

ΣΩΜΑΤΑ ΦΘΗΝΑ ΣΩΜΑΤΑ ΞΕΝΑ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

[αναθεωρημένη 3η έκδοση 2019]

της συνέλευσης
ΑΝΤΙFA ΛΕΥΚΟΣΑ

ΣΩΜΑΤΑ ΦΘΗΝΑ ΣΩΜΑΤΑ ΞΕΝΑ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

1η έκδοση 2015 - 250 αντίτυπα (εξαντλημένο)
2η έκδοση 2016 - 500 αντίτυπα (εξαντλημένο)
3η έκδοση 2019 - 1000 αντίτυπα

Η μπροσούρα αυτή εκδόθηκε από τη συνέλευση antifa λευκοșα τον Οκτώβριο του 2019.
Το «Σώματα Φτηνά Σώματα Ξένα» αρχικά κυκλοφόρησε τον Δεκέμβρη του 2015 σε 250 αντίτυπα και παρουσιάστηκε δημόσια σε εκδήλωση στον κοινωνικό χώρο Καϊμάκκιν. Τυπώθηκε ξανά τον Αύγουστο του 2016 με μικρές αλλαγές σε ακόμη 500 αντίτυπα, ενώ τον Δεκέμβρη του 2016 κυκλοφόρησε και σε περιορισμένο αριθμό μεταφρασμένο στα αγγλικά. Αυτή είναι η 3η έκδοση, με σημαντικές προσθήκες και αλλαγές, που έρχονται μετά από κύκλους συζητήσεων της συνέλευσής με αφορμή τις δολοφονίες μεταναστριών που αποκαλύφθηκαν τον Απρίλιο του 2019. Τα περιεχόμενα αυτής της μπροσούρας δεν συζητήθηκαν για πρώτη φορά φέτος, αλλά αποτελούν το προϊόν συζητήσεων και δράσεων της συνέλευσης τα τελευταία πέντε χρόνια. Η έκδοση επιθυμεί να συμβάλει στους σκοπούς του κοινωνικού και ταξικού ανταγωνισμού – η αναπαραγωγή, αντιγραφή και χρήση του κειμένου είναι ελεύθερη για κινηματικούς σκοπούς. Θα εκτιμούσαμε την αναφορά στην πηγή.

Για επικοινωνία:
antifanicosia@espiv.net
Για άλλες εκδόσεις, κείμενα & αφίσες:
antifanicosia.espivblogs.net

**στο κείμενο χρησιμοποιούμε το αρσενικό και το θηλυκό γένος εναλλασσόμενα, σε μια προσπάθεια να μην αναπαράγουμε τον κυρίαρχο σεξιστικό λόγο*

η φωτογραφία στο εξώφυλλο είναι του Jean Mohr από το βιβλίο «Ο Έβδομος Άνθρωπος»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

No borders.

Γκράφιτι σε γειτονιά του Στροβόλου, 2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ι. Η γένεση των συνοριακών ελέγχων

Καθένας από μας μεγαλώνει σε μια κοινωνία, όπου οι συνοριακοί έλεγχοι, η λήψη βιομετρικών στοιχείων, ο διαχωρισμός σε «νόμιμους» και «παράνομους» μετανάστες, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης μετακίνησης και παρουσιάζονται ως η φυσική τάξη πραγμάτων. Ένας κόσμος χωρίς αυστηρά οριοθετημένα και επιτηρούμενα σύνορα μας φαίνεται εξίσου αδιανόητος, όσο και το να ταξιδεύει κανείς χωρίς διαβατήριο. Οι μεταναστευτικοί έλεγχοι με βάση την εθνικότητα και τα αντίστοιχα ταξιδιωτικά έγγραφα υιοθετήθηκαν, στην πραγματικότητα, στα τέλη του 19ου αιώνα, ως μέτρο αντιμετώπισης της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 1873.[1] Η τυποποιημένη και γενικευμένη χρήση των διαβατηρίων ως απαραιτήτων εγγράφων για την είσοδο σε ένα κράτος εφαρμόστηκε από την «Κοινωνία των Εθνών» μόλις το 1920.[2] Οι διάφορες μορφές εξουσίας προσπαθούσαν να ελέγξουν τις μετακινήσεις των ανθρώπων, από ένα μέρος σε άλλο, από την εποχή της αρχαιότητας. Οι έλεγχοι με βάση τα αυστηρώς οριοθετημένα σύνορα ενός έθνους-κράτους, στα οποία έχουν πρόσβαση πολίτες με «έγκυρα» διαβατήρια/ταυτότητες, αποτελεί παράγωγο του 20ου αιώνα.

Τόσο οι ίδιοι οι συνοριακοί έλεγχοι, όσο και οι κλειστές πολιτικές των κρατών που ακολουθούνται στον 21ο αιώνα, αποτελούν παράγωγα πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Σε άλλες εποχές, υπό άλλες συνθήκες, ακολουθούνταν διαφορετικές πολιτικές. Στα τέλη του 17ου αιώνα ανιχνεύουμε, για παράδειγμα, μια διαφορετική προσέγγιση στη μετανάστευση. Φιλελεύθεροι φιλόσοφοι όπως ο John Locke και ο Adam Smith υπερασπίζονταν τις ατομικές ελευθερίες και την ελευθερία της κίνησης που επέτρεπε την ορθή κατανομή της εργασίας. Οι συνοριακοί έλεγχοι χαλάρωσαν και, για κάποιες δεκαετίες, οι άνθρωποι στη Δύση μπορούσαν να μετακινούνται χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς.[3] Ακολούθησαν μερικές από τις μαζικότερες μεταναστευτικές ροές στην ανθρώπινη ιστορία, αυτές των Ευρωπαίων προς την Αμερική.

Το τέλος του Α′ Παγκόσμιου πολέμου, με τις μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών που επέφεραν οι πτώσεις των μεγάλων αυτοκρατοριών, έφερε όχι μόνο την εγκαθίδρυση των διαβατηρίων, αλλά και τους αυστηρούς συνοριακούς ελέγχους. Αυτοί έγιναν ακόμα πιο έντονοι κατά τη διάρκεια του Β′ Παγκοσμίου Πολέμου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Διάσκεψη του

1 History Today, *Beyond the Border*, 1η Ιανουαρίου 2013, https://www.historytoday.com/archive/beyond-border

2 The Guardian, *A brief history of the passport*, 17 Νοεμβρίου 2006, https://www.theguardian.com/travel/2006/nov/17/travelnews

3 New Internationalist, *Simply... The History Of Borders,* 5 Σεπτεμβρίου 1991, https://newint.org/features/1991/09/05/simply

Εβιάν. Το 1938 συναντήθηκαν κυβερνήσεις 32 χωρών για να βρουν μια λύση στο θέμα της μετανάστευσης των Εβραίων της ναζιστικής Γερμανίας. Το συνέδριο κατέληξε σε μια σειρά δικαιολογιών από κάθε κυβέρνηση που αρνείτο να ανοίξει τα σύνορά της για τους ανθρώπους που βίωναν την απόλυτη βαρβαρότητα.[4]

Η σκληρότητα των ελέγχων δεν ακολουθεί όμως καμία γραμμική σειρά, αντίθετα ποικίλλει ανάλογα των συνθηκών. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου για παράδειγμα, το γερμανικό κράτος υπογράφει συμβάσεις με κράτη όπως η Ιταλία, η Ελλάδα και η Τουρκία, προωθώντας τη μετανάστευση εκατοντάδων χιλιάδων εργατών για την ανοικοδόμηση του γερμανικού καπιταλισμού. Στην άλλη πλευρά του ατλαντικού, οι Η.Π.Α. καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου έδιναν ειδικές άδειες παραμονής σε μετανάστες που προέρχονταν από τις χώρες του ανατολικού μπλοκ και αποτελούσαν ουσιαστικά πολιτικούς αντιπάλους των καθεστώτων, σε μια προσπάθεια επίδειξης της «βαρβαρότητας» του εχθρού.

ΙΙ. Η γένεση ενός προβλήματος: ο «λαθρομετανάστης»

Μέχρι και το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η Ευρώπη ήταν χώρα προέλευσης και όχι προορισμού μεταναστών. Αυτό άλλαξε όταν στα συντρίμμια της μεταπολεμικής Ευρώπης επιστρατεύτηκαν μετανάστες, τόσο από χώρες του ευρωπαϊκού νότου, όσο και από τις πρώην αποικίες, για να καλύψουν τα κενά σε εργατικό δυναμικό που αντιμετώπιζε το ευρωπαϊκό κεφάλαιο. Οι μετανάστριες αυτές είχαν συνήθως τις χαμηλότερα αμειβόμενες, χειρωνακτικές δουλειές και έμεναν σε πρόχειρα καταλύματα στις περιφέρειες των ευρωπαϊκών μεγαλουπόλεων. Η ευρωπαϊκή στροφή στην αντιμετώπιση της μετανάστευσης ως πρόβλημα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί και να περιοριστεί όσο το δυνατόν περισσότερο, έλαβε χώρα τη δεκαετία του 1970. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι που εξηγούν τη στροφή αυτή: μεταξύ άλλων η πετρελαϊκή (και κατ' επέκταση οικονομική) κρίση του 1973, τα κοινωνικά προβλήματα στα αγνοημένα από τις κρατικές παροχές γκέτο που σχηματίστηκαν και η άνοδος ακροδεξιών κομμάτων με αντιμεταναστευτική ατζέντα, την οποία απορρόφησαν και τα κυρίαρχα πολιτικά κόμματα. Οι παράγοντες αυτοί επέφεραν μεταναστευτικούς περιορισμούς και καθιέρωσαν την οριοθέτηση μιας σχετικά πρόσφατης, τότε, μορφής νομικού, πολιτικού και ανθρώπινου στάτους: αυτήν του «παράτυπου», «παράνομου», «λαθρομετανάστη».

Η στροφή αυτή αποτελούσε και απότοκο της ίδιας της εξέλιξης του καπιταλισμού: η επικράτηση του νεοφιλελευθερισμού και της ευέλικτης εργασίας δημιούργησε μια συστηματική ζήτηση για όσο το δυνατόν πιο φτηνό εργατικό δυναμικό, το οποίο παρείχαν βέβαια οι μετανάστριες χωρίς χαρτιά. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την πραγματικότητα πως η δυναμικότητα των ίδιων των μεταναστών να δρουν με ή χωρίς χαρτιά δεν μπορούσε να ανακοπεί, συνέβαλε στη γέννηση ενός νέου πανευρωπαϊκού «προβλήματος»: αυτού της «παράνομης» μετανάστευσης σε μαζική κλίμακα.[5] Κάπως έτσι φτάνουμε στην ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική του σήμερα: περιπολίες της FRONTEX στις θάλασσες, συμφωνίες με «τρίτες χώρες» για αποφυγή του «προβλήματος», πνιγμένες μετανάστριες στη Μεσόγειο, σκλαβοπάζαρα στα στρατόπεδα συγκέντρωσης μεταναστών στη Λιβύη, δολοφονίες μεταναστριών από φασίστες, μπάτσους και στρατιωτικούς στην Ευρώπη, εγκλεισμός, εκμετάλλευση, παρανομοποίηση της αλληλεγγύης.

Αυτή η σύντομη ιστορική αναδρομή μας οδηγεί στην εξαγωγή δύο σημαντικών συμπερασμάτων.

---

4 Η Καθημερινή, Η Διάσκεψη του Εβιάν (1938), 6 Νοεμβρίου 2016, https://www.kathimerini.gr/881921/article/epikairothta/kosmos/h-diaskeyh-toy-evian-1938

5 Για μια συνοπτική ιστορία της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, βλέπε: Hassan Ould Moctar, *A Brief History of Fortress Europe*, 18 Ιουλίου 2016, https://www.jadaliyya.com/Details/33411

Πρώτον, τα νομιμοποιητικά έγγραφα των μεταναστριών δεν υπήρχαν πάντα, ούτε και θα υπάρχουν κατ' ανάγκην για πάντα. Έχουν κατ' επέκταση, μια σημασία σχετική και όχι απόλυτη. Δεύτερον, ούτε οι μεταναστευτικές πολιτικές είναι σταθερές στο πέρας του χρόνου. Ανάλογα με την οικονομική/πολιτική/κοινωνική/στρατιωτική φάση στην οποία βρίσκεται ένα κράτος ή μια ομάδα κρατών (όπως η Ε.Ε.), οι μεταναστευτικές ρυθμίσεις μπορεί να σκληραίνουν ή να χαλαρώνουν. Τα κράτη οργανώνουν τις μεταναστευτικές τους πολιτικές με βάση τις ανάγκες του κεφαλαίου, τα γεωπολιτικά τους συμφέροντα, τους πολιτικούς συσχετισμούς αλλά και τις κοινωνικές πιέσεις που δέχονται.

ΙΙΙ. Σύντομη ιστορική αναδρομή της μετανάστευσης στην Κύπρο

Η Κύπρος παραδοσιακά υπήρξε χώρα-αφετηρία μεταναστών λόγω του παρελθόντος της ως βρετανική αποικία, των δικοινοτικών συγκρούσεων και του πολέμου. Ο πόλεμος του 1974 άφησε μια μεγάλη μάζα εσωτερικών προσφύγων που λειτούργησαν ως φτηνή εργατική δύναμη, αλλά και μια ανάγκη υλικής ανοικοδόμησης που τροφοδότησε το λεγόμενο «οικονομικό θαύμα», δηλαδή τη δραματική οικονομική ανάπτυξη της δεκαετίας του '80. Η μαζική είσοδος των γυναικών στους χώρους εργασίας έπαιξε επίσης σημαντικό ρόλο στο «θαύμα», κάτι που αντανακλάται από το γεγονός ότι για πρώτη φορά οι γυναίκες εκπροσωπούνται σε μεγάλο βαθμό στα σωματεία (περίπου το ένα τρίτο των μελών τους).

Από την ίδρυσή του και μέχρι το 1990, το κυπριακό κράτος ακολούθησε μία πολύ περιοριστική πολιτική όσον αφορά τις άδειες διαμονής και εργασίας σε μετανάστριες. Οι περισσότεροι μη-Κύπριοι που διέμεναν στο νησί ήταν Βρετανοί υπήκοοι, Έλληνες, Αιγύπτιοι και Τούρκοι, ενώ ένας ακόμα πολύ μικρός αριθμός μεταναστών έρχονταν για προστασία από δίωξη, για εμπορικούς σκοπούς ή απλώς για αναζήτηση μιας καλύτερης τύχης.[6] Ουσιαστικά η Κύπρος γίνεται χώρα υποδοχής ξένων εργατών μόλις στις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν εξουσιοδοτήθηκε για πρώτη φορά η αδειοδότηση εργασίας σε μετανάστες. Αυτή η εξέλιξη μπορεί να εξηγηθεί ως εξής: το «οικονομικό θαύμα» της δεκαετίας του '80 επέφερε μεγάλη αύξηση στη ζήτηση για εργατικό δυναμικό, η οποία υπερέβαινε κατά πολύ την παροχή ντόπιου εργατικού δυναμικού. Επίσης, στις αρχές της δεκαετίας του '90, η οικονομία ελίσσεται με αργότερους ρυθμούς απ' ότι τα χρόνια που ακολούθησαν τον πόλεμο. Το 1989 η ανάπτυξη του Ακαθόριστου Εθνικού Προϊόντος ήταν στο επίπεδο του 10.67%, το 1990 στο 9.09%, το 1991 έπεσε στο 1.38% για να δει τη χειρότερη ανάπτυξη μέχρι τότε το 1993 στο 0.59%. Η αργή οικονομική ανάπτυξη, σε συνδυασμό με την αύξηση του πληθωρισμού, οδήγησε σε πιέσεις από τα αφεντικά προς το κράτος για συμπίεση των μισθών προς τα κάτω, αλλά και κάλυψη των ελλείψεων σε εργατικά χέρια. Το κυπριακό κράτος, στην υπηρεσία των ντόπιων αφεντικών, οργανώνεται έτσι ώστε αυτά τα (αναμφίβολα κακοπληρωμένα και υποτιμημένα) κενά να καλυφθούν από μετανάστες και μετανάστριες.

Η επαγγελματική τους κατάσταση ήταν παρόμοια με αυτή άλλων μεταναστών σε ευρωπαϊκές χώρες σε προηγούμενες δεκαετίες, δηλαδή ουσιαστικά προορίζονταν για να καλύψουν το έλλειμμα σε συγκεκριμένους κλάδους που οι ντόπιοι απέφευγαν: γεωργία-κτηνοτροφία, οικιακή εργασία, βιομηχανία τουρισμού, οικοδομές. Η άδεια που τους παραχωρείτο ήταν συνήθως μέχρι τέσσερα χρόνια, με εξαίρεση τις οικιακές εργάτριες. Είναι χρήσιμο να εστιάσουμε σε έναν συγκεκριμένο τομέα, αυτόν της οικιακής εργασίας, έτσι ώστε να δούμε πως οι

6 UNCHR, *Η ιστορία της Κύπρου ως χώρας μετανάστευσης,* http://www.taxidifygis.org.cy/factualweb/cy/2.3/articles/asylumcountry.html

πολιτικές, πολιτισμικές και οικονομικές αλλαγές στην χώρα συμβάλλουν στην καθιέρωση της μετανάστευσης ως απαραίτητο στοιχείο για την ομαλή λειτουργία της οικονομίας. Ο συνδυασμός οικονομικής ανάπτυξης, μικροαστικής ηθικής και στρατολόγησης ξένου εργατικού δυναμικού, σήμαινε την κατασκευή (με υλικούς και ιδεολογικούς όρους) μιας ευρύτατης μεσαίας τάξης. Μια μεσαία τάξη που στάθηκε στα πόδια της, απέβαλε (ή προσπάθησε να αποβάλει) την εργατική και αγροτική της κληρονομιά και διεκδίκησε μερίδιο στη μεταπολεμική ευημερία. Λόγω του νέου κοινωνικού της στάτους απέφευγε διάφορες μορφές χειρωνακτικής εργασίας τις οποίες θεωρούσε κατώτερες (εξού και οι διάφορες ελλείψεις εργατικής δύναμης), καθώς είχε την οικονομική ευχέρεια, αλλά και το νομικό πλαίσιο να την αναθέσει σε άλλους. Όπως είπαμε, οι ντόπιες γυναίκες μετά τον πόλεμο συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγική διαδικασία, ξεπερνώντας το προηγούμενο παράδειγμα της παραδοσιακής γυναίκας-νοικοκυράς. Αυτό επέφερε μια σοβαρή αλλαγή στους έμφυλους συσχετισμούς και σε συνδυασμό με την έλλειψη κάποιου δημόσιου συστήματος πρόνοιας που θα φρόντιζε παιδιά και ηλικιωμένους, σήμαινε πως υπήρχαν εμφανείς ανάγκες για φτηνή αναπαραγωγική εργασία, η οποία θα αναλάμβανε τα καθήκοντα της γυναίκας-νοικοκυράς, μια φιγούρα που σιγά σιγά εξαφανίζεται. Και ιδού η λύση: μετανάστριες εργάτριες...

IV. Η δική μας οπτική

Ξεκινώντας με την αρχή πως στην καπιταλιστική κοινωνία η μετανάστευση είναι μετανάστευση εργατικής δύναμης, διακρίνουμε την ανάγκη μιας ανάλυσης για το μεταναστευτικό από ταξική και κοινωνική και όχι από ανθρωπιστική σκοπιά. Σκοπός αυτής της μπροσούρας είναι να αναδείξει τη στρατηγική του κυπριακού κράτους για τη μετανάστευση μέσα στο σημερινό πλαίσιο ευρωπαϊκών νομοθεσιών και οικονομικής κρίσης. Στο προσκήνιο της ανάλυσης μπαίνουν, τόσο η παρανομοποίηση των μεταναστριών (απελάσεις, κέντρα κράτησης, «μαύρη» εργασία), όσο και οι συνθήκες εργασίας μεγάλων κομματιών αυτών που τα κράτη ονομάζουν «νόμιμους» μετανάστες.

Η μπροσούρα ξεκινά με μια παρουσίαση των βασικών μεταναστευτικών πολιτικών που ακολουθεί η Ε.Ε., οι οποίες αποτελούν τη βάση του οικοδομήματος της Ευρώπης-Φρούριο. Γίνεται εκτεταμένη ανάλυση της εξωτερικής ανάθεσης των συνοριακών ελέγχων της Ε.Ε., μιας πολιτικής η οποία αποτελεί παράγωγο, τόσο του κυρίαρχου ρατσιστικού λόγου στην Ευρώπη, όσο και του στρατιωτικό-βιομηχανικού συμπλέγματος, και η οποία αορατοποιεί και δολοφονεί τις μετανάστριες πριν καν φτάσουν κοντά στην Ευρώπη. Θεωρούμε την ανάλυση αυτή απαραίτητη, τόσο για την κατανόηση της συνολικής αντιμετώπισης του μεταναστευτικού στην Ευρώπη, όσο και για την κατανόηση του πλαισίου - νομικού, πολιτικού, οικονομικού και στρατιωτικού - μέσα στο οποίο λειτουργεί η στρατηγική του κυπριακού κράτους. Ακολούθως παρουσιάζουμε την μεταναστευτική πολιτική του κυπριακού κράτους: τη διαδικασία παρανομοποίησης των μεταναστών από τη στιγμή της άφιξής τους, τη διαδικασία αιτήσεως ασύλου, τον διαχωρισμό ανάμεσα σε «καλούς» και «κακούς» (δηλαδή με ή χωρίς χαρτιά) και τις συνθήκες εγκλεισμού στη Μενόγεια. Μελετούμε τις στατιστικές νομιμοποίησης και παρανομοποίησης και επιχειρούμε να αναλύσουμε ποιες πολιτικές επέλεξε να ακολουθήσει το κυπριακό κράτος και γιατί. Στο τελευταίο κεφάλαιο, ρίχνουμε ματιές σε καθημερινές στιγμές βαρβαρότητας που βιώνουν οι μετανάστριες στο νησί: από τους απλήρωτους εργάτες στις φάρμες, σε κλειδωμένες σε υπόγεια οικιακές εργάτριες, από τις δολοφονίες του Μεταξά στη σωματεμπορία και από τις εξώσεις μεταναστών στο ρατσιστικό λόγο που παράγουν τα ΜΜΕ. Η συνολική ανάλυση της ευρωπαϊκής και κυπριακής κρατικής πολιτικής μας οδηγεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων που παρουσιάζονται στον επίλογο και τα οποία ελπίζουμε να φανούν χρήσιμα για τις δικές μας αντιστάσεις. Τα κράτη και τα αφεντικά βλέπουν στα πρόσωπα των μεταναστών/προσφύγων φτηνές εργάτριες και σώματα που περισσεύουν. Και αυτό είναι κάτι για το οποίο σίγουρα πρέπει να μιλήσουμε.

Είμαστε ούλλοι μετανάστριες. Οδός Λήδρας, 2014.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

I. Χτίζοντας την Ευρώπη-Φρούριο

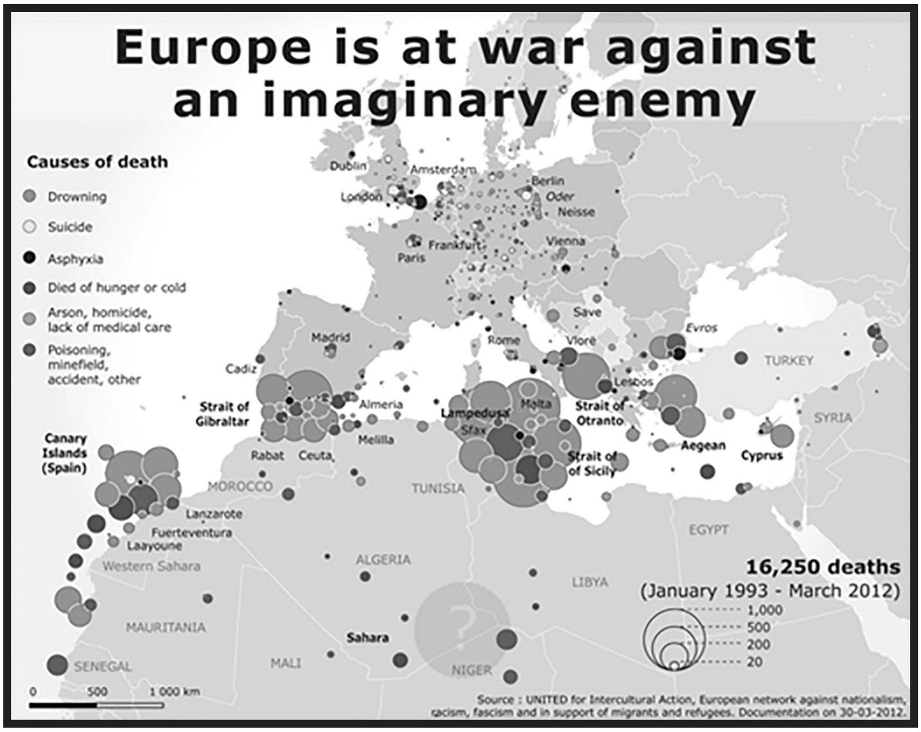
Από το 1993 μέχρι το 2019, πάνω από 36,000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους ως αποτέλεσμα των ευρωπαϊκών μεταναστευτικών πολιτικών: της στρατιωτικοποίησης των συνόρων, της απόρριψης αιτήσεων ασύλου, των πνιγμών, των απελάσεων, της πείνας και δίψας, της έλλειψης ιατρικής περίθαλψης, των ατυχημάτων και των αυτοκτονιών στα κέντρα κράτησης. Κανείς δεν γνωρίζει πόσοι ακόμα άνθρωποι βρήκαν το θάνατο χωρίς η υπόθεσή τους να καταγραφεί. Σύμφωνα με την ίδια την Ε.Ε., η μεταναστευτική της πολιτική απαρτίζεται από δυο πυλώνες: μια για τις «νόμιμες μεταναστευτικές ροές» και μια για τις υπόλοιπες.[1] Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι εξής τομείς: αιτούντες ασύλου, εργαζόμενοι «υψηλής ειδίκευσης», σπουδαστές και ερευνητές, εποχιακοί εργαζόμενοι και οικογενειακή επανένωση.

Η Ε.Ε. έχει ξεχωριστές πολιτικές για τους τομείς της υψηλής ειδίκευσης και των ερευνητών. Για να προσελκύσει εργαζόμενους υψηλής ειδίκευσης έχει εφαρμόσει την «μπλε κάρτα» με ταχύτερες διαδικασίες αλλά και χαμηλότερο κατώτατο όριο μισθού, «μεγαλύτερη ευελιξία για εργασιακή κινητικότητα» και «δυνατότητα άσκησης παράλληλων επαγγελματικών δραστηριοτήτων». Για τους σπουδαστές και ερευνητές προνοεί μεταξύ άλλων πρακτική άσκηση, εθελοντική υπηρεσία και απασχόληση εσωτερικών άμισθων βοηθών. Παράλληλα, υπάρχουν ξεχωριστές πολιτικές για την προσέλκυση εποχιακών εργαζομένων, οι οποίοι όπως ξέρουμε καλά από την Κύπρο ζουν και δουλεύουν, ως επί το πλείστων, κάτω από πολύ σκληρές συνθήκες. Οι πολιτικές αυτές φανερώνουν πως η ευρωπαϊκή πολιτική οδηγείται τόσο από τον ρατσιστικό κοινωνικό λόγο που παρουσιάζει τις μετανάστριες ως «πρόβλημα», όσο και από τις ανάγκες του κεφαλαίου που από τη μια προσελκύει επιστήμονες και από την άλλη εκμεταλλεύεται την «ευελιξία», την άμισθη αλλά και τη μαύρη εργασία.

Όσον αφορά τους αιτητές ασύλου, υπεύθυνο για την απόφαση που θα κρίνει το μέλλον κάθε αιτήτριας είναι το κάθε κράτος-μέλος ξεχωριστά, αφού το λεγόμενο «κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου» δεν ορίζει παρά ελάχιστους κανόνες για τη μεταχείρισή τους. Κοινή πολιτική αποτελεί πάντως το σύστημα του Δουβλίνου, σύμφωνα με το οποίο υπεύθυνη για κάθε αιτητή ασύλου μπορεί να είναι μόνο η πρώτη χώρα εισόδου του. Κατ' επέκταση, οι πρόσφυγες/μετανάστες εγκλωβίζονται στο πρώτο κράτος μέλος που εισέρχονται, χωρίς δικαίωμα να αναζητήσουν προστασία ή ένα καλύτερο μέλλον στη χώρα της επιλογής τους ή όπου έχουν συγγενείς ή/ και φίλους (με εξαίρεση τις λιγοστές περιπτώσεις που τους δίδεται δικαίωμα οικογενειακής

---

1 Όλα τα στοιχεία που παρατίθενται στη συνέχεια είναι από την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Πώς διαχειρίζεται η ΕΕ τα μεταναστευτικά ρεύματα*, https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/managing-migration-flows/

Ενδεικτική απεικόνιση των αιτιών θανάτου μεταξύ 1993-2012,
ως αποτέλεσμα των πολιτικών της Ευρώπης-Φρούριο.

επανένωσης). Ακόμη, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προχώρησε το 2015 στη δημιουργία «κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης», τα λεγόμενα «hotspot», όπου οι μετανάστριες καταγράφονται, δίνουν δακτυλικά αποτυπώματα και εγκλωβίζονται στο εκάστοτε σημείο. Σήμερα υπάρχουν 5 hotspot στην Ελλάδα και 4 στην Ιταλία.

Από το 2016, η Ε.Ε. έχει θέσει σε ισχύ τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (που αποτελεί ουσιαστικά τη συνέχεια της γνωστής Frontex), έχοντας ως αποστολή «τον έγκαιρο εντοπισμό και την αντιμετώπιση δυνητικών απειλών για την ασφάλεια στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.». Η λειτουργία του Οργανισμού αυτού αποτελεί την επιτομή της στρατιωτικοποίησης της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής: τα κράτη μέλη παρέχουν σκάφη, αεροσκάφη και εξοπλισμό επιτήρησης των συνόρων, ενώ οι επιχειρήσεις καλύπτουν τη θαλάσσια ασφάλεια, τους ελέγχους ασφαλείας, την «έρευνα και διάσωση», και την «προστασία του περιβάλλοντος». Η Frontex όχι μόνο συνδράμει στο συντονισμό και τη χρηματοδότηση των απελάσεων, αλλά μπορεί η ίδια να ναυλώνει πτήσεις ή να κρατά θέσεις σε εμπορικές πτήσεις με σκοπό την απέλαση προσώπων. Ακόμη, συνεργάζεται με συνοριακές αρχές κρατών εκτός Ε.Ε., εκπαιδεύοντας τους συνοριοφύλακες και ακτοφύλακές τους, ενώ αποτελεί σύνδεσμο μεταξύ των κλάδων «έρευνας» και «βιομηχανίας» και της Ε.Ε., υπηρετώντας ουσιαστικά το στρατιωτικό-βιομηχανικό σύμπλεγμα.[2]

Οι επιχειρήσεις της Frontex έχουν ως αποτέλεσμα πολλές φορές οι πρόσφυγες/μετανάστες να «σπρώχνονται» πίσω κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους στη θάλασσα. Αυτό σημαίνει πως κατά παράβαση των ίδιων των νομοθεσιών της Ε.Ε., τους στερείται το δικαίωμα αίτησης ασύλου. Ακόμη, συνεργάζεται με τις ακτοφυλακές χωρών όπου επικρατούν άθλιες συνθήκες για τους απελαθέντες και κρατούμενους μετανάστες, όπως είναι η Λιβύη (δες επόμενο υποκεφάλαιο). Υπάρχουν επίσης καταγγελίες πως η Frontex αντί να στέλνει ενισχύσεις για να διασώζει βάρκες ή πλοιάρια που βουλιάζουν, παρακολουθεί τον θάνατο των ανθρώπων αυτών μέσω drones, χωρίς να επεμβαίνει.[3] Ο θεσμός της Frontex αποτελεί ένα κομμάτι του συνόλου της δολοφονικής μεταναστευτικής πολιτικής της Ε.Ε., το οποίο σχετίζεται και αποτελεί κομμάτι της εξωτερικής ανάθεσης των συνοριακών της ελέγχων.

II. Η «εξωτερική ανάθεση» των συνοριακών ελέγχων

«Οι ιδιαίτερες σχέσεις που τα κράτη μέλη μπορεί να έχουν με τρίτες χώρες, οι οποίες αφορούν πολιτικούς, ιστορικούς και πολιτισμικούς δεσμούς που αναπτύχθηκαν μέσα από δεκαετίες επαφών, πρέπει επίσης να τύχουν μέγιστης εκμετάλλευσης προς όφελος της Ε.Ε.»
(Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη θέσπισης ενός νέου πλαισίου εταιρικής σχέσης με τρίτες χώρες στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ατζέντας για τη μετανάστευση, 2017.)

Από το 1985, όταν και υπογράφηκε η συνθήκη του Schengen, η Ε.Ε. ξεκίνησε την προώθηση της κατάργησης των ελέγχων εντός των ευρωπαϊκών συνόρων, παράλληλα με την εντατικοποίηση της παρακολούθησης και επιτήρησης της μετανάστευσης από τρίτες χώρες. Οι μετανάστριες που δεν προέρχονταν από την Ε.Ε. είχαν όλο και λιγότερες νόμιμες οδούς στο να εισέλθουν στα κράτη-μέλη, ενώ αυξάνονταν οι απελάσεις, κάτι που οδηγούσε τους μετανάστες στο να ακολουθούν πιο επικίνδυνες διαδρομές με θανατηφόρες συνέπειες. Από το 1991 μέχρι σήμερα, η Ε.Ε έχει υπογράψει πολλές συμφωνίες με κράτη της ανατολικής Ευρώπης, κεντρικής Ασίας,

---

2 Frontex, *Βασικές αρμοδιότητες*, https://frontex.europa.eu/el/auto-pou-kanoume/basikes-armodiotetes/

3 The Guardian, *Once migrants on Mediterranean were saved by naval patrols. Now they have to watch as drones fly over*, 4 Αυγούστου 2019, https://www.theguardian.com/world/2019/aug/04/drones-replace-patrol-ships-mediterranean-fears-more-migrant-deaths-eu

μέσης Ανατολής και Αφρικής για θέματα «εξωτερικής ανάθεσης» των συνοριακών ελέγχων, με σκοπό οι εκτοπισμένοι άνθρωποι να συλλαμβάνονται πριν καν καταφέρουν να φτάσουν στην Ευρώπη. Οι πολιτικές αυτές έχουν ενταθεί τα τελευταία χρόνια, βρίσκοντας το απόγειό τους στη σύνοδο της Valletta το 2015 όπου τα ευρωπαϊκά κράτη, συμπεριλαμβανομένων της Κύπρου, έφτασαν σε συμφωνίες με 35 αφρικανικά κράτη για ένα σχέδιο δράσης για τη μετανάστευση. Οι συμφωνίες αυτές συμπεριλαμβάνουν μεταξύ άλλων την αποδοχή των απελαθέντων από την Ευρώπη, την εντατικοποίηση των συνοριακών ελέγχων, την εκπαίδευση των αστυνομικών και συνοριακών υπαλλήλων, τη δωρεά εξοπλισμού παρακολούθησης και εντοπισμού, την εισαγωγή βιομετρικών ταυτοτήτων και διαβατηρίων και το χτίσιμο κέντρων κράτησης.

Προφανώς οι «σχέσεις» που αναφέρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι κάποιου είδους ανθόσπαρτο λιβάδι αφού κατά κύριο λόγο βασίζονται στη βία του παρελθόντος. Την περίοδο της αποικιοκρατίας ακολούθησαν πόλεμοι, εισαγωγές όπλων και επιβολή χρεών. Η λογική συνέχεια των μετα-αποικιακών μεταναστευτικών πολιτικών της Ε.Ε., που ουσιαστικά μεταθέτει τον έλεγχο των ευρωπαϊκών συνόρων στην αφρικανική και ασιατική ήπειρο, διατηρεί τις ανισότητες που δημιουργήθηκαν από τον καιρό της αποικιοκρατίας. Παράλληλα μετατρέπει τις χώρες αυτές σε μπάτσους-συνοριοφύλακες της Ε.Ε. καθιστώντας αόρατες τις επιπτώσεις στους πολίτες της. Τα ίδια τα κράτη που συνάπτουν τις συμφωνίες με την Ε.Ε. βέβαια ακολουθούν τα δικά τους συμφέροντα δηλαδή χρηματικά οφέλη, μπατσο-στρατιωτικό εξοπλισμό και τεχνική εκπαίδευση, όπως βλέπουμε για παράδειγμα στη Λιβύη. Οι ρατσιστικοί διαχωρισμοί του παρελθόντος κάνουν χώρο για καινούριους, στο πλαίσιο των οποίων άνθρωποι εκτοπίζονται, παρανομοποιούνται, γίνονται θύματα εκμετάλλευσης και ιεραρχούνται.

Πολλές από τις συμφωνίες αυτές γίνονται με αυταρχικά και δικτατορικά καθεστώτα, κάτι που δεν ενοχλεί την κατά τ΄ άλλα λαλίστατη για τα «δημοκρατικά δικαιώματα» Ε.Ε. Για παράδειγμα, μέχρι πρόσφατα υπήρχε συμφωνία με την δικτατορική κυβέρνηση του Al-Bashir στο Σουδάν, η οποία ανατράπηκε το 2019. Η συμφωνία συμπεριλάμβανε εκπαίδευση και εξοπλισμό των συνοριακών φυλάκων, παρόλο που οι δυνάμεις που ήταν υπεύθυνες για τα σύνορα, γνωστές ως Rapid Support Forces (RSF), είχαν καταγγελθεί από το Human Rights Watch για εγκλήματα όπως βασανιστήρια, δολοφονίες και μαζικούς βιασμούς. Η γερμανική κρατική υπηρεσία GIZ δήλωσε περί τούτου πως έχει επίγνωση των ρίσκων της συνεργασίας αυτής, αποτελεί όμως «αναγκαιότητα».[4]

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό παράδειγμα της «εξωτερικής ανάθεσης» των συνοριακών ελέγχων αποτελεί αυτό της Λιβύης. Τόσο η Ε.Ε., όσο και το ιταλικό κράτος, έχουν υπογράψει συμφωνίες με τη Λιβύη προσφέροντας τεράστια χρηματικά ποσά και ενίσχυση της ακτοφυλακής με αντάλλαγμα τη σύλληψη και «επαναπροώθηση» κάθε μετανάστη που εντοπίζεται να ταξιδεύει «παράνομα» στα χωρικά ύδατα της. Η χώρα θεωρείται ασφαλής για «επιστροφή» και κράτηση μεταναστριών, παρόλο που οι ίδιες περιγράφουν τον εγκλωβισμό τους στα τοπικά κέντρα κράτησης ως κόλαση, με άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Εκθέσεις διεθνών οργανισμών περιγράφουν φρικτές σκηνές συνωστισμού, ανθυγιεινών συνθηκών, κακής ποιότητας φαγητού και νερού, έλλειψη ιατρικής φροντίδας και τρομαχτική βία από τους φρουρούς, συμπεριλαμβανομένων ξυλοδαρμών, μαστιγώματος και ηλεκτροσόκ.[5] Σημαντικό ρόλο στη συμφωνία αυτή διαδραματίζει και το κυπριακό κράτος, συμμετέχοντας στην εκπαίδευση της λιμενοφυλακής το 2013, συγχρηματοδοτώντας τη δημιουργία «ασφαλούς δικτύου θαλάσσιων επικοινωνιών για

---

4 ROAR Magazine, *Beyond the Borders, The Rise of Border Imperialism*, Τεύχος 8, 2018,https://roarmag.org/magazine/border-imperialism-europe-africa/

5 Human Rights Watch, *No Escape from Hell: EU Policies Contribute to Abuse of Migrants in Libya*, 21 Ιανουαρίου 2019, https://www.hrw.org/report/2019/01/21/no-escape-hell/eu-policies-contribute-abuse-migrants-libya

Μια σύντομη ματιά στο στρατιωτικο-βιομηχανικό σύμπλεγμα της
Ευρώπης-Φρούριο.

τη μείωση της παράνομης διακίνησης και λαθρεμπορίας αγαθών και προσώπων» το 2014 και ξανά συγχρηματοδοτώντας την «εκπαίδευση» της λιβυικής λιμενοφυλακής υπό την επίβλεψη της Frontex το 2016.[6]

Τόσο οι συμφωνίες αυτές, όσο και η γενικότερη αύξηση των δαπανών για την διαφύλαξη και στρατιωτικοποίηση των συνόρων έχουν δημιουργήσει μια ολόκληρη αγορά «ασφάλειας των συνόρων» και αποκομίζουν τεράστια κέρδη για τη γιγαντιαία ευρωπαϊκή βιομηχανία των όπλων. Τα κονδύλια της ευρωπαϊκής ακτοφυλακής και της Frontex έχουν αυξηθεί κατά… 192.638% από το 2005 (€6 εκατομμύρια) στο 2018 (€320 εκατομμύρια).[7] Ο γαλλικός κολοσσός Thales παράγει και εξάγει όπλα στην περιοχή, την ίδια ώρα που παρέχει στρατιωτικό εξοπλισμό και εξοπλισμό «ασφάλειας» των συνόρων, αλλά και βιομετρικά συστήματα και εξοπλισμό. Γερμανία και Ιταλία χρηματοδοτούν τις δικές τους εταιρείες όπλων, μεταξύ των οποίων οι Hensoldt, Airbus και Rheinmetall (Γερμανία), Leonardo και Intermarine (Ιταλία) για να προωθήσουν την «ασφάλεια» στα σύνορα χωρών της Μέσης Ανατολής, μεταξύ των οποίων και της Λιβύης. Άλλες εταιρείες που επωφελούνται είναι οι προμηθευτές βιομετρικής ασφάλειας όπως οι Veridos, OT Morpho και Gemalto. Οι ίδιες ευρωπαϊκές εταιρείες που αναλαμβάνουν τη διαφύλαξη της «ασφάλειας» στην περιοχή είναι αυτές που πουλούν όπλα σε τεράστια ποσά, τα οποία διασφαλίζουν τη συνέχιση των συγκρούσεων στις περιοχές αυτές. Αξίζει να αναφερθεί πως η συνολική αξία των αδειών που εκδόθηκαν από τα κράτη-μέλη της ΕΕ για εξαγωγές όπλων σε αυτές τις 35 χώρες τη δεκαετία 2007-2016 υπερβαίνει τα 122 δισεκατομμύρια ευρώ.[8]

Το ευρωπαϊκό στρατιωτικό-βιομηχανικό σύμπλεγμα δεν επωφελείται απλώς από την μεταναστευτική πολιτική, αλλά συντελεί στην έμπνευση και σχεδίασή της. Μέσω των επιρροών του καθορίζει το δημόσιο λόγο παράγοντας την εικόνα της μετανάστευσης ως απειλή προς την ασφάλεια που πρέπει να αντιμετωπιστεί με στρατιωτικά μέσα και καταφέρνει να επιφέρει τη δημιουργία νέων συστημάτων όπως το πρόγραμμα επιτήρησης EUROSUR ή την επέκταση των δικαιοδοσιών της Frontex. Παράλληλα είναι σε συνεχή επαφή με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Frontex, συμμετέχει σε επίσημες συμβουλευτικές υπηρεσίες, εκδίδει συμβουλευτικές εκθέσεις με μεγάλη επιρροή και συμμετέχει σε εκθέσεις και διασκέψεις για την «ασφάλεια». Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Civipol. Η γαλλική ημικρατική αυτή εταιρεία έγραψε το 2003 μια συμβουλευτική έκθεση για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία έθεσε τις βάσεις για την πολιτική που ακολουθήθηκε όσον αφορά την «εξωτερική ανάθεση» των συνοριακών ελέγχων. Η Civipol ανήκει εν μέρει σε γίγαντες της κατασκευής όπλων όπως η Thales, Airbus και Safran. Έχει παρουσία σε 84 χώρες και ετήσιο τζίρο 176 εκατομμυρίων ευρώ.[9]

Οι στρατηγικές αυτές της Ε.Ε., καθώς και των κρατών-μελών της και εταιρειών τους, έχουν οδηγήσει σε μείωση των αριθμών των ανθρώπων που καταφτάνουν στην Ευρώπη. Οι περισσότεροι από αυτούς συλλαμβάνονται σε κάποια φάση του ταξιδιού πριν καν φτάσουν στην Ευρώπη και φυλακίζονται σε άθλιες συνθήκες σε κάποιο κέντρο κράτησης, καταλήγουν να δουλεύουν σε συνθήκες απόλυτης εκμετάλλευσης ως «παράνομοι» ή απελαύνονται στη χώρα τους. Ειδικότερα οι γυναίκες μετανάστριες αντιμετωπίζουν ακόμη υψηλότερο κίνδυνο βίας και σεξουαλικής κακοποίησης. Η στρατιωτικοποίηση και τα κλειστά σύνορα έχουν οδηγήσει αυτές που προσπαθούν να δραπετεύσουν σε πιο επικίνδυνες διαδρομές. Το 2015, 1 στους 267 μετανάστες που προσπάθησαν να διασχίσουν την Μεσόγειο έχασε τη ζωή του. Το 2017 το νούμερο αυτό έφτασε τον 1 στους 57. Συνολικά, από το 2014 μέχρι τον Σεπτέμβρη του 2019 έχασαν τη ζωή τους 14,131 άνθρωποι στην προσπάθειά τους να έρθουν στην Ευρώπη,

6 Transnational Institute, *Expanding the Fortress*, Μάιος 2018
7 ROAR Magazine, ό. π.
8 Transnational Institute, Επεκτείνοντας το Φρούριο, Ιούνιος 2018
9 Ό. π.

η πλειοψηφία εκ των οποίων στη Μεσόγειο. Υπάρχουν, βέβαια, πολλοί περισσότεροι θάνατοι στις θάλασσες και τις ερήμους τις Βόρειας Αφρικής, οι οποίοι δεν καταγράφονται ποτέ.

Η μελέτη των μεταναστευτικών πολιτικών που ακολουθεί η Ε.Ε. καταδεικνύει το τρομακτικό σύμπλεγμα σχέσεων εξουσίας, πολιτικής και οικονομίας που καθορίζει ποιες ζωές αξίζουν και ποιες όχι. Η «εξωτερική ανάθεση» των συνοριακών ελέγχων έχει οδηγήσει σε μια σκληρή, μπατσο-στρατιωτική διαχείρηση των συνόρων και των μεταναστευτικών ροών μακριά από τα ευρωπαϊκά εδάφη. Η πολιτική αυτή καθιστά τους ανθρώπους που «εγκλωβίζονται» στις χώρες αυτές αόρατους στην Ευρώπη, αφού κανείς δεν πρόκειται να μάθει για την τύχη τους. Όσες καταφέρνουν να φτάσουν μέχρι τη θάλασσα, κινδυνεύουν από τις απελάσεις της Frontex ή από πνιγμούς και ατυχήματα, λόγω των επικίνδυνων διαδρομών που υποχρεούνται να ακολουθήσουν. Το κυπριακό κράτος είναι συνένοχο τόσο λόγω της συμμετοχής του στις διαδικασίες αυτές, όσο και λόγω της δικιάς του πολιτικής κλειστών συνόρων, επιτήρησης, κέντρων κράτησης και απελάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ
Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΝΟΜΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ι. Άφιξη

Η άφιξη και κατ' επέκταση η διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών στην Κύπρο, μπορεί να εξαρτηθεί από διάφορους νομικούς παράγοντες, σε συνδυασμό με την υφιστάμενη πολιτική του κράτους σε σχέση με τη μετανάστευση. Μεταξύ άλλων, μερικοί από τους παράγοντες είναι η χώρα καταγωγής του εισερχόμενου ατόμου, η νομιμότητα της άφιξης στη χώρα, ο λόγος για τον οποίο ένα άτομο επιθυμεί να εισέλθει (π.χ. για εργασία, άσυλο, διακοπές κ.α.), η σχέση που ενδεχομένως να έχει το άτομο με τη χώρα υποδοχής ή με τους πολίτες της (π.χ. εάν είναι Ευρωπαίος πολίτης ή συγγενικό πρόσωπο Κύπριου/Ευρωπαίου πολίτη) κ.α.. Εμείς σε αυτή την μπροσούρα θέλουμε να επικεντρωθούμε στους αιτητές ασύλου, καθώς και στους μετανάστες οι οποίοι διαμένουν στη χώρα χωρίς χαρτιά, συγκρίνοντάς τους με τους μετανάστες με χαρτιά (αυτούς οι οποίοι δεν είναι Κύπριοι/Ευρωπαίοι πολίτες). Στόχος μας δεν είναι να επαναλάβουμε τακτικές του κράτους αναπαράγοντας τον διαχωρισμό μεταξύ αιτητών ασύλου και οικονομικών μεταναστών. Αντιθέτως, θέλουμε να αναδείξουμε πως το νομικό πλαίσιο σε συνδυασμό με τους χειρισμούς του κράτους οδηγούν στην παρανομοποίηση (και συνεπώς στην εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης) της εργασίας ή ακόμα και του ίδιου του κομματιού της εργατικής τάξης.

Λόγω της πολιτικής υπεράσπισης της ελεύθερης μετακίνησης διαφωνούμε με τον διαχωρισμό μεταξύ «παράνομης» και «νόμιμης» άφιξης (ή/και διαμονής). Εντούτοις οφείλουμε να τον μελετήσουμε καθώς έχει επιπτώσεις πάνω στη ζωή των μεταναστριών. Νόμιμη λοιπόν, θεωρείται οποιαδήποτε άφιξη γίνεται μέσω λιμανιού ή αεροδρομίου το οποίο αναγνωρίζεται από την Κ.Δ. ως νόμιμο, μαζί με την επίδειξη των απαραίτητων ταξιδιωτικών εγγράφων. Συνεπώς, οι αφίξεις μέσω θαλάσσης (εκτός από αναγνωρισμένα λιμάνια) ή από περιοχές οι οποίες δεν ελέγχονται από την Κ.Δ. θεωρούνται παράνομες. Άτομα τα οποία εισέρχονται παράνομα έχουν περιορισμένες επιλογές, εκ των οποίων η επικρατέστερη είναι η υποβολή αίτησης για πολιτικό άσυλο.

ΙΙ. Η διαδικασία αίτησης ασύλου

Η αίτηση για πολιτικό άσυλο στην Κ.Δ. γίνεται στην Υπηρεσία Ασύλου, η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών. Ο νόμος προβλέπει ότι η διαδικασία ολοκληρώνεται εντός έξι μηνών, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις επιτρέπεται καθυστέρηση μέχρι και 21 μήνες.[1] Στην πραγματικότητα όμως, οι πλείστες περιπτώσεις ολοκληρώνονται μέσα σε διάρκεια από δύο έως τριών χρόνων, ενώ μερικοί αιτητές περιμένουν για περισσότερο καιρό, χωρίς καν να ενημερώνονται για την

1 Άρθρο 13 του περί Προσφύγων Νόμου του 2000.

καθυστέρηση.[2] Επίσης, υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι αιτητές αναγκάζονται να περιμένουν για πάνω από έξι μήνες μόνο και μόνο για να υποβάλουν αίτηση ασύλου. Αυτό σημαίνει ότι για αυτό το χρονικό διάστημα διαμένουν στην Κύπρο με ρίσκο σύλληψης ως μετανάστες χωρίς χαρτιά, χωρίς κανένα δικαίωμα εργασίας, υγείας ή παροχής οποιουδήποτε επιδόματος και υλικών συνθηκών υποδοχής. Στερώντας τους οποιαδήποτε άλλη επιλογή, το κράτος ωθεί ουσιαστικά τις αιτήτριες ασύλου στη «μαύρη» εργασία ως μονόδρομο για την επιβίωσή τους.
Το πιο κρίσιμο στάδιο της όλης διαδικασίας αίτησης ασύλου είναι η συνέντευξη ουσίας, όπου οι αιτήτριες καλούνται να παρευρεθούν στην Υπ. Ασύλου και να εξηγήσουν σε λειτουργό της (ή μετά από το 2018, λειτουργό της E.A.S.O.[3]) τους λόγους για τους οποίους αιτήθηκαν πολιτικό άσυλο. Συνήθως, η συνέντευξη αυτή λαμβάνει χώρα ένα με δύο χρόνια μετά την υποβολή αίτησης για άσυλο. Η εισήγηση που θα γίνει από τον λειτουργό μετά τη συνέντευξη, υιοθετείται σχεδόν κατά κανόνα.

Ουκ ολίγες φορές έχουν αναφερθεί παράπονα αιτητριών, οι οποίες καταγγέλλουν τον τρόπο συμπεριφοράς των μεταφραστών, αλλά και των λειτουργών. Επίσης, έχουν γίνει αναφορές σχετικά με την αυθαιρεσία με την οποία αντιμετωπίζονται οι αιτήτριες ασύλου, αλλά και καταγγελίες (ή/και προσφυγές στο Διοικητικό Δικαστήριο) που αφορούσαν στην έλλειψη προσόντων του προσωπικού της Υπ. Ασύλου. Υπάρχουν επίσης πολλές περιπτώσεις όπου οι αιτήτριες αποφεύγουν να έρθουν σε αντιπαράθεση με τους λειτουργούς, καθώς σκοπός τους είναι να ολοκληρωθεί η διαδικασία το συντομότερο δυνατόν και να πάρουν ένα θετικό αποτέλεσμα. Η γνωμάτευση μετά τη συνέντευξη, η οποία επηρεάζει άμεσα την απόφαση της Υπ. Ασύλου (και κατ' επέκταση τη ζωή της αιτήτριας), εναπόκειται μερικώς στην τύχη, δηλαδή στο αν θα της τύχει καλός μεταφραστής ή λειτουργός, στην υποστελέχωση και δυσλειτουργία των κρατικών δομών για το άσυλο· επίσης, δεν βλέπουμε απλά έλλειψη επαγγελματισμού ή άτομα-ρατσιστές που έτυχε να δουλεύουν εκεί, αλλά παρατηρούμε ακόμα μια έκφανση της συνολικότερης κρατικής στρατηγικής για τη μετανάστευση, που σε αυτή την περίπτωση εκφράζεται με αδιαφορία και δύσβατα γραφειοκρατικά ακροβατικά.

Με απόφασή της, η Υπ. Ασύλου μπορεί: 1) να αναγνωρίσει την αιτήτρια ως πρόσφυγα, 2) να αναγνωρίσει στην αιτήτρια το καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας και 3) να απορρίψει την αίτηση.[4] Η διαφορά της πρώτης με τη δεύτερη απόφαση είναι ότι το καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας δεν επιτρέπει την οικογενειακή επανένωση, ούτε την έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων στον αιτητή (εκτός εάν προταθούν σοβαροί λόγοι για την έκδοση άδειας για ένα ταξίδι). Ακόμη, η άδεια παραμονής για το καθεστώς πρόσφυγα πρέπει να ανανεώνεται κάθε 3 χρόνια, ενώ για το καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας κάθε δύο χρόνια. Το νομικό καθεστώς κάθε αιτητή καθορίζεται από την απόφαση της Υπ. Ασύλου. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, εκδίδεται διάταγμα «εθελοντικής» αποχώρησης και απέλασης της αιτήτριας. Εντούτοις, υπάρχει το δικαίωμα προσφυγής εντός 75 ημερών στο Διοικητικό Δικαστήριο Διεθνούς Προστασίας (στο εξής Δ.Δ.Δ.Π.), το οποίο ξεκίνησε να δέχεται υποθέσεις τον Μάη του 2019. Σε τέτοιες περιπτώσεις το νομικό καθεστώς παραμένει ίδιο και το άτομο θεωρείται αιτητής ασύλου μέχρι και την τελική απόφαση του δικαστηρίου.

Η προσφυγή στο Δ.Δ.Δ.Π. ενάντια στην απόφαση της Υπ. Ασύλου, μπορεί να έχει επίσης ανασταλτικό αποτέλεσμα στην απόφαση απομάκρυνσης/απέλασης.[5] Σε περίπτωση που η

---

2 Cyprus Refugee Council, *Asylum Information Database: Country Report Cyprus*, 2018, σ. 23.

3 Η E.A.S.O. είναι Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος ιδρύθηκε με σκοπό να ενισχύσει την πρακτική συνεργασία για θέματα ασύλου και να συνδράμει τα κράτη μέλη ώστε να εκπληρώνουν την ευρωπαϊκή και διεθνή υποχρέωσή τους να παρέχουν προστασία σε όσους την έχουν ανάγκη. Η E.A.S.O. λειτουργεί ως κέντρο εμπειρογνωμοσύνης σε θέματα ασύλου και επίσης, παρέχει υποστήριξη στα κράτη μέλη.

4 Άρθρο 13 (2) περί Προσφύγων Νόμος.

5 Δηλαδή η απόφαση επαναπροώθησης αναστέλλεται κι έτσι οι αρχές δεν μπορούν να απελάσουν τον

απόφαση του Δ.Δ.Δ.Π. είναι αρνητική, υπάρχει το δικαίωμα έφεσης ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου. Η διαδικασία της έφεσης μπορεί να διαρκέσει πάνω από δύο χρόνια. Πέραν τούτου, σε αντίθεση με την πρωτοβάθμια δικαστική εξέταση (ενώπιον του Δ.Δ.Δ.Π.), η δευτεροβάθμια εξέταση ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα στην απόφαση απέλασης της αιτήτριας. Σε περιπτώσεις όπου οι αιτητές αδυνατούν να καλύψουν τα δικηγορικά έξοδα για την υπόθεσή τους, τα οποία ως συνήθως ξεπερνούν τα 1.000 ευρώ, τους παρέχεται το δικαίωμα αίτησης, για παροχή σε αυτούς, νομικής αρωγής. Αυτό το δικαίωμα δίνεται μόνο για την πρωτοβάθμια δικαστική διαδικασία και όχι για εφέσεις. Αλλά ακόμα και στην πρωτοβάθμια εξέταση, οι πιθανότητες αποδοχής του αιτήματος για νομική αρωγή από το Δικαστήριο είναι σχετικά χαμηλές. Η επεξήγηση βρίσκεται στην «ανισότητα των όπλων» μεταξύ των αντιδίκων, καθώς ο αιτητής ο οποίος πρέπει να αποδείξει τις «πιθανότητες επιτυχίας»[6] της υπόθεσής του για να εξασφαλίσει τη νομική αρωγή, έρχεται αντιμέτωπος με έμπειρο, επαγγελματία δικηγόρο του κράτους.[7] Είναι σαν να βάζεις στο ρινγκ έναν ταχυδρόμο να παλέψει εναντίον ενός επαγγελματία παλαιστή. Όσο ευνοϊκοί κι αν είναι οι κριτές με τον ταχυδρόμο, οι πιθανότητες επιτυχίας του, θα είναι χαμηλές.

Ταυτόχρονα, η οποιαδήποτε δωρεάν βοήθεια από δικηγόρους για την αίτηση νομικής αρωγής απαγορεύεται, καθώς ο νόμος δεν επιτρέπει στους δικηγόρους να δουλεύουν αφιλοκερδώς. Με λίγα λόγια, σε περίπτωση που μια αιτήτρια ασύλου θέλει να προσβάλει την αρνητική απόφαση της Υπηρεσίας Ασύλου, καλά θα κάνει να έχει λεφτά. Και σε αυτή την περίπτωση λοιπόν, η πολιτική του κράτους οδηγεί στην παράνομη εργασία, καθώς πολλές φορές είναι ο μόνος τρόπος για τους αιτητές να μαζέψουν το απαραίτητο ποσό, ούτως ώστε να αντιμετωπίσουν νομικά την αρνητική απόφαση εις βάρος τους.

III. Συνθήκες κατά τη διαδικασία αίτησης ασύλου

Οι αιτητές ασύλου δεν δικαιούνται να εργαστούν κατά τον πρώτο μήνα από την καταβολή της αίτησής τους για πολιτικό άσυλο.[8] Για όσους δεν έχουν άλλα μέσα αυτό σημαίνει είτε συνθήκες απόλυτης φτώχειας, είτε αναγκαστικά παράνομη εργασία. Με το πέρας του πρώτου μήνα δικαιούνται να εργαστούν σε προκαθορισμένους από το κράτος τομείς: γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, εμπόριο, καθαρισμό, παράδοση επισιτισμού, μοίρασμα διαφημιστικών κ.τ.λ.[9] Παράλληλα, εξαρτώνται από τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας που λειτουργούν ως διαμεσολαβητές ή βρίσκουν κατευθείαν δουλειά. Αν οι αιτητές βρουν μόνοι τους εργασία, το Γραφείο δικαιούται να τους την απαγορεύσει. Με λίγα λόγια, το ίδιο το κράτος αναλαμβάνει να οργανώσει την εκμετάλλευση των αιτητών ασύλου, διοχετεύοντας την εργασία τους ανάλογα με τις ανάγκες του κεφαλαίου.

Οι αιτήτριες ασύλου δεν συμπεριλαμβάνονται στον επίσημο χάρτη ανεργίας. Οι θέσεις στους προαναφερθέντες τομείς τούς προσφέρονται μόνο αφότου διαπιστωθεί πως δεν υπάρχουν διαθέσιμοι εργάτες από Κύπρο/Ε.Ε.. Κάθε δύο μήνες πρέπει να παρουσιάζονται στο Γραφείο είτε για να τους βρει αυτό μια θέση εργασίας, είτε για να πάρουν αποδεικτικό πως δεν μπορούν να εργαστούν, το οποίο ακολούθως πρέπει να παρουσιάσουν στην Υπηρεσία Κοινωνικών Ασφαλίσεων για να πάρουν κάποιο επίδομα επιβίωσης. Αν οι αιτητές απορρίψουν μια θέση εργασίας ή παραιτηθούν για οποιονδήποτε λόγο, τότε θεωρούνται αυτόματα υπεύθυνοι για την

αιτητή/τρια μέχρι τη λήξη (και ανάλογα με το αποτέλεσμα) της δικαστικής διαδικασίας.

6 Δηλαδή ότι έχει εκ πρώτης όψεως βάσιμους λόγους ώστε να αιτηθεί άσυλο.

7 24h, *Στον γκρίζο ουρανό των διακρίσεων στην Κύπρο*, 1 Απριλίου 2019 https://24h.com.cy/2019/04/ston-gkrizo-oyrano-ton-diakriseon-stin-kypro/

8 Μέχρι το Φθινόπωρο του 2018 έπρεπε να περιμένουν έξι μήνες αντί έναν.

9 Κ.Δ.Π. 228/2019.

Αιτητές ασύλου σε απεργία πείνας έξω από το υπουργείο
εσωτερικών, 2018.

ανεργία τους και δεν λαμβάνουν κανένα επίδομα. Η πραγματικότητα που απλώνεται μπροστά τους είναι: δούλεψε με ό,τι συνθήκες σου επιβάλλουν, δίχως δικαίωμα να διαμαρτυρηθείς ή ζήσε στη φτώχεια και την παρανομία.

Το Γενικό Σύστημα Υγείας (Γε.Σ.Υ.), έχει εφαρμοσθεί από τα τέλη της άνοιξης του 2019 με σκοπό να παρέχει καθολική ιατρική κάλυψη του πληθυσμού. Οι δικαιούχοι του μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ιατρικές εξετάσεις και να προμηθεύονται ένα μεγάλο αριθμό φαρμάκων χωρίς χρέωση. Το κράτος όμως παρέλειψε να συμπεριλάβει τους αιτητές ασύλου μέσα στους δικαιούχους του συστήματος. Με την εφαρμογή του, προτεραιότητα στα κρατικά νοσοκομεία (και σε όλους τους εγγεγραμμένους γιατρούς στο Γε.Σ.Υ.) έχουν μόνο οι δικαιούχοι του, και ως εκ τούτου, οι αιτητές ασύλου αναγκάζονται να περιμένουν ακόμα και πάνω από δύο εβδομάδες, μέχρι να βρεθεί κενή ώρα για ιατρική επίσκεψη. Σιγά σιγά, εμφανίζονται περιστάσεις όπου ακόμα και με κάρτα υγείας, οι γιατροί στα κρατικά νοσοκομεία αρνούνται να περιθάλψουν ή χρεώνουν άτομα που δεν είναι δικαιούχοι. Υπάρχουν παραδείγματα αιτητριών ασύλου, οι οποίες δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες τοκετού.

Όσον αφορά στο πολυσυζητημένο επίδομα στους αιτητές ασύλου, αξίζει να ειπωθεί πως το δικαίωμα αυτό έχουν μόνο όσες δεν κατέχουν οι ίδιες τα μέσα για την επιβίωση τους. Το όριο αναμονής για να δικαιούνται να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας έχει μειωθεί από έξι μήνες σε έναν, εντούτοις η πρόσβαση επί του πρακτέου είναι γεμάτη γραφειοκρατικά εμπόδια. Συνεπώς οι αιτήτριες ασύλου αναγκάζονται σε πολλές περιπτώσεις να καταφύγουν στην παράνομη εργασία. Ένα παράδειγμα είναι η έκδοση «Δελτίου Εγγραφής Αλλοδαπού» (Δ.Ε.Α.), το οποίο εκδίδεται μετά την υποβολή αίτησης ασύλου. Όπως αναφέραμε πιο πάνω, η αίτηση ασύλου μερικές φορές καθυστερεί να υποβληθεί, χωρίς υπαίτιοι να είναι οι ίδιοι οι αιτητές. Επιπρόσθετη καθυστέρηση παρατηρείται και με την έκδοση του Δ.Ε.Α.. Χωρίς το Δ.Ε.Α. οι αιτήτριες αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες ως προς την ομαλή ένταξή τους στην κοινότητα, την εξάσκηση των δικαιωμάτων τους, καθώς και την κάλυψη υλικών συνθηκών υποδοχής ή την ανεύρεση εργασίας.[10]

Το ποσό που παραχωρείται με το προαναφερόμενο επίδομα, μετά από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το 2019 είναι 361 ευρώ το μήνα, με αύξηση ανάλογα με τον αριθμό ατόμων στην οικογένεια και μέγιστο ποσό τα 1.122 ευρώ για πενταμελείς (ή μεγαλύτερες) οικογένειες. Μεγάλο μέρος αυτού του επιδόματος δίνεται σε μορφή κουπονιών για τροφή και ρουχισμό, τα οποία μπορούν να εξαργυρωθούν μόνο σε συγκεκριμένα καταστήματα με πιο ψηλές τιμές από το σύνηθες. Δηλαδή βλέπουμε πως το κράτος όχι μόνο οργανώνει την υποτιμημένη εργασία των αιτητών ασύλου, αλλά έχει και εξωτερικούς συνεργάτες-μαγαζάτορες οι οποίοι κερδοφορούν από την όλη διαδικασία. Για χορήγηση των εν λόγω κουπονιών, οι αιτητές πρέπει να μεταβούν στα Γραφεία της Υπηρεσίας Κοινωνικής Ευημερίας (Υ.Κ.Ε.) και να εξυπηρετηθούν από τους περιβόητους κοινωνικούς λειτουργούς της.

Τα παραδείγματα για τη ρατσιστική και ταπεινωτική αντιμετώπιση της οποίας τυγχάνουν οι αιτητές ασύλου στις ΥΚΕ είναι πολλά. Ένα απ' αυτά είναι το περιστατικό τον Φεβρουάριο του 2019, όπου αιτήτρια ασύλου μετέβηκε σε γραφείο της Υ.Κ.Ε. για να ζητήσει να της δοθεί το υπόλοιπο του επιδόματος που της χρωστούσαν. Λόγω καθυστέρησης της Υ.Κ.Ε. να της χορηγήσει το εν λόγω επίδομα η γυναίκα ήταν ανίκανη να πληρώσει το ενοίκιό της, με αποτέλεσμα ο ιδιοκτήτης του σπιτιού να την απειλεί με έξωση. Η λειτουργός υποδοχής της Υ.Κ.Ε. της πέταξε το δελτίο ταυτότητας στο πάτωμα και κάλεσε τον φρουρό ασφαλείας για να τη βγάλει έξω. Ο φρουρός πλησίασε τη γυναίκα αρπάζοντάς την από τον λαιμό. Μετά από αντίδραση της γυναίκας, της επιτέθηκε χτυπώντας την και πετώντας την με τη βία έξω από το κτίριο, χωρίς κανένας από τους

10 Cyprus Refugee Council, ό. π., σ. 21.

υπόλοιπους παρευρισκόμενους να αντιδράσει.[11]

Το εν λόγω περιστατικό (το οποίο έχει βιντεογραφηθεί και είναι διαθέσιμο διαδικτυακά) αποτελεί μια μικρή εικόνα του θεσμικού και κοινωνικού ρατσισμού που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες που μπαίνουν στο σύστημα εξέτασης αιτήσεων ασύλου στην Κ.Δ.. Τα γραφειοκρατικά εμπόδια, οι ελλείψεις επαρκών υλικών συνθήκων υποδοχής και πιθανά δικαστικά έξοδα, αποτελούν αποτρεπτικούς παράγοντες προς τους μετανάστες που σκοπεύουν να αιτηθούν άσυλο. Επιπλέον, έχουν να αντιμετωπίσουν περιορισμούς στην ανεύρεση εργασίας, με μειωμένο εισόδημα και αντίξοες συνθήκες διαβίωσης. Όλα αυτά δημιουργούν έμμεσα «σπρωξίματα» προς την παράνομη εργασία. Κατά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, το εν λόγω σύστημα, λειτουργεί ως ένα θεσμικό φίλτρο με το οποίο ξεχωρίζουν οι «άξιοι» πρόσφυγες και οι «ανάξιοι» απορριφθέντες. Οι απορριφθέντες έρχονται αντιμέτωποι με την επιλογή απέλασης ή παρανομοποίησης. Η εν λόγω κατηγορία αποτελεί μέρος μιας άλλης κοινωνικής ομάδας, αυτής των μεταναστών χωρίς χαρτιά.

IV. Μετανάστες με, μετανάστες χωρίς χαρτιά

Κατά τη διάρκεια εξέτασης αιτημάτων ασύλου, το κράτος παρουσιάζεται σαν ο μεγάλος κηδεμόνας ο οποίος διαχωρίζει τους άξιους από τους ανάξιους, τους καλούς από τους κακούς μετανάστες. Ο ίδιος διαχωρισμός καλών και κακών παρατηρείται μεταξύ, αφενός των μεταναστών με άδεια παραμονής και διαμονής στην ΚΔ και αφετέρου των μεταναστών χωρίς χαρτιά ή όπως τους ονομάζει ο περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύεως νόμος, τους «απαγορευμένους» μετανάστες. Οι πιθανότητες να δοθεί άδεια παραμονής σε μετανάστη χωρίς χαρτιά είναι απειροελάχιστες, ενώ το αντίθετο, δηλαδή ένας μετανάστης με άδεια παραμονής να καταλήξει χωρίς χαρτιά, είναι καθημερινό φαινόμενο.

Οι όροι «παράνομος» ή «λαθρομετανάστης» προέρχονται από τη μεταναστευτική πολιτική και τους νόμους, σε συνδυασμό με την αναπαραγωγή τους στα μίντια. Δεν είναι παρά ένας νομικός (αλλά και συμβολικός) διαχωρισμός στο εσωτερικό της εργατικής τάξης που κάνει τους «παράνομους», ευάλωτους στα χέρια των μπάτσων και των αφεντικών. Υπάρχουν 13 περιπτώσεις όπου ένας μετανάστης μπορεί να θεωρηθεί «απαγορευμένος».[12] Άτομα τα οποία κρίνονται ως «άπορα» ή άτομα με σωματική ή διανοητική αναπηρία η οποία τα καθιστά ανήμπορα να φροντίσουν τον εαυτό τους, αποτελούν παραδείγματα που εμπίπτουν στις 13 περιπτώσεις τις οποίες ορίζει ο νόμος.[13] Επίσης «απαγορευμένοι» μπορούν να θεωρηθούν όλοι οι μετανάστες οι οποίοι εισέρχονται παράνομα στη χώρα και δεν αιτούνται πολιτικό άσυλο. Η παράνομη άφιξη στο νησί από μόνη της αποτελεί ποινικό αδίκημα. Αξιοσημείωτα είναι τα παραδείγματα μεταναστριών οι οποίες εντοπίζονται από την αστυνομία της Κ.Δ. πριν αιτηθούν άσυλο και συλλαμβάνονται για παράνομη είσοδο/παραμονή, άσχετα με το γεγονός ότι είχαν την πρόθεση να κάνουν αίτηση ασύλου.[14]

Σε περιπτώσεις όπου μια μετανάστρια η οποία εισήλθε/παραμένει στο νησί παράνομα και επιθυμεί να αλλάξει το καθεστώς της, οι περιορισμένες επιλογές της (πέραν του να υποβάλει αίτηση ασύλου) συμπεριλαμβάνουν το να κάνει αίτηση για παραχώρηση άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους (άδεια η οποία σπανίως εκδίδεται), να παντρευτεί Κύπριο/Ευρωπαίο

---

11 ΚΙΣΑ, *Θεσμικό ρατσισμό, εγκλήματα μίσους και βία στη βάση του φύλου καταγγέλλουν οι Σομαλές πρόσφυγες στην Κύπρο*, 9 Μαρτίου 2019, https://kisa.org.cy/%EF%BB%BFθεσμικό-ρατσισμό-εγκλήματα-μίσους-κ

12 Άρθρο 6 περί Αλλοδαπών και Μετάστευσης νόμος.

13 Ό.π.

14 Cyprus Refugee Council, Ό. π., σ. 82.

Διαδήλωση έξω από το κέντρο κράτησης μεταναστών στη Μενόγεια, 2014.

πολίτη ή να αγοράσει γάμο με Κύπριο/Ευρωπαίο πολίτη, κάτι το οποίο διώκεται ποινικά σε περίπτωση που ο γάμος ανακηρυχτεί εικονικός. Με λίγα λόγια, ο δρόμος που πρέπει να πάρει ένας μετανάστης χωρίς χαρτιά για να αλλάξει καθεστώς είναι φοβερά δύσβατος και γεμάτος εμπόδια. Το αντίθετο όμως παρατηρούμε σε σχέση με μετανάστες οι οποίοι έχουν/είχαν άδεια άφιξης/παραμονής και καταλήγουν χωρίς χαρτιά και πιθανότατα με διάταγμα κράτησης και απέλασης. Ένας μετανάστης χωρίς χαρτιά δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι ήρθε στο νησί παράνομα. Σε περιπτώσεις όπου οι μετανάστες οι οποίοι εισέρχονται στο νησί νόμιμα, με άδεια παραμονής και εργασίας ή φοίτησης σε πανεπιστήμιο κτλ παραμένουν στην Κύπρο μετά τη λήξη της άδειας παραμονής τους, θεωρούνται παράνομοι και σε τυχόν επαφή που θα έχουν με της αρχές, διατρέχουν τον κίνδυνο να εκδιωχθούν ποινικά και να απελαθούν. Επίσης, χωρίς χαρτιά μπορεί να καταλήξει ένας μετανάστης, ο οποίος διαπράττει κάποιο έγκλημα το οποίο τιμωρείται με φυλάκιση. Η παρούσα πολιτική του κράτους είναι να εκδίδεται αυτόματα διάταγμα κράτησης (στο στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Μενόγεια) και απέλασης για λόγους «δημοσίας τάξεως», το οποίο πρόκειται να εκτελεσθεί αμέσως μετά τη στιγμή που το άτομο θα έχει εκτίσει την ποινή του στις Κεντρικές Φυλακές.

Οι συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών με ή χωρίς χαρτιά, δεν διαφέρουν και τόσο επί του πρακτέου. Το ίδιο ισχύει και για τις συνθήκες εργασίας, θέμα με το οποίο θα ασχοληθούμε στο επόμενο κεφάλαιο της μπροσούρας. Η σημαντική διαφορά όμως είναι ότι οι μετανάστριες χωρίς χαρτιά παραμένουν αόρατες, καθώς οποιαδήποτε επαφή με τις αρχές μπορεί να τις φέρει σε κίνδυνο ποινικής δίωξης, φυλάκισης, εγκλεισμού στο στρατόπεδο συγκέντρωσης και μετά απέλασης. Αυτός ο κίνδυνος λειτουργεί σαν μια νομικής μορφής καταστολή, η οποία με το να τις αποσιωπά, τις καθιστά πολύ πιο ευάλωτες σε οποιαδήποτε μορφή εκμετάλλευσης, είτε εργασιακή, είτε σεξουαλική ή και άλλη. Το ίδιο το καθεστώς -αυτό του «απαγορευμένου» μετανάστη- αποδίδει ποινική ευθύνη στην ύπαρξη του ατόμου. Με άλλα λόγια, το αδίκημα της παράνομης διαμονής στην χώρα καθιστά το ίδιο το άτομο «παράνομο» στα μάτια της κοινωνίας. Σκοπός μας εδώ δεν είναι να αντιγράψουμε τις τακτικές του κράτους, διαχωρίζοντας τους μετανάστες σε προνομιούχους (με χαρτιά) και μη-προνομιούχους (χωρίς χαρτιά). Οι μετανάστες χωρίς χαρτιά είναι μια κοινωνική ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό τη μη νομιμότητα της διαμονής τους. Εντούτοις αυτό το χαρακτηριστικό δεν είναι ούτε έμφυτο αλλά ούτε και αμετάβλητο. Ο κίνδυνος παρανομοποίησης παραμονεύει για όλους τους μετανάστες, ασχέτως με τη νομιμότητα της άφιξης/διαμονής τους. Συνεπώς, ο κάθε μετανάστης στην Κύπρο, ζει υπό καθεστώς μόνιμου κινδύνου παρανομοποίησης, κατακράτησης και απέλασης.

V. Το στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Μενόγεια

Το στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Μενόγεια άρχισε να λειτουργεί το 2013, με σκοπό την κράτηση ατόμων, εναντίον των οποίων είχε εκδοθεί διάταγμα απέλασης. Χρησιμοποιείται επίσης για κατακράτηση αιτητών ασύλου, όταν αυτό θεωρείται αναγκαίο από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης. Η χωρητικότητα ήταν στα 256 άτομα, αλλά μειώθηκε στα 128, μετά από τους αγώνες των έγκλειστων μεταναστών που αποκάλυψαν τις κακές συνθήκες και τη συμφόρηση.[15] Από το 2015, όταν και εκδόθηκε η πρώτη έκδοση της μπροσούρας, έχουν παρατηρηθεί διάφορες μικρές βελτιωτικές αλλαγές στις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων και πάλι λόγω των αγώνων που έδωσαν οι μετανάστριες.[16] Για παράδειγμα, υπάρχει πρόσβαση στο διαδίκτυο στους κοινόχρηστους χώρους, οι κρατούμενοι μπορούν να χρησιμοποιούν τα

15 Ό. π. σελ. 87.

16 ΚΙΣΑ, *Improvements regarding detention conditions – significant problems regarding detention and deportation practices*, 29 Ιανουαρίου 2017, https://kisa.org.cy/improvements-regarding-detention-conditions-the-absurd-policy-of-issuing-detention-and-deportation-orders-continues/

κινητά τους όποτε θέλουν, η πρόσβαση σε Μ.Κ.Ο. δεν εμποδίζεται πλέον, ενώ οι επισκέψεις από δικηγόρους μπορούν να γίνουν σε οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς χρονικό περιορισμό. Υπάρχει διαθέσιμος ένας γενικός παθολόγος, ενώ ένας κλινικός ψυχολόγος επισκέπτεται το κέντρο δύο φορές την εβδομάδα. Ωστόσο, η ποιότητα περίθαλψης που λαμβάνουν έχει αμφισβητηθεί αρκετές φορές, επίσης υπάρχουν μαρτυρίες ότι όταν μεταφέρονται εκτός Μενόγειας για ιατρική εξέταση τους φοράνε χειροπέδες, τις οποίες μερικές φορές διατηρούν ακόμα και κατά τη διάρκεια της εξέτασης.[17]

Πέραν της προσπάθειας του κράτους να κάνει τη Μενόγεια πιο «ανθρώπινη» (κάτι το οποίο γίνεται καθαρά για να δείχνει η Κ.Δ. ένα καλό πρόσωπο στο εξωτερικό), παραμένει μια φυλακή, ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης. Καθώς λειτουργεί κάτω από τη διαχείριση της αστυνομίας, οι φρουροί είναι μπάτσοι (όπως άλλωστε και στις φυλακές) και συμπεριφέρονται φυσικά ως τέτοιοι, αποδεικνύοντας ότι αυτός ο χώρος λειτουργεί ως χώρος πειθάρχησης. Η πρόσβαση στο προαύλιο για τους κρατούμενους περιορίζεται σε συνολικά δύο ώρες (περίπου) την ημέρα, σε έναν αποπνικτικά μικρό εξωτερικό χώρο. Το στρατόπεδο είναι στη μέση του πουθενά, κλεισμένο μέσα σε σειρές ψηλών καγκέλων, με κάμερες παρακολούθησης παντού, σίδερα στα παράθυρα και προσπαθεί με κάθε τρόπο να αποθαρρύνει απόπειρες απόδρασης. Η πρόσβαση των ΜΜΕ εντός του κέντρου κράτησης μπορεί να επιτραπεί μόνο μετά από άδεια (η οποία δεν έχει δοθεί ποτέ) και τα επισκεπτήρια από φίλους και οικογένεια διαρκούν μόνο για μια ώρα με την παρουσία αστυνομικού.[18]

Η κράτηση μεταναστών στη Μενόγεια βασίζεται σε διοικητική και όχι δικαστική απόφαση.[19] Ως εκ τούτου, οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα προσφυγής, είτε στα Διοικητικά Δικαστήρια, είτε στο Ανώτατο (ανάλογα με το είδος της προσφυγής). Στην πραγματικότητα όμως, η συντριπτική πλειοψηφία δεν διαθέτει τα χρήματα για να καλύψει τα δικηγορικά/δικαστικά έξοδα και άρα, η μόνη επιλογή είναι να αιτηθούν την παροχή νομικής αρωγής. Όταν πρόκειται για διοικητική κράτηση, η νομική αρωγή παρέχεται στους αιτητές ασύλου, δεδομένου ότι αποδεικνύεται ότι δεν έχουν τους πόρους για να καλύψουν τα έξοδα της δίκης. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τους μετανάστες, εναντίον των οποίων εκκρεμεί διάταγμα κράτησης και απέλασης, οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα νομικής αρωγής. Βλέπουμε για ακόμα μια φορά τον θεσμικό διαχωρισμό μεταξύ καλών (δηλαδή των αιτητών ασύλου/προσφύγων) και κακών (δηλαδή των χωρίς χαρτιά) μεταναστών.

Το τέλος της κράτησης στη Μενόγεια μπορεί επέλθει με τέσσερις περιπτώσεις: απέλαση, δικαστική απόφαση, διοικητική απόφαση από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, «οικειοθελής» αναχώρηση από την Κύπρο. Η κράτηση θεωρητικά πρέπει να επιβάλλεται για τη μικρότερη δυνατή περίοδο[20], εντούτοις υπάρχουν παραδείγματα κρατουμένων οι οποίοι μένουν στη Μενόγεια για πάνω από δύο χρόνια, περίοδος η οποία ξεπερνά κατά πολύ το μέγιστο επιτρεπτό χρόνο κράτησης, ο οποίος είναι 18 μήνες. Υπάρχουν επίσης παραδείγματα μεταναστών οι οποίοι αφέθηκαν ελεύθεροι, για να επανασυλληφθούν είτε αμέσως, είτε μετά από κάποιο πολύ μικρό χρονικό διάστημα. Τα εντάλματα κράτησης που εκδίδονται εναντίον των μεταναστών, διαφέρουν ανάλογα με τους λόγους για τους οποίους εκδίδονται, αλλά ένα κοινό χαρακτηριστικό τους είναι ότι δεν καθορίζουν τον χρόνο κράτησης. Ως εκ τούτου, οι κρατούμενοι δεν ξέρουν εάν θα αφεθούν σε μια μέρα, σε ένα μήνα ή σε ένα χρόνο, καθώς τις περισσότερες φορές δεν τους εξηγείται καν ο λόγος κράτησής τους. Για παράδειγμα οι κρατούμενοι των οποίων οι προοπτικές απέλασης είναι μηδαμινές, δεν καταλαβαίνουν γιατί

17 Cyprus Refugee Council, ό. π., σ. 90.
18 Ό. π. σ. 88- 91.
19 Άρθρο 9ΣΤ περί Προσφύγων Νόμος.
20 Ό.π.

Σύνθημα αλληλεγγύης σε μετανάστες απεργούς πείνας,
κρατούμενους στη Μενόγεια. Καλοκαίρι 2019.

κρατούνται και νιώθουν εγκληματίες.[21] Αιτητές ασύλου οι οποίοι κρατούνται για λόγους «εθνικής ασφάλειας» δεν μπορούν να μάθουν καν ποιοι είναι αυτοί οι λόγοι και κατά πόσο η εν λόγω απόφαση έχει παρθεί αυθαίρετα ή όχι. Το συναίσθημα απόγνωσης που δημιουργείται έχει οδηγήσει πολλές φορές σε απεργίες πείνας[22], με τελευταίο παράδειγμα τον Ιούλη του 2019, όπου 31 κρατούμενοι έκαναν απεργία πείνας απαιτώντας άμεση απελευθέρωση.[23] Η αγανάκτηση και απελπισία που συνοδεύεται με τον εγκλεισμό στη Μενόγεια, οδήγησε μάλιστα κάποιους από τους απεργούς στο να απαιτήσουν να επιστραφούν στη χώρα τους.

Το σημαντικότερο με το κέντρο κράτησης είναι ότι δεν αποτελεί μια μόνιμη κατάσταση. Ο πληθυσμός του αλλάζει συνεχώς. Κάποιοι συλλαμβάνονται, κάποιοι αφήνονται ελεύθεροι, ενώ άλλοι απελαύνονται. Το σημαντικό για το κράτος δεν είναι το ποιοι βρίσκονται μέσα στα κέντρα κράτησης, αλλά το να βρίσκονται κάποιοι. Αποτελεί ένα εργαλείο ακραίας υποτίμησης της εργατικής δύναμης και της ίδιας της ανθρώπινης ζωής. Παράλληλα, τα κέντρα κράτησης είναι ένα μόνο κομμάτι της συνοριακής πολιτικής της Ε.Ε.. Όπως ο κίνδυνος παρανομοποίησης διαχέεται σε ολόκληρη τη χώρα, σε κάθε σπίτι και τόπο εργασίας, έτσι και το κέντρο κράτησης αποτελεί μια ολοκληρωτική και παντοτινή απειλή για τους μετανάστες εργάτες. Συνοριακοί έλεγχοι, ελεγχόμενη εργασία κατά την διαδικασία αίτησης ασύλου, παρανομοποίηση, σύλληψη, κέντρο κράτησης, «παράνομη» εργασία, απέλαση. Όλα αποτελούν αναπόσπαστα κομμάτια των συνόλων που ονομάζονται ευρωπαϊκή και κυπριακή μεταναστευτική πολιτική.

VI. Investors welcome, migrants go home

Όπως είδαμε στο κεφάλαιο για την ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική, η πρακτική της Ε.Ε. διαφέρει ριζικά από τη ρητορική της όσον αφορά σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και ελεύθερης μετακίνησης. Όταν η Ε.Ε. μιλά για ανθρώπινα δικαιώματα και ελεύθερη μετακίνηση, εννοεί τα δικαιώματα και τη μετακίνηση των Ευρωπαίων, αφού αυτά συνδέονται άμεσα με την υπηκοότητα του κάθε ανθρώπου. Συνεπώς, η απόκτηση κυπριακής (άρα και ευρωπαϊκής) υπηκοότητας παραμένει η μόνη λύση ούτως ώστε οι μετανάστριες να ξεφύγουν από τις (νομικίστικες) διακρίσεις που εφαρμόζονται και διατηρούνται από τα ευρωπαϊκά κράτη. Αίτηση για απόκτηση κυπριακής υπηκοότητας μπορούν να κάνουν μόνο οι μετανάστριες οι οποίες μπορούν να αποδείξουν ότι διέμεναν στην Κ.Δ. νόμιμα για τουλάχιστον εφτά (ή πέντε, ανάλογα με την περίπτωση) χρόνια και κατέχουν λευκό ποινικό μητρώο. Πέραν της γραφειοκρατικής θάλασσας που χρειάζεται να διασχίσουν, καλούνται επίσης να περάσουν από μια συνέντευξη, κατά την οποία τους υποβάλλονται ηλίθιες ερωτήσεις, βάσει των οποίων θα κριθεί η σχέση της αιτήτριας με την Κ.Δ., όπως και το κατά πόσο η αιτήτρια έχει ενταχθεί επαρκώς στην κυπριακή κοινωνία. Επίσης, σημαντικό είναι να αποδείξει η μετανάστρια ότι λαμβάνει σταθερό μισθό. Οι αιτήσεις μεταναστριών, οι οποίες διαμένουν στην Κ.Δ. με άδεια εργασίας (όπως για παράδειγμα οι οικιακές εργάτριες), απορρίπτονται ως επί το πλείστον, καθώς η σχέση τους με την Κ.Δ. θεωρείται «προσωρινού χαρακτήρα», ανεξάρτητα με το εάν διέμεναν στην Κ.Δ. για πάνω από δέκα χρόνια φροντίζοντας τα παιδιά και τα σπίτια των Κυπρίων.

Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης για πολιτογράφηση δεν παρέχεται δικαίωμα νομικής αρωγής και ως εκ τούτου οι μετανάστριες πρέπει να χρηματοδοτήσουν από μόνες τους μια διαδικασία η οποία μπορεί να ξεπεράσει τα 2 χρόνια, χωρίς ιδιαίτερες προοπτικές επιτυχίας.

21 CoE Commissioner for Human Rights, Cyprus report, 31 March 2016, para 1.3.2.

22 ΚΙΣΑ, *Abuse of power is leading detained migrants to desperate acts*, 5 Απρ. 2016, https://kisa.org.cy/abuse-of-power-is-leading-detained-migrants-to-desperate-acts/

23 Cyprus Times, *Απεργία πείνας 31 κρατουμένων στη Μενόγεια… «Δεν είμαστε εγκληματίες», λένε στη CT*, 23 Ιουλίου 2019, https://cyprustimes.com/apergia-peinas-31-kratoymenon-sti-menogeia-den-eimaste-egklimaties-lene-sti-ct/

Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις όπου αιτητές πολιτογράφησης προτίμησαν να προβούν σε απεργία πείνας παρά να προσβάλουν την απόρριψη της αίτησής τους στο δικαστήριο.[24] Συνεπώς, το δικαίωμα πολιτογράφησης με την οποία ένας υπήκοος τρίτης χώρας μπορεί να ανακτήσει την κυπριακή υπηκοότητα και διαβατήριο, μπορεί να είναι διαθέσιμο στη θεωρία, εντούτοις παραμένει ένα όνειρο άπιαστο ως επί το πλείστον, εκτός…κι εάν έχεις λεφτά!

Με το περιβόητο πρόγραμμα των «χρυσών διαβατηρίων» μέσω του οποίου η Κ.Δ. επικυρώνει πανηγυρικά τη φήμη της ως το καλύτερο «πλυντήριο» της Ευρώπης, δεν χρειάζεται κάποιος ούτε να κατοικεί στην Κύπρο, ούτε να μεταβεί σε συνέντευξη. Το μόνο που χρειάζεται να κάνει, είναι να επενδύσει δύο εκατομμύρια ευρώ σε κυπριακές εταιρίες, να αγοράσει κατοικία αξίας 500.000 ευρώ ή ακριβότερη και να προβεί σε δωρεά τουλάχιστον 75.000 ευρώ στο Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας ή στον Κυπριακό Οργανισμό Ανάπτυξης Γης.[25] Στην πολιτική της πολιτογράφησης μπορεί κανείς να διακρίνει όλο το μεγαλείο του ταξικού ρατσισμού του κράτους. Προφανώς, το ζήτημα δεν είναι απλά και αόριστα να αποθαρρύνονται οι ξένοι από το να έρχονται στην Κύπρο. Το θέμα είναι να έρχονται αυτοί που συμφέρουν, αυτοί που κατέχουν το κεφάλαιο και φέρνουν τις πολυπόθητες επενδύσεις, άσχετα με τη χώρα προέλευσής τους. Όσο για τους υπόλοιπους, το θέμα είναι να έρχονται μόνο όσοι είναι απαραίτητοι για τις ανάγκες του κεφαλαίου. Αυτοί πρέπει να ζουν και να εργάζονται υπό μόνιμο καθεστώς επισφάλειας για να μπορεί το κεφάλαιο να απομυζά όσο περισσότερο κέρδος γίνεται εις βάρος τους. Την ίδια ώρα μάλιστα που το κράτος δημιουργεί μύθους περί ζητήματος «ασφάλειας» σε σχέση με το μεταναστευτικό, το ίδιο δεν διστάζει να πολιτογραφεί μαφιόζους[26] και εγκληματίες πολέμου[27].

VII. Στατιστική της παρανομοποίησης

Τα στατιστικά που συζητάμε εδώ είναι αλιευμένα από πηγές της Ε.Ε. και του κυπριακού κράτους. Κρατάμε μια επιφύλαξη για την εγκυρότητά τους, κυρίως όσον αφορά στους αριθμούς των μεταναστών χωρίς χαρτιά.

Από το 2014 και μέχρι σήμερα, αυξάνεται ο αριθμός των ανθρώπων που καταφτάνουν στην Κύπρο και αιτούνται άσυλο. Το κράτος προσπαθεί να χρησιμοποιήσει το γεγονός αυτό για να δημιουργήσει συνθήκες πανικού. Η εκστρατεία αυτή εντάθηκε ιδιαίτερα το καλοκαίρι του 2019, όταν τα ΜΜΕ κυκλοφορούσαν πρωτοσέλιδα με τίτλους του τύπου «Το SOS της Κύπρου για το προσφυγικό» και «Η Τουρκία στέλνει μετανάστες στην Κύπρο», ενώ ο Υπ. Εσωτερικών δήλωνε πως «Η Κύπρος έχει φτάσει στα όρια των δυνατοτήτων της αναφορικά με την ενσωμάτωση και τη στήριξη των αιτητών διεθνούς προστασίας και σίγουρα δεν μπορεί να συνεχίσει να δέχεται ανεξέλεγκτα ροές μέσω κατεχομένων και Τουρκίας».[28] Με τέτοια ρητορική, τα ΜΜΕ και το

---

24 24h, *«Καυτή» πορεία για την Κυπριακή υπηκοότητα…*, 7 Αυγούστου 2017, https://24h.com.cy/2017/08/kafti-poria-gia-tin-kypriaki-ypikootita/

25 Οι προϋποθέσεις για να αγοράσει κάποιος την υπηκοότητά του, αλλάζουν ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες του κεφαλαίου και τις πιέσεις που μπορεί να δεχτεί η κυβέρνηση.

26 Πολίτης, *Υπόθεση OCCR: Ποιος είναι ο Αλεξάντερ Αμπράμοφ;*, 25 Αυγούστου 2019, https://politis.com.cy/politis-news/kypros/ypothesi-occr-poios-einai-o-alexanter-ampramof/

27 Δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι: 1) Η πολιτογράφηση μεγαλοεπιχειρηματία μαφιόζου Αλεξάντερ Αμπράμοφ η οποία έγινε επί κυβέρνησης ΑΚΕΛ μέσω του δικηγορικού γραφείου του νυν προέδρου της Κ.Δ. Νίκου Αναστασιάδη και 2) Η πολιτογράφηση του Ραμί Μακχλούφ, εγκληματία πολέμου και ξάδελφου του Μπασάρ Αλ Ασσάντ, η υπηκοότητα του οποίου αφαιρέθηκε μετά από αποκαλύψεις ότι βρισκόταν στη λίστα απαγορευμένης εισόδου της Ε.Ε..

28 Πολίτης, Παρέμβαση της ΕΕ ζητά η κυβέρνηση: Το SOS της Κύπρου για το προσφυγικό, 7 Ιουλίου 2019, https://politis.com.cy/politis-news/kypros/paremvasi-tis-ee-zita-i-kyvernisi-to-sos-tis-kyproy-gia-toys-metanastes/& ΡΙΚ, *Η Τουρκία στέλνει μετανάστες στην Κύπρο*, 14 Αυγούστου 2016, http://riknews.com.cy/index.php/news/politiki/item/38451-i-tourkia-stelnei-metanastes-stin-kypro

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ /ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ

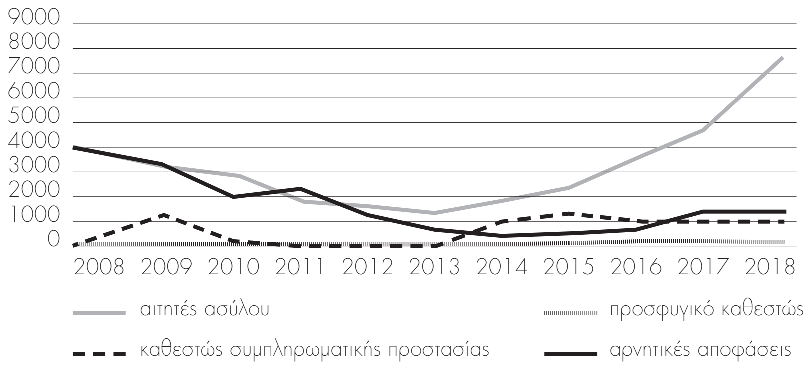
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ 2008-2018 /ASYLUM SERVICE STATISTICAL DATA 2008-2018

	2018		2017		2016		2015		2014		2013		2012		2011		2010		2009		2008	
	cases	persons	cases	persons	cases	persons	cases	persons	cases	persons	cases	persons	cases	persons	cases	persons	cases	persons	cases	persons	cases	persons
Αιτήσεις (Applications)	6617	7761	3906	4582	2342	2936	1730	2253	1373	1728	994	1246	1394	1620	1611	1770	2542	2882	2663	3199	3449	3922
Αποφάσεις (Decisions)	2669	3211	2334	2875	1834	2438	1867	2484	1261	1681	872	1105	1347	1639	2455	2963	2371	2785	5830	7017	7537	7912
Προσφυγικό καθεστώς (Recognised Refugees)	123	191	142	224	118	204	116	200	36	53	19	33	35	80	28	53	11	31	21	49	27	64
Ανθρωπιστικό Καθεστώς (Humanitarian Status)	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	5	8	9	15	15	15	8	25	19	33	76	163
Καθεστώς Συμπληρωματικής Προστασίας * (Subsidiary Protection)	693	1011	680	1026	692	1091	981	1384	582	941	80	124	9	10	1	1	214	370	564	1287	0	0
Ρητή/Σιωπηρή Απόσυρση (Implicit/Explicit Withdrawal)**	610	699	331	372	353	380	290	359	341	376	197	290	185	261	218	284	187	203	267	285	0	0
Αρνητικές αποφάσεις (Negative Decisions)	1196	1260	1148	1209	602	676	426	473	300	309	559	633	1083	1240	2154	2559	1843	2032	3034	3325	3848	4001
Αριθμός φακέλων που έχουν κλείσει (Close Files)	47	50	33	44	69	87	54	58	2	2	12	17	26	33	39	51	108	124	1925	2038	3586	3684
Εκκρεμείς υποθέσεις (Pending)	7147	8502	3197	3843	1369	1827	1105	1557	1245	1773	1108	1634	874	1228	827	1203	1672	2390	1192	1797	4479	5833

*για τα έτη 2002-2008 η παραχώρηση Συμπληρωματικής Προστασίας περιλαμβανόταν στη κατηγορία Ανθρωπιστικό Καθεστώς/For the years 2002-2008 Subsidiary Protection was included under the section Humanitarian Status

** για τα έτη 2002-2008 η απόσυρση αιτήματος περιλαμβανόταν στους αριθμούς φακέλων που είχαν κλείσει/For the years 2002-2008 withdrawal of application was included under the section closed files

Στατιστικός πίνακας της υπηρεσίας ασύλου για τις αιτήσεις και τις αποφάσεις, από 2008-2018.

Απλοποιημένο σχεδιάγραμμα των στατιστικών της υπηρεσίας ασύλου για την ίδια περίοδο.

κράτος ενισχύουν τα ρατσιστικά αντανακλαστικά της κυπριακής κοινωνίας, αναπαράγοντας την εικόνα των μεταναστριών ως μείζον πρόβλημα, που όπως θα δούμε παρακάτω, θεωρούμε πως, από την πλευρά του κράτους είναι εικονικό και παραφουσκωμένο επίτηδες.

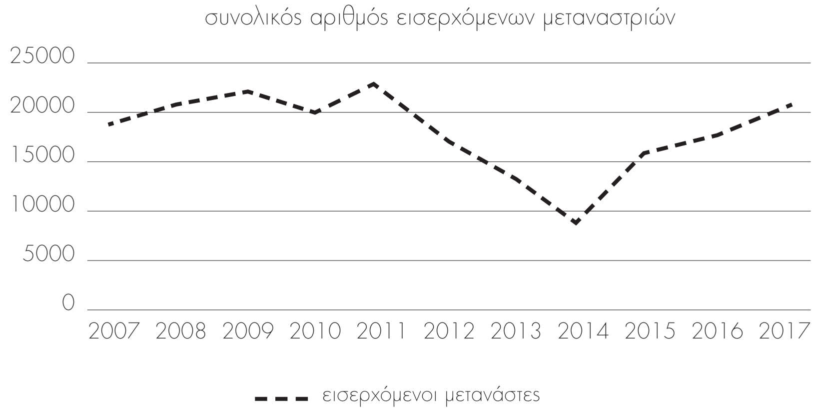
Προφανώς οι αυξήσεις αυτές δεν έχουν να κάνουν με κάποια θεωρία συνομωσίας περί ισλαμοποίησης του νησιού με εισροές από τα κατεχόμενα, ούτε η Κύπρος έχει γίνει ξαφνικά πολυπόθητος προορισμός μεταναστών. Αντιθέτως, οι αυξημένες αιτήσεις ασύλου των τελευταίων χρόνων έχουν να κάνουν με το κλείσιμο άλλων οδών που είχαν πριν οι μετανάστριες για να καταφτάσουν στην κεντρική και δυτική Ευρώπη. Η στρατιωτικοποίηση και εξωτερική ανάθεση των ευρωπαϊκών συνόρων, όπως τα έχουμε περιγράψει στο προηγούμενο κεφάλαιο, έχουν ως αποτέλεσμα οι πρόσφυγες/μετανάστες να αναζητούν άλλες οδούς, να αναγκάζονται να καταφεύγουν στα πιο κοντινά σ' αυτούς ευρωπαϊκά κράτη, ή να εγκλωβίζονται σε ενδιάμεσα κράτη-σταθμούς, όπως είναι η Κύπρος.

Όπως φαίνεται από το σχεδιάγραμμα (προηγούμενη σελίδα), οι θετικές αποφάσεις δεν ακολουθούν ανάλογη πορεία με την αύξηση στις αιτήσεις ασύλου. Το 2017 το ποσοστό θετικών αποφάσεων (καθεστώς πρόσφυγα ή συμπληρωματικής προστασίας) ήταν γύρω στο 35%. Το 2018 το ποσοστό έπεσε στο 30%, ενώ το 2019, για τους μήνες Γενάρη-Απρίλη, έπεσε ακόμα περισσότερο στο 20%[29]. Παρατηρούμε λοιπόν, πως παρόλη την αύξηση στις αιτήσεις ασύλου, μειώνεται το ποσοστό παραχώρησης καθεστώτος πρόσφυγα ή συμπληρωματικής προστασίας. Αυτό εξηγείται, εν μέρει, από το γεγονός πως πολλές μετανάστριες έρχονται για να γλιτώσουν από συνθήκες φτώχειας από χώρες όπως η Ινδία και το Μπαγκλαντές, αλλά σύμφωνα με τον νόμο δεν αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες. Από την άλλη, δεν μπορούμε να παραμελήσουμε τον ρόλο που παίζει ο ρατσιστικός κυρίαρχος λόγος στη λήψη αυτών των αποφάσεων.

Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι η κατάσταση έχει βελτιωθεί σε σχέση με τα χρόνια πριν το 2014, όπου οι θετικές αποφάσεις ήταν ως επί το πλείστων ελάχιστες σε σχέση με τις αρνητικές. Το 2014-15, το απόγειο της λεγόμενης προσφυγικής κρίσης και τα κονδύλια της Ε.Ε. επέφεραν μια αλλαγή στην κυπριακή μεταναστευτική πολιτική, η οποία δεν μπορούσε να συνεχίσει την πολιτική της παραχωρώντας για παράδειγμα 64 καθεστώτα πρόσφυγα και 0 καθεστώτα συμπληρωματικής προστασίας, όπως είχε πράξει το 2008. Από το 2016 και μετά, όμως, το ποσοστό των θετικών αποφάσεων έχει αρχίσει να μειώνεται ξανά.

Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο που κρατάμε από την ανάλυση των στατιστικών αυτών είναι οι αριθμοί των ανοιχτών υποθέσεων. Οι εκκρεμείς υποθέσεις αυξάνονται χρόνο με τον χρόνο, φτάνοντας τον Απρίλη του 2019 τις 10.156. Το 2015, ο αριθμός αυτός ήταν στις 1.105 υποθέσεις. Επιβεβαιώνεται έτσι πως η προθεσμία της εξάμηνης διαδικασίας της υπόθεσης αίτησης ασύλου δεν τηρείται ούτε κατά διάνοια. Υπάρχουν δηλαδή χιλιάδες μετανάστριες σε μια ιδιότυπη ομηρία, αφού περιμένουν χρόνια ολόκληρα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας, ζώντας και δουλεύοντας στις δύσκολες συνθήκες που έχουμε ήδη περιγράψει. Όσον αφορά στις απελάσεις, παρατηρείται μια μείωση από το 2015 ως το 2017 (όπου και υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία). Το 2015, η αστυνομία προέβη σε 1.764 απελάσεις, ενώ υπήρξαν 208 «αναχωρήσαντες καθ' υπόδειξη», με ότι κι αν μπορεί να σημαίνει η περιγραφή αυτή. Το 2017 οι απελάσεις μειώθηκαν σε 550, ενώ οι «αναχωρήσαντες καθ' υπόδειξη» αυξήθηκαν σε 230. Παρ' όλη τη μείωση στις απελάσεις, υπήρξε μια δραστική αύξηση της άρνησης εισόδου σε μετανάστριες, του μεγέθους του 122% από το 2016 στο 2017 (από 692 σε 1.534).

29 Στατιστικά στοιχεία υπηρεσίας ασύλου 2008-2018 http://www.moi.gov.cy/moi/asylum/asylumservice.nsf/2CD77F5605187E5CC2257FE0003586F9/$file/Asylum%20Statistics%202008_2018.pdf http://www.moi.gov.cy/moi/asylum/asylumservice.nsf/asylumservice18_gr/asylumservice18_gr?OpenDocument Για τα στοιχεία της περιόδου Γενάρη-Απρίλη 2019, βλέπε: Πολίτης, Ό. π.

Απλοποιημένο σχεδιάγραμμα των στατιστικών της Eurostat.

Αναμφίβολα, με την πολιτική του αυτή, το κυπριακό κράτος στερεί από πολλούς ανθρώπους τη δυνατότητα να αιτηθούν ασύλου ή να ζήσουν και να εργαστούν στο νησί.

Παράλληλα, το 2017 υπήρχαν σύμφωνα με την αστυνομία 4.118 παράνομοι μετανάστες στην Κ.Δ., εκ των οποίων οι 90 συνελήφθησαν ως «λαθρομετανάστες», οι 92 αναχώρησαν «οικειοθελώς», ενώ από τους 1.456 που συνελήφθησαν για παράνομη παραμονή οι 748 συνελήφθησαν και οι 708 αναχώρησαν «οικειοθελώς», με άλλα λόγια απελάθηκαν. Αξιοσημείωτο είναι ότι στο νούμερο αυτό των παράνομων συμπεριλαμβάνονται και 2.480 αιτητές ασύλου[30]. Αναμφίβολα, υπάρχουν πολλά περισσότερα άτομα που αναγκάζονται να ζουν και να εργαστούν στην παρανομία. Κατά την άποψή μας, η αστυνομία δεν προσπαθεί να βρει όλους τους παράνομους και να τους απελάσει, αλλά να βρίσκει πάντα κάποιους και να τους συλλαμβάνει ή/και απελαύνει. Οι φυλακίσεις και απελάσεις λειτουργούν παραδειγματικά και ως φόβητρο για όλους τους μετανάστες, παράνομους και εν δυνάμει παράνομους, ούτως ώστε να μένουν φοβισμένοι και να αποδέχονται οποιεσδήποτε συνθήκες ζωής και εργασίας τους επιβάλλονται από τα αφεντικά τους.

Ας προχωρήσουμε όμως σε στοιχεία που αφορούν στη μετανάστευση γενικότερα. Το πρώτο που μας κάνει εντύπωση είναι η συνεχιζόμενη αύξηση της μετανάστευσης, ιδιαίτερα μετά το ’15 και τη λεγόμενη προσφυγική κρίση, σε χώρες όπως την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Ισπανία – χώρες που αποτελούν το θαλάσσιο σύνορο της Ευρώπης, σε αντίθεση με μια σταθεροποίηση ή και μείωση της μετανάστευσης σε άλλες χώρες της κεντρικής Ευρώπης[31]. Και εδώ διαβάζουμε την επιτυχία της ευρωπαϊκής στρατηγικής, που μέσω της στρατιωτικοποίησης των θαλάσσιων συνόρων έχει πετύχει να περιορίσει σημαντικά τη διέλευση των μεταναστριών στο εσωτερικό της ηπείρου. Παρατηρώντας το παραπάνω σχεδιάγραμμα γίνεται φανερή η αύξηση σε σχέση με το 2014-15, η οποία όμως δεν έχει, μέχρι το 2017, ξεπεράσει τα επίπεδα που είχε στα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας. Σημειώνουμε επίσης πως οι περισσότεροι από τους μετανάστες που έρχονται στην Κύπρο (για παράδειγμα 21.306 το 2017), δεν κάνουν αίτηση για άσυλο (3.906 υποθέσεις για 4.582 άτομα τον ίδιο χρόνο). Συμπερασματικά, οι περισσότερες έρχονται με σκοπό να εργαστούν δίχως πρόθεση να αιτηθούν παραχώρηση οποιουδήποτε προσφυγικού καθεστώτος.

Ενώ τα θαλάσσια σύνορα της Ευρώπης γίνονται όλο και πιο στρατιωτικοποιημένα, ενώ πνίγονται μετανάστες στα ανοιχτά των χωρών της, ενώ μετανάστριες εγκλωβίζονται στις χώρες-σύνορα όπως η Κύπρος ή σε τρίτες χώρες-συνοριοφύλακες όπως η Λιβύη, εργάτες και εργάτριες μεταναστεύουν και επιλέγουν ή αναγκάζονται να ζήσουν και να δουλέψουν στην Κύπρο. Κάποιες αιτούνται άσυλο και περνούν μια γραφειοκρατική οδύσσεια που συνήθως οδηγεί στην απόρριψη (ενώ ενδιάμεσα δουλεύουν σε συγκεκριμένους κλάδους για ψίχουλα), κάποιοι έρχονται με νόμιμα μέσα και άλλες ζουν και εργάζονται στην παρανομία, το γνωστό σε όλους μας πρόβλημα των «λαθρομεταναστών». Εμείς επιμένουμε: οι «παράνομες» μετανάστριες δεν αποτελούν κάποιου είδους πρόβλημα για το κράτος. Το πρόβλημα (αν μπορεί να ονομαστεί τέτοιο) του κράτους είναι η διαχείρισή τους, η επιβεβαίωση πως αυτή η εργατική δύναμη θα μείνει και υποτιμημένη και πειθαρχημένη. Οι συλλήψεις που δηλώνει η αστυνομία, δηλαδή οι μετανάστες που φυλακίζονται στη Μενόγεια για κάποιο χρονικό διάστημα, αλλά και οι απελάσεις, είναι ο συμβολισμός αυτής της πειθάρχησης, είναι η εξασφάλιση της σιωπής των υπόλοιπων μέσω του φόβου…

---

30 Αστυνομία Κύπρου, *Ετήσια Έκδοση*, 2017 http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/3E960311FB2B12EAC22583430042B905/$file/E%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%B5%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-pages-deleted.pdf

31 Eurostat, Immigration, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00176/default/table?lang=e

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV
ΣΤΙΓΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΟΥΡΚΟ

I. «Νόμιμοι» και «παράνομοι» εργάτες

Όπως είδαμε προηγουμένως, το κράτος δημιουργεί τις συνθήκες που οδηγούν στην παρανομοποίηση ενός μεγάλου κομματιού της ξένης εργατικής δύναμης. Παράλληλα, το κράτος επιβάλλει στο υπόλοιπο κομμάτι της ξένης εργατικής δύναμης το φόβο της παρανομοποίησης. Οι συνθήκες εργασίας όσων αποκαλούμε «νόμιμες» εργάτριες θα έπρεπε, θεωρητικά, να είναι πολύ καλύτερες από αυτές των εργατριών χωρίς χαρτιά. Η Κ.Δ. έχει επικυρώσει συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, οι οποίες προνοούν ίση μεταχείριση και ευκαιρίες σε όλους τους εργαζομένους, ξένους ή Κύπριους, ενώ τα συμβόλαια εργασίας περιέχουν ως επί το πλείστον τους ίδιους όρους απασχόλησης (π.χ. ωράριο εργασίας, ετήσιες άδειες, αργίες) που ισχύουν για τους ντόπιους.

Παρ' όλα αυτά, όπως και για τους αιτητές ασύλου, έτσι και για τις μετανάστριες εργάτριες, το βασικότερο κριτήριο εργοδότησης είναι να μην υπάρχει δυνατότητα από τον εργοδότη να προσλάβει άτομο για την ίδια θέση που να προέρχεται από την Κύπρο ή την Ε.Ε. Έτσι, οι πλείστοι εργάζονται σε τομείς ανεπιθύμητους για τους ντόπιους όπου επικρατούν συχνά οι χειρότερες συνθήκες εργασίας: τουρισμός, οικοδομές, οικιακή/αναπαραγωγική εργασία, γεωργία-κτηνοτροφία, κέντρα αναψυχής. Οι περισσότερες συμβάσεις εργασίας είναι μικρής διάρκειας μέχρι τέσσερα χρόνια, αφού συνδέονται πάντοτε χρονικά με την άδεια παραμονής, κάτι που καθηλώνει τους μετανάστες εργάτες σε ένα μόνιμο καθεστώς επισφάλειας. Ακόμη, ο εργοδότης έχει το δικαίωμα ανά πάσα στιγμή να τερματίσει τη συμφωνία και να οδηγήσει προς απέλαση την εργάτρια, εάν αυτή «αρνηθεί ή/και παρακούσει να εκτελέσει ή/και αμελήσει να συμμορφωθεί προς οποιανδήποτε νόμιμη οδηγία ή εντολή του εργοδότη ή/και των εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων του».[1] Με άλλα λόγια, οι μετανάστες εργάτες δεν πρέπει να τα βάζουν με τα αφεντικά τους, αλλιώς κινδυνεύουν με σύλληψη, κέντρα κράτησης και απέλαση. Το νήμα που χωρίζει τη νόμιμη με την «παράνομη» εργασία μεταναστών είναι λεπτό. Σε πολλές περιπτώσεις, για παράδειγμα, μετανάστριες των οποίων λήγει η άδεια παραμονής συνεχίζουν να δουλεύουν «παράνομα» για το ίδιο αφεντικό. Σε άλλες περιπτώσεις, «νόμιμοι» και «παράνομοι» εργάζονται μαζί, ενώ αρκετές φορές τα αφεντικά δεν τηρούν τους κανόνες που αναγράφονται στις συμβάσεις εργασίας. Οι τομείς στους οποίους απασχολούνται κυρίως οι μετανάστες χωρίς χαρτιά είναι άλλωστε οι ίδιοι με αυτούς των μεταναστριών με χαρτιά. Προφανώς η «παράνομη» εργασία αποτελεί τον πιο κερδοφόρο τρόπο παραγωγής για ένα αφεντικό: μπορεί να πληρώνει ελάχιστο ή και καθόλου μισθό, να μη δίνει κανένα δικαίωμα στον εργάτη, να είναι απαλλαγμένος από εργοδοτικές υποχρεώσεις (κοινωνικές ασφαλίσεις,

---

1 Υπηρεσία Απασχόλησης Αλλοδαπών, *Γενική σύμβαση απασχόλησης*, http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dl/dl.nsf/All/ABE88C628D45BE8DC22582BB0043CF11/$file/SCAN_20190208_141919087.pdf

άδειες κτλ.) και να επιβάλλει τις σκληρότερες συνθήκες εργασίας, πάντα με την απειλή πως θα τον καταγγείλει και θα απελαθεί.

Παρ' όλο που οι συνθήκες για τις «νόμιμες» μετανάστριες είναι, θεωρητικά τουλάχιστον, καλύτερες από αυτές των «παράνομων», τόσο οι μεν, όσο και οι δε, αναγκάζονται να ζουν και να εργάζονται υπό το μόνιμο καθεστώς επισφάλειας και φόβου απέλασης. Τα αφεντικά χρησιμοποιούν το εργαλείο της παρανομοποίησης για να εκμεταλλεύονται στο μέγιστο την εργατική τους δύναμη. Έτσι, είτε «παράνομοι» είτε «νόμιμοι», οι μετανάστες αποτελούν φτηνό και ακραία εκμεταλλεύσιμο εργατικό δυναμικό. Στο κεφάλαιο αυτό θα ρίξουμε (αποσπασματικές) ματιές στις καθημερινές στιγμές βαρβαρότητας που αντιμετωπίζουν.

II. Οι αόρατες των νοικοκυριών

«Με έχουν στο σπίτι χωρίς χαρτιά και αν θέλεις να φύγεις δεν μπορείς, όχι. Δεν μπορείς να διαμαρτυρηθείς αν ο μισθός σου δοθεί ή όχι. Δεν μπορείς να παραπονεθείς επειδή δεν έχεις χαρτιά, και θα σε απειλήσουν πως θα σε στείλουν στο immigration, θα καλέσουν την αστυνομία».[2]

Σύμφωνα με καταμέτρηση του 2016, κατοικούν στην Κύπρο 18,844 οικιακές εργάτριες, η πλειοψηφία των οποίων προέρχεται από τις Φιλιππίνες, το Βιετνάμ και τη Σρι Λάνκα, αριθμός που αναλογεί στο 30% του μεταναστευτικού πληθυσμού.[3] Παρουσιάζεται μια μείωση από προηγούμενη καταμέτρηση του 2013 (30,952 οικιακές εργάτριες, δηλαδή 45% των συνολικών μεταναστών[4]) η οποία εικάζουμε ότι πηγάζει από έναν συνδυασμό εργατριών που έμειναν μετά τη λήξη της άδειας παραμονής τους, οικονομικές δυσκολίες που επηρεάζουν το budget πολλών μικροαστών και εντατικοποίησης της εργασίας πολλών μεταναστριών (συνήθως όταν μέλη της ίδιας οικογένειας μοιράζουν τον εργάσιμο χρόνο μιας εργάτριας ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα σπίτια). Εν πάση περιπτώσει, αναλογίζεται κανείς τη σημαντικότητα αυτού του κομματιού της εργατικής τάξης. Οι οικιακές εργάτριες συνιστούν για τα αφεντικά ένα ιδιαίτερο καθεστώς – μέχρι πρόσφατα ονομάζονταν επισήμως «οικιακές βοηθοί», παραγνωρίζοντας το γεγονός ότι αποτελούν εργάτριες. Ενώ από το 2012 έχει θεσπιστεί στο νησί κατώτατος μισθός 870 ευρώ, για διάφορα επαγγέλματα, μεταξύ των οποίων φροντιστές και καθαριστές, οι οικιακές εργάτριες εξαιρούνται. Ο δικός τους κατώτατος μισθός, θεσπισμένος το 2013 ανέρχεται στα 309 (!) ευρώ καθαρά ή 460 ακαθάριστα.[5] Οι οικιακές εργάτριες αποτελούν, όπως θα δούμε παρακάτω, ένα κομμάτι της εργατικής δύναμης που δεν χρειάζεται να παρανομοποιηθεί, γιατί οι συνθήκες εργασίας στη «νόμιμη» κατάσταση που βρίσκεται πολύ λίγο απέχουν από αυτές της «παράνομης».

Όπως είπαμε στην εισαγωγή, οι οικιακές εργάτριες ανέλαβαν επί πληρωμή, τον άμισθο ρόλο που είχαν οι ντόπιες γυναίκες στα νοικοκυριά στο μεγαλύτερο μέρος του 20ού αιώνα. Η ταξική σύνθεση της Κύπρου μετά τον πόλεμο, η κοινωνική ανέλιξη και η επιδίωξη στάτους δημιούργησαν μια συμπεριφορά κατανάλωσης και επίδειξης, βασισμένη σε τραπεζικά δάνεια. Για παράδειγμα, το 2002, τα σπίτια που κατασκευάζονται στην Κύπρο είναι κατά μέσο όρο, τα

2 Mediterranean Institute of Gender Studies (MIGS), *"I Thought I Was Applying as a Care Giver": Combating Trafficking in Women for Labour Exploitation in Domestic Work*, 2015, σ. 57.

3 Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, *Monthly Migration Statistics, Ιούλιος 2016*

4 MIGS, ό. π., σ. 32.

5 Ο κατώτατος ακαθάριστος μισθός των οικιακών εργαζόμενων ανέρχεται από 1.7.2013 στο ποσό των €460. Από το ποσό αυτό αφαιρείται 15% για διατροφή, 10% για διαμονή, 8,3% για κοινωνικές ασφαλίσεις και 1,7% για το ΓεΣΥ. Τμήμα Εργασιακών Σχέσεων, *Συνήθεις Ερωτήσεις*, http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dlr/dlr.nsf/faq_gr/faq_gr

Wheat paste σε τοίχο, 2014.

Μια οικιακή εργάτρια κρεμάει άπλυτα. Μια μαύρη μπλούζα γράφει «έξω οι ξένοι».

Διαδήλωση οικιακών εργατριών στο προεδρικό, Απρίλης 2019.

μεγαλύτερα στην Ευρώπη. Απο τη δεκαετία του 80 μέχρι τις αρχές των 2000, η Κύπρος ήταν επίσης πρώτη στην αναλογία κατασκευής σπιτιών ανά κάτοικο.[6] Και, τέλος, κατέχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά κατοίκων-ιδιοκτητών. Αυτές οι πρωτιές αντικατοπτρίζονται στους μισθούς των ντόπιων μήπως; Εννοείται πως όχι… Τα στατιστικά αυτά δεν λένε κάτι από μόνα τους, απλά χρησιμοποιούμε εδώ το μέγεθος των σπιτιών σαν έναν πρακτικό δείκτη υλικής ευημερίας, ο οποίος δεν αναλογεί στην πραγματικότητα των μισθών. Η συνθήκη γιγάντιων χώρων και κοινωνικού στάτους ουσιαστικά συντηρείται από την εκμετάλλευση των οικιακών εργατριών. Ο τρόπος που οικοδομείται η μεσαία τάξη στην Κύπρο μεταπολεμικά, βασίζεται σε αόρατη οικιακή εργασία, παίρνοντας τη σκυτάλη από τις κύπριες γυναίκες-νοικοκυρές, αλλά και τις οικιακές εργάτριες που πήγαιναν από την ύπαιθρο στις πόλεις για λογαριασμό εύπορων οικογενειών. Αυτός ο τρόπος ζωής, πλέον, δεν μπορεί να βασιστεί μόνο στο μισθό του άντρα-εργαζόμενου και η αναδιάρθρωση της παραγωγής, που συμπεριλαμβάνει την είσοδο των γυναικών στους χώρους εργασίας θα το απέκλειε έτσι κι αλλιώς. Από άποψη χρόνου και ευκολίας τουλάχιστον, όταν δεν είναι αναγκαία για άλλους λόγους όπως η φροντίδα παιδιών ή παππούδων, η φτηνή οικιακή εργασία μεταναστριών συμβάλλει σημαντικά στην ευημερία της ντόπιας μεσαίας τάξης.

Από την τελευταία έκδοση αυτής της μπροσούρας, το 2015, η σύμβαση απασχόλησης των οικιακών εργατριών έχει ανανεωθεί, με στοιχεία όπως την απαγόρευση του συνδικαλισμού ή της πολιτικής δράσης να μην ισχύουν πλέον. Πέρα από αυτό όμως, δεν έχει αλλάξει ιδιαίτερα: η εργάτρια δε δικαιούται να εργάζεται αλλού κατά τη διάρκεια της σύμβασης, πρέπει να δουλεύει έξι μέρες τη βδομάδα, εφτά ώρες τη μέρα, πρέπει να «συμπεριφέρεται, πάντοτε, με κοσμιότητα και ευπρέπεια», δεν έχει κάποιο δικαίωμα σε αύξηση μισθού εκτός αν αναγράφεται στη σύμβαση ή το θεωρήσει επιθυμητό ο εργοδότης. Η σύμβαση προνοεί και μια βασική προστασία των οικιακών εργατριών, σε θέμα ωρών εργασίας, απαγορεύσεις στις αποκοπές μισθου, εξασφάλιση στέγης κ.τ.λ. Το πρόβλημα όμως είναι ότι η εργασία στον χώρο του σπιτιού, αυτό το ιδιότυπο φρούριο της ιδιωτικότητας, είναι κοινωνικά αόρατη και σε γενικές γραμμές στο χέρι του αφεντικού να κάνει ότι γουστάρει. Η εκμετάλλευση των οικιακών εργατριών λοιπόν εκτείνεται πολύ πέρα από τη σύμβαση που υπογράφουν: απλήρωτες ώρες εργασίας, απλήρωτη δουλειά σε σπίτια συγγενών (που η σύμβαση απαγορεύει), καταναγκαστική εργασία την Κυριακή, μη καταβαλλόμενοι μισθοί, παρακράτηση των ταξιδιωτικών εγγράφων και απειλές, απαγόρευση κυκλοφορίας μετά τη δουλειά, απαγόρευση επικοινωνίας με οικογένεια και φίλους, σεξουαλική βία κ.τ.λ. Ακόμη, οι μετανάστριες πληρώνουν από 1,500 μέχρι 4,800 ευρώ στους ατζέντες για την εξεύρεση εργασίας, για τα οποία συχνά πρέπει να δανειστούν ή να βάλουν υποθήκη, εντείνοντας την εξάρτησή τους από τους ντόπιους εργοδότες τους.

Σύμφωνα με έρευνα του 2010[7], ένα 25% των οικιακών εργατριών είχε δηλώσει πως νιώθει υποτίμηση από τον κοινωνικό περίγυρο ενώ το 20% κοινωνικό αποκλεισμό. Το 14% είχε δηλώσει ότι έχει υποστεί σεξουαλική παρενόχληση, το 12% φυσική βία από τον εργοδότη και το 6% σεξουαλική εκμετάλλευση. Επίσης, το 4% δήλωσε πως είχε πέσει θύμα βιασμού από τον εργοδότη. Μέσω της σύμβασης εργασίας και του θεσμοποιημένου ρατσισμού και σεξισμού, το κράτος και τα αφεντικά δημιουργούν σώματα που αξίζουν λιγότερο από εκείνα των ντόπιων. Σώματα εν δυνάμει παράνομα, που αντικειμενοποιούνται και τα εκμεταλλεύονται σκληρά, πάνω στα οποία εκφράζεται με όρους απόλυτης βίας όλος ο ζόφος της κυπριακής πραγματικότητας. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες ζουν και δουλεύουν οι οικιακές εργάτριες στην Κύπρο. Το 2010 δημοσιεύτηκε μια περίπτωση όπου ένας δάσκαλος από τη Λεμεσό είχε κλειδωμένη μια οικιακή

6 Πληροφορίες στο Dol, K. And Haffner, M. (επιμ..), *Housing statistics in the European Union, 2010.* Κάποια ενδιαφέροντα στοιχεία μπορούν επίσης να βρεθούν στο CyStat, *Report on the income and conditions of households 2012-2015, Republic of Cyprus, Ministry of Finance. Report number: 7*, 2017.

7 Εφημερίδα Πολίτης, *Μετανάστριες: τι δείχνει έρευνα για το προφίλ και τη ζωή τους ανάμεσά μας*, 2 Ιουνίου 2010, σ.127, https://archive.org/details/arxeio_riseup_20170225

εργάτρια από το Βιετνάμ σε ένα γκαράζ, ταΐζοντας την νερό και ψωμί. Μόλις κατέφθασε στην Κύπρο, οι εργοδότες της, της πήραν τα ταξιδιωτικά έγγραφα και το κινητό τηλέφωνο. Την ανάγκαζαν να δουλεύει 14 ώρες την ημέρα, 7 μέρες τη βδομάδα και όταν δεν δούλευε ήταν κλειδωμένη στο γκαράζ. Η γυναίκα αυτή είχε πληρώσει 5,000 ευρώ για να έρθει στην Κύπρο.[8] Πιο πρόσφατα, τον Αύγουστο του 2015, μια νεαρή οικιακή εργαζόμενη από την Ινδία βρέθηκε νεκρή κάτω από το μπαλκόνι του χώρου εργασίας της στη Λάρνακα. Αμέσως έγινε προσπάθεια να παρουσιαστεί ο θάνατός της ως αυτοκτονία. Η νεαρή μετανάστρια κατέβαλε μεγάλο ποσό για να έρθει σε ένα εργοδότη στην Κύπρο και μετά από επεισόδιο σεξουαλικής παρενόχλησης, ο ατζέντης της, δηλαδή το άτομο με την απόλυτη εξουσία στο εργασιακό και νομικό καθεστώς της, την μετακίνησε. Κατά τη διαδικασία αυτή ο ατζέντης της είπε ότι δεν θα άλλαζε ξανά εργοδότη, αλλιώς «θα την απελάσει». Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εκβιασμού και κινδύνου παρανομοποίησης, η Ινδή εργάτρια ζούσε και εργαζόταν σε άθλιες συνθήκες. Οι εργοδότες της απαγόρευαν να βγαίνει από το διαμέρισμα, ενώ της απαγόρευσαν να μιλήσει με δικούς της ανθρώπους λίγες ώρες πριν το θάνατό της, οι οποίοι ήθελαν να τους πείσουν να της επιτραπεί μια επίσκεψη στο ινδικό τέμενος. Αργότερα μαθεύτηκε ότι οι εργοδότες είχαν μακρά ιστορία αλλαγής εργατριών λόγω των σκληρών συνθηκών και του ταπεινώματος που επέβαλλαν. Ο τρόπος που πέθανε, υποδεικνύει επίσης πως πρόκειται για δολοφονία, και όχι αυτοκτονία.[9]

Η ιστορία της ανώνυμης Ινδής εργάτριας δεν μπορεί να διαβαστεί αποκομμένη από το κοινωνικό και νομικό πλαίσιο στην οποία έλαβε χώρο. Πόσες παρόμοιες ιστορίες άραγε δεν έχουν φτάσει στα αυτιά μας επειδή το επίπεδο βίας δεν έφτασε ως τον θάνατο; Οι συνθήκες στις οποίες ζούσε η εργάτρια, οι συνθήκες που περιγράφουμε εδώ, δεν παρουσιάζονται για να αναδείξουμε το άκρο της σκληρότητας που φτάνει η αντιμετώπιση των οικιακών εργατριών. Δεν θέλουμε να εκπλήξουμε ή να σοκάρουμε. Θέλουμε να μιλήσουμε για τη συλλογική φιγούρα της οικιακής εργάτριας, μια φιγούρα απαραίτητη για να μπορεί η μεσαία τάξη να ζει με τις ανέσεις που επιθυμεί, αλλά και μια φιγούρα υποτιμημένη, που σηματοδοτεί τον «νόμιμο» πάτο της εργατικής τάξης. Τέλος δεν θέλουμε να παρουσιάσουμε αυτές τις γυναίκες ως θύματα, είτε του κράτους, είτε των αφεντικών. Οι μετανάστριες εργάτριες έρχονται για τους δικούς τους λόγους, οικονομικούς ή άλλους, και οργανώνουν τη ζωή και την καθημερινότητά τους με τους δικούς τους τρόπους. Θα μπορούσαμε να μάθουμε πολλά από τη δύναμη και τη συντροφικότητά τους…

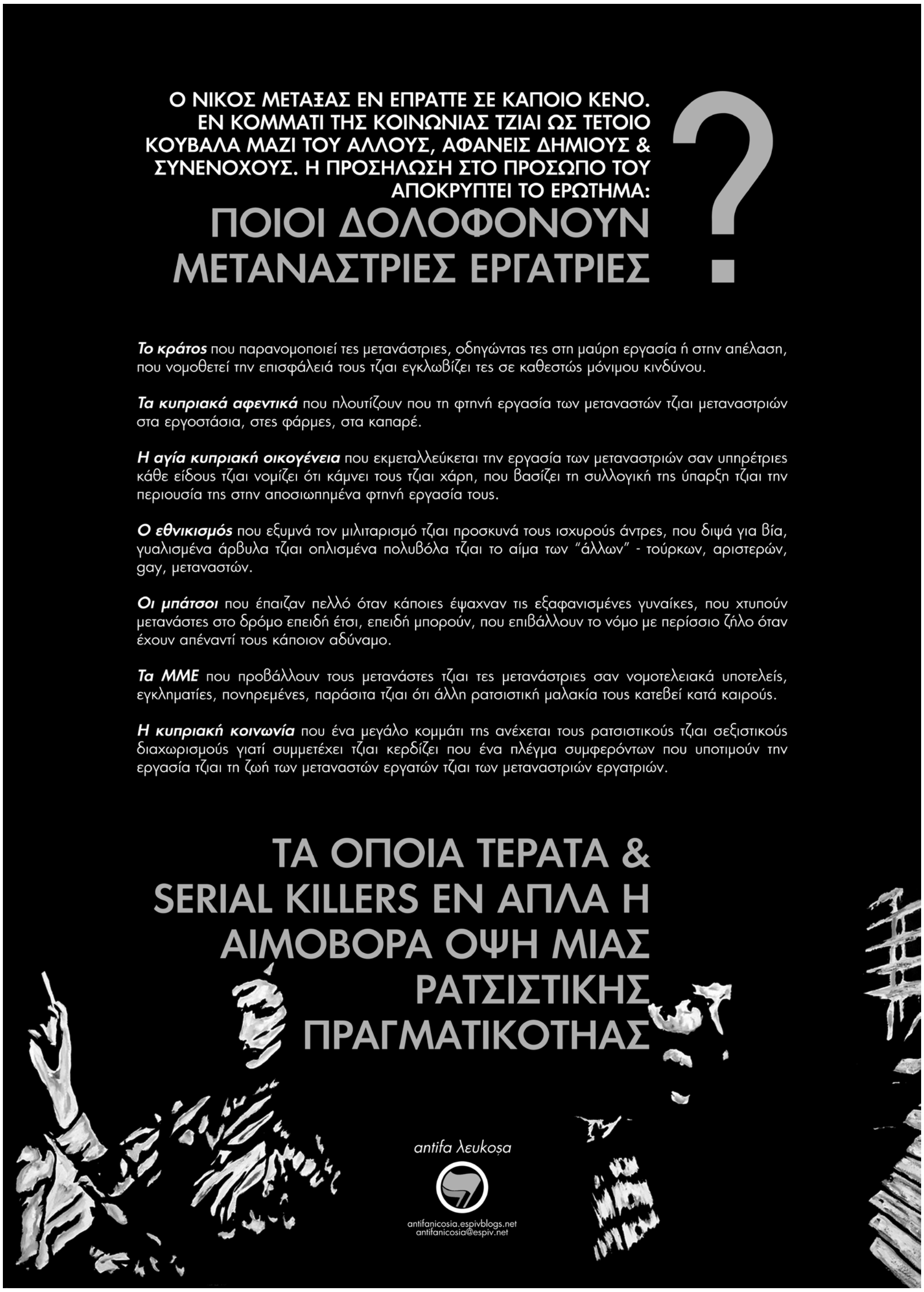
III. Serial killers και άλλα τέρατα

Τέλη Απρίλη 2019. Γίνεται γνωστό ότι ο 35χρονος λοχαγός και φασίστας Νίκος Μεταξάς δολοφόνησε αδιευκρίνιστο αριθμό μεταναστριών, με τον αριθμό των θυμάτων να καταλήγει στις πέντε μετανάστριες γυναίκες και δύο από τα παιδιά τους. Η Σκότλαντ Γιαρντ, που κλήθηκε να συνδράμει στις έρευνες βέβαια, εξέφρασε την πιθανότητα να υπήρχαν κι άλλα θύματα που δεν έχουν βρεθεί μέχρι στιγμής. Η κυπριακή κοινωνία βρίσκεται σε αμήχανη θέση αφού ο Νίκος Μεταξάς πέρα από τις ειδεχθείς δολοφονίες αποτελεί σάρκα από τη σάρκα του εθνικού κορμού: αρρενωπός, λευκός, ευκατάστατος, οπαδός του αποελ, εθνικιστής και μόνιμο στέλεχος της εθνικής φρουράς. Από την πρώτη στιγμή, υποστηρίξαμε πως η προσήλωση στο πρόσωπό του, αποκρύπτει τις κοινωνικές διεργασίες που επέτρεψαν αυτές τις δολοφονίες και εξαφανίσεις γυναικών να περάσουν απαρατήρητες για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα. Ο Νίκος Μεταξάς ήξερε πως οι μετανάστριες είναι ευάλωτες, αφού αυτή η πραγματικότητα σφυρηλατείται μέρα

---

8 Cyprus Mail, *Vietnamese woman 'locked up, fed only bread and water'*, 3 Μαρτίου 2010 https://archives.cyprus-mail.com/2010/03/03/vietnamese-woman-locked-up-fed-only-bread-and-water/

9 Κίνηση «Απελάστε το Ρατσισμό», *Νεαρή Ινδή εργαζόμενη στην Κύπρο βρέθηκε νεκρή στο χώρο εργασίας της*, 7 Αυγούστου 2015 https://www.kar.org.gr/2015/08/07/νεαρή-ινδή-εργαζόμενη-στην-κύπρο-βρέθ/

Αφίσα που κολλήθηκε το καλοκαίρι του '19 για τις δολοφονίες μεταναστριών. Μπορεί να βρεθεί μαζί με το κείμενο «αλληλεγγύη στες μετανάστριες εργάτριες» που μοίρασε η συνέλευση στο antifanicosia.espivblogs.net

με τη μέρα στα δελτία ειδήσεων, στα οικογενειακά τραπέζια, στα αστυνομικά δελτία. Είναι ευάλωτες γιατί συμφέρει να είναι φτηνή η εργασία τους και άρα το κράτος με τη μεταναστευτική του πολιτική νομοθετεί την επισφάλειά τους, για όλους τους λόγους που έχουμε εξηγήσει πιο πάνω. Επομένως ο Μεταξάς δεν έδρασε «μόνος του». Ως ένα βαθμό, είχε τη σιωπηλή συγκατάθεση του θεσμικού και κοινωνικού ρατσισμού, μια συγκατάθεση που αναιρέθηκε μόνο λόγω της σκληρότητας και της κλίμακας των πράξεών του.

Η αντιμετώπιση του Μεταξά από τα μίντια ήταν μια έντονη ψυχιατρικοποίηση σε συνδυασμό με χυδαίο θεαματικό κανιβαλισμό πάνω από τα πτώματα. Από τη μία κατάφωρη άρνηση των κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και νομικών συνθηκών που επέτρεψαν στο Μεταξά να δράσει, εστιάζοντας στο προφίλ του ψυχοπαθή «serial killer». Από την άλλη, ασταμάτητη παραγωγή «ζουμερών» ειδήσεων για τις έρευνες, τα νέα στοιχεία, λεπτομέρειες από τις συνομιλίες του με τα θύματα και διάφορες ρατσιστικές αρλούμπες ειδικών-τσαρλατάνων, όπως η δήλωση του ψυχίατρου Θάνου Ασκητή ότι οι Φιλιππινέζες μετανάστριες είναι «εκ γενετής υποτακτικές». Ας μην ξεχνάμε και την περίφημη δήλωση του Αναστασιάδη: «Έχω εκφράσει τη λύπη μου, έχω εκφράσει τη συγγνώμη μου, εμείς τολμήσαμε και ζητήσαμε συγγνώμη, ανεξάρτητα αν τα θύματα ήταν αλλοδαπές».[10] Η έκρηξη ειδήσεων γύρω από το γεγονός είναι στην ουσία μια ιδιότυπη συγκάλυψή του κάτω από τόνους άχρηστων πληροφοριών. Δεν μας νοιάζει το ψευδώνυμο που επέλεξε, ούτε τα χόμπι του. Μας νοιάζει που ένας ρατσιστής στρατιωτικός σκότωσε εφτά μετανάστριες. Μας νοιάζει που τα πτώματα στο φρεάτιο βρέθηκαν τυχαία, επειδή έβρεξε παραπάνω φέτος. Μας νοιάζει που τα πτώματα βρέθηκαν απλά επειδή έτυχε να περνούν τουρίστες από το μεταλλείο. Μας νοιάζει που αυτό μπορεί να ξανασυμβεί. Μας νοιάζει που αυτό έχει ξανασυμβεί, ίσως όχι με τον ίδιο τρόπο, ίσως όχι με την ίδια ένταση, αλλά σίγουρα εξαιτίας της ίδιας κοινωνίας που θεωρεί τις μετανάστριες αναλώσιμες.

Γιατί αυτή είναι η ουσία. Οι μετανάστριες και οι μετανάστες αποτελούν τον ταξικό πάτο της κοινωνίας μας. Ο Νίκος Μεταξάς δεν ήταν ο πρώτος σιχαμένος που τους συμπεριφέρθηκε βίαια. Το να αντιμετωπιστεί σαν μεμονωμένο περιστατικό είναι πραγματικά κοντόφθαλμο, αφού ξεκάθαρα εντάσσεται σε ένα πλαίσιο όπου βιασμοί, ξυλοδαρμοί από μπάτσους και εργοδότες, φυλακίσεις απεριόριστου χρόνου σε κέντρα κράτησης, πνιγμοί σε θαλάσσια σύνορα, νομικές συνθήκες εξαίρεσης όσον αφορά παραμονή και μισθούς, παρακράτηση ταξιδιωτικών εγγράφων, ψυχολογική βία, απειλές, ακραία υποτιμημένη εργασία, αυτοκτονίες με πολύ περίεργες συνθήκες και θάνατοι κατά τη διάρκεια καταδιώξεων από την αστυνομία, αποτελούν την κανονικοποιημένη καθημερινότητα των μεταναστών. Αυτά συμβαίνουν γύρω μας συνεχώς και δεν σοκάρουν κανέναν. Ο Μεταξάς λοιπόν δεν ξεπήδησε από το πουθενά. Ο Μεταξάς είναι παιδί αυτής της κοινωνίας και του τρόπου που αντιμετωπίζει τις μετανάστριες και τους μετανάστες. Όπως είπαμε στη σχετική αφίσα που κολλήσαμε, «τα όποια τέρατα & serial killers είναι απλά η αιμοβόρα όψη μιας ρατσιστικής πραγματικότητας».

IV. Σωματεμπορία και σεξεργασία

Στην Κύπρο μέχρι το 2009 ήταν σε ισχύ η λεγόμενη βίζα «καλλιτέχνιδος» που ενώ έφερνε μετανάστριες γυναίκες με πρόσχημα να δουλέψουν ως καλλιτέχνιδες (π.χ. χορεύτριες), οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια στη βιομηχανία του σεξ. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Oxana Rantseva, η οποία ήρθε στην Κύπρο με τη βίζα καλλιτέχνιδος (πιστεύοντας, σύμφωνα με τον πατέρα της, ότι θα δούλευε ως μεταφράστρια). Με την άφιξή της εξαναγκάζεται να δουλέψει σε καμπαρέ στη Λεμεσό. Τρεις μέρες μετά οι συγκάτοικές της, οι οποίες επίσης εργάζονταν στο

---

10 Πολίτης, *ΠτΔ: Ζητήσαμε συγνώμη ανεξάρτητα αν τα θύματα ήταν αλλοδαπές*, 4 Μαΐου 2019, https://politis.com.cy/politis-news/kypros/ptd-me-pono-psychis-apodechthika-tin-paraitisi-iona/

καμπαρέ, ενημέρωσαν τον αδερφό του ιδιοκτήτη ότι η Oxana έφυγε αφήνοντας ένα σημείωμα που έλεγε ότι ήθελε να επιστρέψει πίσω στη Ρωσία. Μετά τη φυγή της εντοπίστηκε σε μία δισκοθήκη, από όπου την παρέλαβε ο εργοδότης της οδηγώντας την στους μπάτσους ώστε να την απελάσουν κι εκείνος να φέρει καινούργια κοπέλα στο καμπαρέ. Ωστόσο, οι μπάτσοι δήλωσαν ότι η γυναίκα μένει νόμιμα στην Κύπρο με άδεια εργασίας και αποφάσισαν να την επιστρέψουν στον εργοδότη της, σαν να ήταν κτήμα του. Αυτή η αντιμετώπιση είχε ως αποτέλεσμα και το θάνατό της, αφού ο εργοδότης την κλείδωσε σε ένα διαμέρισμα στον πέμπτο όροφο από τον οποίο έπεσε το ίδιο βράδυ.[11] Ενώ ο θάνατός της συνέβη υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες, οι αρχές κουκούλωσαν την υπόθεση με το πρόσχημα της αυτοκτονίας και κανείς δεν τιμωρήθηκε. Το 2004 ο πατέρας της Oxana προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας (και της Ρωσίας), κατηγορώντας την για αμέλεια των υπευθύνων της τόσο στο να προστατέψει την κόρη του όσο ζούσε, όσο και για ανεπαρκή έρευνα των συνθηκών του θανάτου της. Αποτέλεσμα της προσφυγής ήταν το 2010 το Ε.Δ.Α.Δ. να καταδικάσει την ΚΔ για παραβίαση του δικαιώματος στη ζωή, για παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία και ασφάλεια, καθώς και για τη μη διεξαγωγή αποτελεσματικής έρευνας. Μαζί με το ρωσικό κράτος καταδικάστηκαν επίσης για παραβίαση του άρθρου της Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που απαγορεύει τη δουλεία και την καταναγκαστική εργασία. Μετά την απόφαση ο εισαγγελέας αναγκάστηκε να ξανανοίξει την υπόθεση με κατηγορίες προς δύο μπάτσους και τον ιδιοκτήτη, χωρίς ωστόσο την καταδίκη κάποιου.

Ωστόσο ακόμα και πιο πρόσφατα μετά την κατάργηση της βίζας καλλιτέχνιδος και παρά τα «μέτρα» του κρατικού μηχανισμού τα οποία βλέπουμε παρακάτω, η καταναγκαστική πορνεία συνεχίζεται με άλλους τρόπους, σε μπαρ, μπυραρίες και άλλα μαφιόζικα μαγαζιά, αλλά και έξω από τα αστικά κέντρα. Το καλοκαίρι του 2015 δημοσιεύτηκε περίπτωση όπου τρεις νεαρές γυναίκες από το Καμερούν ήταν για μήνες κλειδωμένες σε σπίτι σε αγροτική περιοχή. Όπως ανέφεραν οι ίδιες, οι σωματέμποροι τις εξανάγκασαν να έρχονται καθημερινά σε σεξουαλική επαφή με πολλούς άντρες, τις εξανάγκασαν δηλαδή να ζήσουν πολλαπλούς βιασμούς. Όταν προσπάθησαν να δραπετεύσουν από την κυπριακή κόλαση με πλαστά διαβατήρια συνελήφθησαν και πέρασαν πολλές μέρες σε αστυνομικά τμήματα και στις κεντρικές φυλακές. Μετά την κράτησή τους, αιτήθηκαν πολιτικού ασύλου, με μία (!) από τις τρεις να αναγνωρίζεται και ως θύμα σωματεμπορίας, ενώ οι άλλες δύο μεταφέρθηκαν στο κέντρο υποδοχής προσφύγων στην Κοφίνου.[12]

Διεθνώς ο όρος trafficking (σωματεμπορία, ή εμπόριο λευκής σαρκός για το sex trafficking) αφορά στην παράνομη διακίνηση προσώπων με σκοπό τη σεξουαλική και/ή οικονομική εκμετάλλευση, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών.[13] Αυτός είναι δηλαδή ο ορισμός που περιγράφει την καταναγκαστική πορνεία και τη σύγχρονη εξαθλίωση των ζωών και των σωμάτων των μεταναστριών. Στον κυρίαρχο λόγο, όπως αυτός χρησιμοποιείται από το κράτος, κάποιες ΜΚΟ και μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας, η σωματεμπορία χρησιμοποιείται με τέτοιο τρόπο που θυματοποιεί όσες μετανάστριες εμπλέκονται στην παροχή υπηρεσιών σεξ, χωρίς να διαχωρίζει την καταναγκαστική πορνεία από συναινετική (consensual) σεξ-εργασία. Επιλέγοντας να δούμε το ζήτημα αυτό αναγνωρίζοντας ότι δεν είναι όλες οι γυναίκες θύματα σωματεμπορίας,

---

11 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *Δελτίο τύπου και δικαστική απόφαση υπόθεσης Rantsev εναντίον Κύπρου και Ρωσίας αντίστοιχα*, 7 Ιανουαρίου 2010, https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22003-2981696-3287868%22]} & https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-96549%22]}

12 Η Σημερινή, *Τρεις αφρικάνες στην κυπριακή κόλαση*, 15 Αυγούστου 2015, http://www.sigmalive.com/simerini/news/255060/treis-afrikanes-stin-kypriaki-kolasi

13 Από το σχετικό πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών το οποίο υπεγράφη στο Παλέρμο της Ιταλίας το Δεκέμβριο του 2000.

προσπαθούμε να υπερβούμε τον ηθικό πανικό που επικρατεί ενάντια στις σεξ-εργάτριες, χωρίς να παραγνωρίζουμε ταυτόχρονα τις διαστάσεις των μαφιόζικων δικτύων που ελέγχουν τεράστιο κομμάτι της αγοραπωλησίας σχετικών υπηρεσιών, όπως θα δούμε και παρακάτω. Η απουσία ταξικής ανάλυσης στον κυρίαρχο λόγο, και η πλαισίωση του θέματος της σωματεμπορίας ως αποκλειστικά αποτέλεσμα δικτύων οργανωμένου εγκλήματος συντείνει στην απενοχοποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής του κράτους, η οποία δημιουργεί συνθήκες ευνοϊκές για την εκμετάλλευση των μεταναστριών από τα συγκεκριμένα δίκτυα. Κατ' επέκταση, η (όχι και τόσο;) ανθρωπιστική προσέγγιση δημιουργεί δύο κατηγορίες μεταναστριών, τα θύματα σωματεμπορίας και καταναγκαστικής πορνείας που «αξίζουν» να σωθούν, αλλά και όσες «αξίζουν» τις συνέπειες της σεξ-εργασίας τους, αφού η εθελοντική πώληση υπηρεσιών θεωρείται γενικά ανήθικη και εξευτελιστική.

Σημειωτέον ότι μετά την καταδίκη της το 2010, η Κ.Δ. αναγκάστηκε να εφαρμόσει διάφορα μέτρα με σκοπό την καταπολέμηση του φαινομένου. Σχετικά πρόσφατα το 2014, αποφασίστηκε η ποινικοποίηση της χρήσης των υπηρεσιών θυμάτων και όχι υπηρεσιών πορνείας γενικά.[14] Από το 2004 λειτουργεί το γραφείο καταπολέμησης εμπορίας προσώπων της αστυνομίας (Γ.Κ.Ε.Π.Α.), ενώ επιπλέον το 2016 δημιουργήθηκε η κρατική πολυθεματική συντονιστική ομάδα κατά της εμπορίας προσώπων (Π.Σ.Ο.), υπό τη διεύθυνση του Υπ. Εσωτερικών, σκοπός της οποίας υποτίθεται είναι η λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου.[15] Η Π.Σ.Ο. δημιούργησε προς αυτή την οδό τον εθνικό μηχανισμό αναφοράς, ο οποίος από το Μάη του 2016 μαζί με Μ.Κ.Ο. (τέσσερις κάθε φορά με διετή θητεία) καθορίζει και παρέχει ένα προστατευτικό πλαίσιο στα θύματα εφόσον αυτά αναγνωριστούν ως τέτοια από το Γ.Κ.Ε.Π.Α.[16] Από τότε, έχουν σταματήσει την συνεργασία τους με τον θεσμό κάποιες από τις ΜΚΟ λόγω υπολειτουργίας του.[17] Λειτουργεί επίσης κρατικό καταφύγιο θυμάτων σωματεμπορίας για την προσωρινή διαμονή έως και 15 ατόμων, ενώ πρόσφατα δημιουργήθηκε και ξενώνας φιλοξενίας από Μ.Κ.Ο.

Σύμφωνα με έρευνα του 2018, αν και φαινομενικά η Κ.Δ. τηρεί πλέον τις προϋποθέσεις για την καταπολέμηση και πρόληψη της εμπορίας προσώπων, αυτό αντιστοιχεί στην τήρηση των ελαχίστων κριτηρίων ώστε να μην θεωρείται από την Ε.Ε. ως μια κόλαση ατιμωρησίας. Αυτό σημαίνει ότι αφενός έχουν αυξηθεί οι έρευνες για ταυτοποίηση ατόμων που μπορεί να είναι θύματα σωματεμπορίας, η επιδότηση τόσο του κρατικού κέντρου φιλοξενίας, όσο και των κοινωνικών κρατικών υπηρεσιών οι οποίες κατ' επέκταση εκδίδουν επιδόματα, ισχυροποιήθηκε η προστασία των παιδιών με τη δημιουργία κέντρου φιλοξενίας θυμάτων παιδιών και δόθηκε χρηματοδότηση για παιδικό σταθμό. Αφετέρου η Κ.Δ. δεν έχει καταδικάσει κανέναν σωματέμπορα, ενώ παράλληλα κοινωνικές υπηρεσίες και αστυνομία καθυστερούν τόσο στο να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την περίθαλψη των θυμάτων, όσο και στην ανταπόκριση καταγγελιών και στην κίνηση νομικών διαδικασιών.[18]

Πάντως η πρακτική της αστυνομίας να διορίζει συνεργάτες που με σημαδεμένα χαρτονομίσματα

---

14 Άρθρο 17 του Νόμου περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμου του 2014, http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2014_1_60/full.html

15 Υπουργείο Εσωτερικών Κ.Δ., *Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς, Οδηγός για τον χειρισμό περιπτώσεων εμπορίας προσώπων*, 2016, http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/All/36EC23973735625A-C2257AA700211CF1

16 Υπουργείο Εσωτερικών Κ.Δ., *Σχεδιο Δρασης κατά της εμπορίας προσώπων 2016-2018: Πολυθεματική Συντονιστική Ομάδα κατά της εμπορίας προσώπων*

17 24h, *Μια Πολυθεματική…ανύπαρκτη για το trafficking*, 22 Ιούνη 2019, https://24h.com.cy/2019/06/mia-polythematiki-anyparkti-gia-to-trafficking/

18 Cyprus Mail, *Cyprus meets minimum standards for trafficking elimination*, 21 Ιούνη 2019, https://cyprus-mail.com/2019/06/21/cyprus-meets-minimum-standards-for-trafficking-elimination/

έρχονται σε σεξουαλική επαφή με μετανάστριες, φαίνεται αρκετά συχνά να λειτουργεί τιμωρητικά προς τις μετανάστριες παρά να αποτελεί αποτελεσματική οδό για πάταξη της σωματεμπορίας. Σε πρόσφατη περίπτωση, δύο μετανάστριες που διέμεναν παράνομα στην Κύπρο παγιδεύτηκαν από τις αρχές με αυτό τον τρόπο. Ενώ δεν ήταν θύματα σωματεμπορίας και η πώληση υπηρεσιών σεξ από μόνη της δεν αποτελεί αδίκημα, το γεγονός ότι μοιράζονταν το ίδιο διαμέρισμα ήταν αρκετό για να κατηγορηθούν για διατήρηση οίκου ανοχής. Επίσης κατηγορήθηκαν για «αποζείν από κέρδη πορνείας», κατηγορία που μάλλον δεν υφίσταται αφού δεν εξωθούσε η μια την άλλη στην πορνεία. Βλέπουμε δηλαδή ότι παρανομοποιείται έμμεσα η σεξ-εργασία μέσα από την ποινικοποίηση πρακτικών που χρησιμοποιούν οι σεξ-εργάτριες για να εξασφαλίσουν περισσότερη ασφάλεια και έλεγχο του χώρου εργασίας τους, όπως το να δουλεύουν μαζί με άλλες στον ίδιο χώρο.[19]

Στα συστήματα εξουσίας του καπιταλισμού και της πατριαρχίας, τα οποία καθιστούν τις γυναίκες ευάλωτες στην καταπίεση, τη φτώχεια, την εκμετάλλευση, τις διακρίσεις και τους αποκλεισμούς, οι κοινωνικοί, πολιτικοί, οικονομικοί και πολιτισμικοί λόγοι που ωθούν στη μετανάστευση είναι αμέτρητοι. Κάτι που επισκιάζεται εντελώς από τις αναφορές και αναλύσεις του κράτους, των ΜΚΟ και των ΜΜΕ, είναι ότι όλα αυτά τα δίκτυα σωματεμπορίας ή «παράνομης» μετακίνησης τα οποία προσπαθούν να καταπολεμήσουν, αλλά και η μετανάστευση μέσα από «νόμιμες» οδούς, είναι αποτέλεσμα μιας κοινής επιθυμίας των ανθρώπων για μετανάστευση, που έρχεται αντιμέτωπη με τα όλο και πιο στρατιωτικοποιημένα και απροσπέλαστα σύνορα της Ευρώπης-Φρούριο. Είδαμε μέχρι και οι «εικονικοί» γάμοι για απόκτηση δικαιώματος νόμιμης εργασίας και μετακίνησης εντος Ε.Ε. να εξισώνονται με καταναγκαστικούς γάμους για απόκτηση υπηκοότητας, δίνοντας στις αρχές ακόμη περισσότερη εξουσία παρέμβασης στις ιδιωτικές ζωές των μεταναστών με πρόθεμα την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης.[20] Δεδομένου του συνοριακού καθεστώτος της Ευρώπης οι μετανάστριες καταβάλουν τεράστια χρηματικά ποσά για να εισέλθουν «λαθραία» και δεν έχουν εργασιακά δικαιώματα, καθώς η ανακάλυψή τους από το κράτος σημαίνει κίνδυνο για απέλαση. Ακόμα και οι διακινητές είναι εν μέρει παράγωγο του ίδιου καθεστώτος, αφού συχνά είναι μετανάστες που βρίσκονται «παράνομα» στην χώρα. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις το χρηματικό ποσό που ζητούν τα γραφεία ευρέσεως εργασίας ή οι διακινητές για τις παραπάνω «υπηρεσίες» αυξάνεται. Αυτοί οι παράγοντες δημιουργούν μια κατάσταση στην οποία οι εργοδότες μπορούν εύκολα να εκμεταλλευτούν τις μετανάστριες. Ως εργάτριες αναγκάζονται για να έχουν δουλειά ή να αποπληρώσουν τα παραπάνω χρέη να υπόκεινται σε αβέβαιες, επισφαλείς και συχνά κακοποιητικές συνθήκες εργασίας, μένοντας εγκλωβισμένες χωρίς τα προσωπικά και ταξιδιωτικά τους έγγραφα, όπου η οποιαδήποτε καταγγελία μπορεί να γίνει μόνο υπό τον φόβο πιθανής εκδίωξης και απέλασής τους.

Η περίπτωση της σωματεμπορίας και της καταναγκαστικής πορνείας σε σχέση με τις υπόλοιπες δουλειές που αναλαμβάνουν μετανάστριες εργάτριες, δεν αποτελεί ακραία εξαίρεση στον κανόνα των συνθηκών που οι μετανάστες αντιμετωπίζουν εξαρτώμενοι από τα αφεντικά τους, αλλά εμπίπτει στο ευρύτερο φάσμα επιπτώσεων των μεταναστευτικών πολιτικών που αναλύσαμε και στις προηγούμενες σελίδες της παρούσας μπροσούρας. Μέσα από αυτές λοιπόν, μετανάστριες καταλήγουν και στην περίπτωση της Κύπρου, να βρίσκονται κυρίως είτε έγκλειστες στην οικιακή σφαίρα ως οικιακές εργάτριες, είτε προορισμένες να εξυπηρετούν κυρίως τις σεξουαλικές ανάγκες του άντρα, με περιορισμένη τη δυνατότητα της αυτοδιάθεσής τους. Αυτό δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι τις αντιμετωπίζουμε ανθρωπιστικά, ως θύματα και με λύπηση. Αντ' αυτού αναγνωρίζουμε τα όνειρα, τις φιλοδοξίες και τη δυνατότητα επιλογής για τα

19 24h, *Οι συνεργάτες στην πορνεία παγίδευσαν δύο αλλοδαπές*, 2 Οκτώβρη 2019: https://24h.com.cy/2019/10/oi-synergates-stin-porneia-pagideysan-dyo-allodapes/

20 Πολίτης, *Trafficking: Πώς θα παύσει η Κύπρος να είναι ελκυστική;*, 21 Ιούλη 2019, https://politis.com.cy/politis-news/kypros/trafficking-pos-tha-paysei-i-kypros-na-einai-elkystiki/

σώματα και τις ζωές τους και στεκόμαστε δίπλα τους αλληλέγγυα στους αγώνες τους.

V. Η φιλόξενη ύπαιθρος

Οι συνθήκες που επικρατούν τόσο στον γεωργικό/κτηνοτροφικό τομέα, όσο και στην οικιακή εργασία είναι παρόμοιες: υπερωρίες, απλήρωτη εργασία, ψυχολογική και σωματική βία, σεξουαλική βία, παρακράτηση ταξιδιωτικών εγγράφων, ενώ πολλές φορές οι εργάτριες διαμένουν σε στάβλους ή αχυρώνες και στοιβάζονται κατά δεκάδες σε δωμάτια κονσερβοκούτια από τα ντόπια αφεντικά. Όπως και με τις οικιακές εργάτριες, η χωρική απομόνωση της υπαίθρου αυτή τη φορά, κάνει τους εργάτες στις φάρμες ευάλωτους στις ορέξεις των αφεντικών τους. Επίσης οι συνθήκες που περιγράφουμε εδώ δεν αποτελούν κανόνα μόνο για τους μετανάστες χωρίς χαρτιά, αλλά συμπεριλαμβάνουν και άλλους που ζουν και δουλεύουν με άδειες παραμονής.
Το 2016 οι μετανάστες εργάτες γενικής απασχόλησης κάτοχοι άδειας παραμονής (με εξαίρεση τις οικιακές εργάτριες), ανέρχονταν στα 7,423 άτομα αποτελώντας το 11.74% του συνολικού μεταναστευτικού πληθυσμού.[21] Το 2018 η στατιστική υπηρεσία της Κ.Δ. καταμετρά 1,831 «νόμιμους» μετανάστες εργάτες στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα προς 6,851 ντόπιους, περίπου δηλαδή το 20% του εργατικού δυναμικού στον τομέα αυτό.[22] Αναλογιζόμαστε βέβαια τα μη καταμετρημένα ποσοστά όσων μεταναστών ζουν στην παρανομία εργαζόμενοι σε αυτό τον τομέα.

Ας δούμε όμως κάποια παραδείγματα από τον βούρκο της αγροτικής εργασίας. Το 2015 εφτά μετανάστες από την Ινδία δούλευαν σα σκλάβοι σε μάντρες ζώων σε χωριά σε Πάφο και Λευκωσία. Ήταν αναγκασμένοι από τα αφεντικά τους να εργάζονται από τις 5 το πρωί μέχρι τις 8-9 το βράδυ, πολλές φορές χωρίς να τους δοθεί φαγητό, και έτρωγαν ξύλο αν τολμούσαν να διαμαρτυρηθούν. Αυτή είναι η μαρτυρία του Dalbir, ενός από τους εργάτες σε χοιροστάσιο και αγελαδοτροφείο στην Ορούντα: «Ο εργοδότης μου ήταν σκληρός (…) η δουλειά μου άρχιζε στις 5 το πρωί μέχρι τις 8 τη νύχτα… χωρίς φαγητό. Τέλειωνα από το χοιροστάσιο και περπατούσα για 40 λεπτά να πάω σε μιαν άλλη φάρμα του μάστρου μου (…) για 400 ευρώ τον μήνα. Μετά από έξι μήνες τέλειωσε η άδεια παραμονής μου (…) ο μάστρος μου με κτυπούσε κάθε μέρα, αφού από την πολλή δουλειά ήμουν κουρασμένος και δεν μπορούσα να τα κάνω όπως ήθελε. Καθάριζα όλη τη μάντρα… Όταν ήθελα να φάω, πήγαινα περπατητός σε μπακάλικο στο Ακάκι και αγόραζα φαγητό».[23]

Αξίζει να παραθέσουμε άλλη μια μαρτυρία μετανάστη εργάτη στον κτηνοτροφικό τομέα. Πρόκειται για τον εικοσι-εξάχρονο Βιετναμέζο Pham Van Chi, εργάτη σε κτηνοτροφική μονάδα: «Η δουλειά μου ήταν να φροντίζω και να αρμέγω τα ζώα. Η δουλειά μου άρχιζε στις 4-5 το πρωί και τέλειωνε στις 9-10 τη νύχτα, με ένα διάλειμμα δυόμισι ωρών από 12μ.-2.30μμ. Δούλευα δηλαδή 14-15 ώρες. Μου έδιναν ληγμένο φαγητό, ενώ με ξυλοκόπησαν τρεις τέσσερις φορές. Όπως συνέβη και με όλους τους άλλους εργάτες στη φάρμα, μου είπαν ότι θα μου απέκοβαν 50 ευρώ από τον υποτιθέμενο μισθό μου για το κόστος διατροφής μου. Αλλά ποτέ δεν με πλήρωσαν για την εργασία μου εκεί… Τον Ιούλιο 2010 έπιασα δουλειά σε ένα χωριό κοντά στην πόλη της Πάφου, να καθαρίζω το περιβόλι και να μαζεύω τα φρούτα. Ο εργοδότης μου, μου έδωσε μια μακριά μεταλλική ράβδο για να φτάνει την κορυφή των δέντρων. Καθώς τη χρησιμοποιούσα, ένιωσα ξαφνικά ένα σοκ και παρέλυσα. Έπεσα από το δέντρο και έχασα τις αισθήσεις μου. Όταν συνήλθα, ήμουν πεσμένος κάτω από το δέντρο

---

21 Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, *Μηνιαία Μεταναστευτικά Στατιστικά*, Ιούλιος 2016

22 Στατιστική Υπηρεσία της Κ.Δ, *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού*

23 Η σημερινή, *Ινδοί σκλάβοι σε μάντρες ζώων*, 24 Φεβρουαρίου 2015, http://www.sigmalive.com/simerini/news/209234/indoi-sklavoi-se-mantres-zoon

και πονούσα σε όλο το σώμα μου. Συνειδητοποίησα ότι το δεξί μου χέρι ήταν καμένο και ότι έλειπαν τρία μου δάκτυλα. Καμένο ήταν και μέρος του αριστερού χεριού μου όπως και τα δυο μου πόδια. Κοίταξα πάνω και είδα τρία ηλεκτρικά καλώδια κατά μήκος των κλαδιών στην κορφή του δέντρου από όπου είχα πέσει. Κατάλαβα ότι υπέστην ηλεκτροπληξία… Ο εργοδότης μου, μου είπε να μην αναφέρω την υπόθεση στην Αστυνομία και μου υποσχέθηκε ότι θα με αποζημίωνε. Πράγματι δεν ανέφερα τίποτε στην Αστυνομία, αλλά δεν κράτησε την υπόσχεσή του. Βρέθηκα χωρίς χρήματα, χωρίς ρούχα και ήμουν τυχερός που με στήριξε η κοπέλα μου στη Λευκωσία οικονομικά, για να μπορώ να αγοράζω φαγητό και φάρμακα… Τον Φεβρουάριο 2011 συνελήφθηκα από την Αστυνομία ως παράνομος μετανάστης. Με έκλεισαν στα κρατητήρια Λακατάμιας για περισσότερους από 4 μήνες και μετά εξέδωσαν εισιτήριο για να με απελάσουν…».[24]

Το 2011 μετανάστης μετά από εργατικό ατύχημα στη φάρμα όπου εργαζόταν ακρωτηριάστηκε.[25] Καθώς ωστόσο είχε λήξει η άδεια παραμονής του (αφού ο νέος εργοδότης του δεν μερίμνησε αναλόγως), κρατήθηκε για έξι μήνες με σκοπό την απέλαση και του ζητήθηκε επιπλέον να πληρώσει 20000 ευρώ για νοσοκομειακή περίθαλψη. Ο μετανάστης στη συνέχεια προέβη σε αγωγή για αποζημίωση εναντίον του εργοδότη του καθώς η αναπηρία λόγω του ατυχήματος του δεν θα του επέτρεπε τη δυνατότητα αμειβόμενης εργασίας στο μέλλον. Εν τω μεταξύ και ενώ η υπόθεση καθυστερεί έως την εκδίκασή της, ο μετανάστης αφέθηκε ελεύθερος και παραμείνει στη χώρα χωρίς ωστόσο άδεια παραμονής και πρόσβαση στις υπηρεσίες πρόνοιας και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Όσον αφορά τα εργατικά ατυχήματα[26] αξίζει να σημειωθεί ότι από το 2017 στο 2018 παρατηρείται μείωση του δείκτη συχνότητας εργατικών ατυχημάτων για τους ντόπιους εργαζόμενους (2.19%) και αύξηση για τους μετανάστες εκτός Ε.Ε. (31.8%) και εντός της Ε.Ε. (21.4%). Τα παραπάνω ποσοστά βέβαια αφορούν «νόμιμους» και άρα καταγεγραμμένους εργαζόμενους, αφήνοντας στην αφάνεια τόσο ανασφάλιστους όσο και το «παράνομους» εργαζόμενους μετανάστες, ένα μεγάλο τμήμα δηλαδή της εργατικής τάξης.

Αυτή είναι η πραγματικότητα για πολλές μετανάστριες εργάτριες στο νησί. Οι συνθήκες σκλαβιάς δεν εξαντλούνται βέβαια στις οικιακές εργάτριες και στον αγροτικό τομέα· βλέπε οικοδομές, τουριστικός τομέας, σεξεργάτριες κ.α. Το 2009 για παράδειγμα βρέθηκαν στα Χαλεπιανά, 103 Ρουμάνοι εργάτες να ζουν σε άθλιες συνθήκες σε παραπήγματα και στα όρια της πείνας, χωρίς τα βασικά όπως ηλεκτρισμό, τουαλέτες κ.ά. Εκεί στεγάζονταν από τον ατζέντη τους, Γ. Πιριπίτση, για να τους «νοικιάζει» σε εργοδότες με τη δυνατότητα δοκιμής! Οι περισσότεροι από αυτούς δεν πληρώνονταν για τη δουλειά τους, παρά μόνο έπαιρναν 20 ευρώ τη βδομάδα για να αγοράζουν φαγητό. Τα έγγραφά τους παρακρατούνταν και δεν είχαν σύμβαση εργασίας. Οι σύγχρονοι αυτοί σκλάβοι δούλεψαν για περισσότερους από 65 εργοδότες, ενώ εργάστηκαν και για την ανοικοδόμηση του αεροδρομίου Λάρνακας. Τελικά ο ατζέντης εκδιώχθηκε για σωματεμπορία μετά από καταγγελία της Ρουμάνικης Πρεσβείας.[27]
Οι συνθήκες στέγασής και εργασίας, καθώς και το καθεστώς παρανομοποίησης στο οποίο ζουν, καθιστά τους μετανάστες εργάτες της υπαίθρου, ευάλωτους σε βίαιες ρατσιστικές επιθέσεις. Υπάρχουν πολλές καταγεγραμένες επιθέσεις ενάντια σε μετανάστες τόσο από οργανωμένους φασίστες σε χώρους στέγασης και εργασίας τους, όσο και ως «μεμονωμένα»

---

24 Sigmalive, *Η κόλαση ενός Βιετναμέζου στην Κύπρο*, 11 Μαρτίου 2014 http://www.sigmalive.com/news/local/108235/i-kolasi-enos-vietnamezou-stin-kypro
25 ΚΙΣΑ, *Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με το χειρισμό καταγγελίας που υποβλήθηκε από μετανάστη εργαζόμενο για εργατικό ατύχημα*, 4 Ιανουαρίου 2012
26 Cyprus Mail, *Court hears of workers' miserable conditions*, 14 Νοεμβρίου 2009, http://archives.cyprus-mail.com/2009/11/14/court-hears-of-workers-miserable-conditions/
27 Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, *Στατιστικά Στοιχεία: Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία – Ατυχήματα*, http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/All/2DFFCA3DE7913C73C2257E0500310675

περιστατικά από μπάτσους εντός κι εκτός αστυνομικών σταθμών.[28] Όπως και με τις ιστορίες των οικιακών εργατριών, οι παραπάνω μαρτυρίες δεν χρησιμοποιούνται με συγκινησιακό σκοπό, αλλά προσπαθούν να σκιαγραφήσουν τη φιγούρα του μετανάστη εργάτη της υπαίθρου, ένα κομμάτι της σύγχρονής εργατικής τάξης που δεν έχει τη φυσική παρουσία και τη μαζικότητα των μεταναστριών στις πόλεις και έτσι μετατρέπεται σε μία ακόμα αόρατη εργατική δύναμη. Οι μετανάστες αναλαμβάνουν δουλειές που πολλοί ντόπιοι θεωρούν εξευτελιστικές (είτε λόγω της σωματικής εργασίας που γενικά θεωρείται κατώτερη της πνευματικής, είτε λόγω των μισθών) και η ρατσιστική κρατική και εργοδοτική διαχείριση αναπαράγει έναν κύκλο εκμετάλλευσης και υποτίμησης της εργασίας τους. Δεν έχει πολλή σημασία αν είναι «νόμιμοι» ή «παράνομοι» στην τελική, αφού και στην ύπαιθρο πολλές φορές οι συνθήκες επιτρέπουν την ακραία εκμετάλλευση των «νόμιμων», υπό το φόβο της παρανομοποίησης και της απέλασης.

VI. Οι μετανάστες και η πόλη

Αν και αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής της πόλης, οι μετανάστες βιώνουν έναν ιδιότυπο χωρικό αποκλεισμό που εκφράζεται με διάφορους τρόπους, τους οποίους θα αναλύσουμε κοιτάζοντας το παράδειγμα της Λευκωσίας. Το κέντρο της πόλης αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια σημείο συνάντησης μεταναστριών για λόγους διασκέδασης, κοινωνικοποίησης και σε κάποιες περιπτώσεις και θρησκευτικούς. Για τους μετανάστες που δε ζουν στο κέντρο της πόλης όμως, υπάρχει το πρόβλημα των μεταφορών. Λόγω των χαμηλών αμοιβών, οι περισσότερες κινούνται είτε με τα πόδια, είτε με ποδήλατα ή με τα δημόσια λεωφορεία. Αυτό σημαίνει ότι ο ελεύθερος τους χρόνος και μια πιθανή έξοδος στην πόλη βασίζεται σε εξωτερικούς παράγοντες όπως ο καιρός ή τα δρομολόγια των αστικών. Σε μια πόλη που σχεδιάστηκε με βάση το ιδιόκτητο αυτοκίνητο, οι εναλλακτικές έχουν εμφανέστατα μειονεκτήματα, για παράδειγμα η ποδηλασία στον καύσωνα του καλοκαιριού ή η έλλειψη συνδέσεων των λεωφορείων. Οι αμέτρητες ώρες στα λεωφορεία από και προς τη δουλειά εννοείται πως δεν πληρώνονται και θα ήταν ανεύθυνο να παραβλέπαμε αυτή την πτυχή της εκμετάλλευσης της εργασίας και του χρόνου των μεταναστών.

Βέβαια, η αλήθεια είναι ότι πολλοί μετανάστες μένουν όντως στο κέντρο και δεν είναι τυχαίο ότι το οικειοποιούνται για να κοινωνικοποιηθούν και να διασκεδάσουν. Το (εντός των τειχών) κέντρο της πόλης μετά τις δικοινοτικές συγκρούσεις και τον πόλεμο του 1974 χαρακτηριζόταν από μια συνθήκη μερικής εγκατάλειψης. Με την άφιξη μεταναστριών παρουσιάστηκε η ευκαιρία για κερδοφορία από σπίτια και διαμερίσματα σε κατάσταση που, κατά πάσα πιθανότητα, δε θα ικανοποιούσε ντόπιους ενοικιαστές. Τα ενοίκια ήταν φτηνά μεν, αλλά σε πολλές περιπτώσεις, από οικονομική ανάγκη, στοιβάζονταν άτομα πολλαπλάσια των δωματίων. Λόγω της γενικότερης κατάστασης στην παλιά πόλη, αλλά και της έντονης παρουσίας του παράνομου κεφαλαίου (μαφία) στην περιοχή, δεν υπήρχε κάποιος έλεγχος ούτε στις συνθήκες των σπιτιών, ούτε στις συνθήκες ζωής των μεταναστών. Οι ντόπιοι ιδιοκτήτες μπορούσαν να ενοικιάσουν τα προηγουμένως ακατοίκητα ακίνητά τους ενώ οι μετανάστριες μπορούσαν να βρουν σπίτια σε προσιτές τιμές και σε κεντρική τοποθεσία. Λόγω της συγκέντρωσης μεταναστών στην παλιά πόλη, κάποιοι χώροι της είναι βαθιά συνδεδεμένοι με την παρουσία τους, όπως η πλ. Σολωμού, το πάρκο Ειρήνης τις Κυριακές ή οι γειτονιές γύρω από το Όχι. Οι μετανάστριες ζουν, γνωρίζονται, οργανώνονται, πίνουν, τσακώνονται, ενίοτε ανοίγουν μαγαζιά ή στέκια συγκεκριμένων εθνικοτήτων και αφήνουν έντονα τη στάμπα τους στην εντός των τειχών Λευκωσία. Με την καθημερινή τους παρουσία καθορίζουν ένα σημαντικό κομμάτι της ζωής και της ταυτότητας της παλιάς πόλης.

28 *Φασισμός, Ξενοφοβία και Ρατσιστική Βία στην Κύπρο: Άρθρα και Ντοκουμέντα από την περίοδο 1999-2017*, Πέμπτη Έκδοση, 2017

Εκδήλωση πένθους για τις δολοφονημένες μετανάστριες.

Κατάμεστο το πάρκο Ειρήνης... Απρίλης 2019.

Το κέντρο της πόλης όμως αλλάζει. Μια στρατηγική εξευγενισμού (gentrification) εξελίσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια, με το άνοιγμα πολλών καφέ και μπαρ και την αντικατάσταση των παλιότερων βιοτεχνιών με πιο κυριλέ μαγαζιά. Παράλληλα η γνωστή μπίζνα με τα aribnb, αναπλάσεις με πρωτοβουλία του δήμου (βλέπε οδό Ερμού π.χ.), το πολυαναμενόμενο άνοιγμα της πλ. Ελευθερίας, και η παραγωγή δημόσιου λόγου γύρω απο την «εγκληματικότητα» και την ανάγκη αστυνόμευσης, όλα συμβάλουν σε ένα make over της εντός των τειχών. Η παλιά πόλη είναι πλέον ελκυστικό πεδίο επενδύσεων και ως αποτέλεσμα τα ενοίκια ανεβαίνουν σταδιακά. Τον περασμένο Δεκέμβρη (2018), στην οδό Αχιλλέως διεξάχθηκε με αρκετά σκληρό τρόπο κάτι που αναμένουμε ότι θα αποτελέσει μια σιωπηλή κανονικότητα στην πόλη.[29] Περίπου 100 ένοικοι μιας πολυκατοικίας, στην πλειοψηφία τους μετανάστες, αναγκάστηκαν κακήν κακώς να εκκενώσουν τα διαμερίσματά τους, πριν καν τη λήξη της διορίας που δόθηκε και ενώ είχε κοπεί το ρεύμα και το νερό, με συνεργεία να περιμένουν από κάτω, έτοιμα για να πετάξουν όσα αντικείμενα αφέθηκαν πίσω. Το θέμα απέκτησε μεγάλες διαστάσεις στα μίντια και δεν πιστεύουμε ότι τέτοιου είδους βίαιες εξώσεις θα γίνουν ρουτίνα, αλλά μια πιο αργή και εξίσου βίαιη διαδικασία εκδίωξης των μεταναστριών από την παλιά πόλη με αυξήσεις ενοικίων, σταδιακή αντικατάσταση των (φτηνών) καταστημάτων τους με άλλα με ψηλότερες τιμές, αλλά και ασφυκτική αστυνομική παρουσία και αυξημένο κίνδυνο για όσες μένουν στην περιοχή χωρίς χαρτιά.

Πρέπει τέλος να αναφερθούμε στις εργάτριες (κυρίως τις οικιακές εργάτριες) που βασίζονται στα αφεντικά τους για παροχή στέγης. Με τις δυσκολίες των συγκοινωνιών που αναφέραμε, μετανάστριες που ζουν σε υπόγεια, γκαράζ, ή μέσα στο ίδιο το σπίτι βιώνουν σε πολλές περιπτώσεις έναν ιδιότυπο εγκλεισμό στην ευρύτερη γειτονιά που επέλεξαν να ζουν οι εργοδότες τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, σε συνδυασμό με τις γενικότερες συνθήκες εργασίας στις οποίες αναφερθήκαμε προηγουμένως, ο αποκλεισμός τους από το πεδίο της πόλης τις κάνει «αόρατες», καθιστώντας ευκολότερη την εκμετάλλευση τους. Κάποτε περνούν ολόκληρη τη μέρα στο σπίτι των αφεντικών (που μπορεί να θυμηθούν στις 11μ.μ. ότι θέλουν να γίνει η τάδε αγγαρεία) και καθώς περιορίζεται ακραία η κοινωνικοποίησή τους, μαζί της μειώνονται οι οποιεσδήποτε πιθανότητες για αρνητικές συνέπειες για τους εργοδότες που κρατούν έγκλειστη μια μετανάστρια, αναπαράγοντας τον φαύλο κύκλο της απομόνωσης και της εκμετάλλευσής τους.

VII. Ο φακός των ΜΜΕ

Η παραγωγή λόγου από τα ΜΜΕ γύρω από ζητήματα σχετικά με τη μετανάστευση και τους μετανάστες εργάτες δεν είναι άσχετη με την κρατική στρατηγική και τη γενικότερη στάση της κοινωνίας. Θα λέγαμε μάλιστα πως είναι δύο αλληλοτροφοδοτούμενες σχέσεις, αφού οι ρατσιστικές απόψεις που κυριαρχούν επιτρέπουν στα ΜΜΕ να λένε ότι ρατσιστική μαλακία τους κατεβεί, ενώ παράλληλα ο λόγος τους θρέφει τον κοινωνικό ρατσισμό και νομιμοποιεί την κρατική βία απέναντι στις μετανάστριες. Εδώ και περίπου μια δεκαετία, μετά την εμφάνιση οργανωμένων νεοναζί και ακροδεξιών τηλεπερσόνων (βλέπε Κουλίας) που παρουσίαζαν τους μετανάστες ως υπαίτιους για κάποια συμπτώματα της οικονομικής κρίσης, τα ΜΜΕ δηλώνουν σταθερά το παρόν τους στο χτίσιμο ενός ευρέως διαδεδομένου, «μετριοπαθούς» ρατσισμού. Με αποκορύφωμα ίσως τη λεγόμενη προσφυγική κρίση, η οποία ήταν στο απόγειό της το '15, υπάρχει μια δυσνόητα μεγάλη γκάμα άρθρων με εμφανέστατα ρατσιστικό λόγο. Από απολίτικες και καλά, καταγγελίες της εγκληματικότητας, μέχρι ανησυχίες για το μέλλον της φυλής

29 ΡΙΚ, *Ιδιοκτήτες συγκροτήματος έκαναν έξωση σε εκατόν ένοικους αφού τους έκοψαν νερό και ρεύμα*, 20 Δεκεμβρίου 2018, http://www.riknews.com.cy/index.php/component/k2/item/75616-idioktites-sygkrotimatos-ekanan-eksosi-se-ekaton-enoikous-afoy-tous-ekopsan-nero-kai-reyma

και του λαμπρού πολιτισμού μας, αυτά τα άρθρα και οι εκπομπές δεν φέρουν την υπογραφή οργανωμένων φασιστών. Γράφονται από καθωσπρέπει ειδικούς και δημοσιογράφους και αποτελούν κομμάτι του κυρίαρχου λόγου γύρω από το μεταναστευτικό.

Έχουμε επιλέξει δύο άρθρα, τα οποία θεωρούμε πως αντιπροσωπεύουν τις δύο κύριες τάσεις ρατσισμού στα ΜΜΕ, δηλαδή την ανάδειξη του μεταναστευτικού πληθυσμού ως συμβολική αλλά και υλική απειλή. Είναι και τα δύο από τον φιλελεύθερο, εφημερίδα και σάιτ με ευρεία κυκλοφορία και επισκεψιμότητα. Διαβάζουμε για παράδειγμα τον Νοέμβριο του '18: «Η ραγδαία εξάπλωση της μετανάστευσης αποτελεί φλέγον ζήτημα για την κυπριακή κοινωνία, η οποία απειλείται με αφελληνισμό και εξουδετέρωση της εθνικής και θρησκευτικής της ταυτότητας… Έπεται, ως εκ των ανωτέρω, ότι τα διαβρωτικά ρεύματα μεταναστών διαφορετικών εθνικοτήτων, τα οποία έχουν ήδη ενσωματωθεί στην κυπριακή κοινωνία, θα εξουδετερώσουν την εθνική και θρησκευτική μας ταυτότητα και κατ' επέκταση θα αλλοιώσουν το Κυπριακό πνεύμα, την ιστορία και τον πολιτισμό μας».[30] Εδώ βλέπουμε τις μετανάστριες σαν συμβολική απειλή, σαν άτομα που για αντικειμενικούς λόγους θρησκείας και ταυτότητας δεν μπορούν να αφομοιωθούν ομαλά και έτσι αλλοιώνουν την ελληνική-εδώ-και-τρεις-χιλιετίες κληρονομιά μας. Για του μερακλήδες μάλιστα, οι μεταναστευτικές ροές είναι κομμάτι κάποιου σκοτεινού σχεδίου της Τουρκίας…[31] Διαβάζουμε τον Ιούλη του '19: «αλλοδαποί προερχόμενοι από το Καμερούν φέρονται να χώρισαν τη Λευκωσία σε ζώνες επιρροής όσον αφορά στη διακίνηση ναρκωτικών, συνεργαζόμενοι με ομάδες Νιγηριανών»[32]. Η δράση της εγχώριας μαφίας (με ντόπιες «κκελλάες») χρεώνεται σε μετανάστες και η λογική πάει περίπατο… Μαζί με άλλα άρθρα για την εγκληματικότητα[33], αλλά και με φλυαρίες του τύπου «οι μετανάστες μας κλέβουν τις δουλειές», τέτοιου είδους άρθρα παρουσιάζουν τις μετανάστριες σαν μια υλική απειλή, είτε ως κλεμμένη θέση εργασίας, είτε ως εγκληματικότητα στις πόλεις. Δεν πρόκειται καν για επιχειρήματα στην ουσία, είναι απλά λόγος που στοχοποιεί τους μετανάστες, καταλογίζοντάς τους ευθύνες για την οικονομική κρίση και για τη μαφία που μεγαλουργεί εδώ και χρόνια. Ουσιαστικά, τα αποτελέσματα διαφόρων καταστάσεων προβάλλονται ως οι αιτίες τους. Και να μην ξεχνάμε ότι είναι η ίδια η πολιτική του κράτους που οδηγεί τους μετανάστες στην παρανομοποίηση και κάνει τις δουλειές χαμηλού επιπέδου για τη μαφία, αναγκαιότητα για πολλούς.

Αξίζει όμως να δούμε και τις πιο προοδευτικές απόψεις που εκφράζονται από τα ΜΜΕ προσκείμενα στο Α.Κ.Ε.Λ. Στην εισαγωγή λέμε ότι δεν κοιτάμε το θέμα από ανθρωπιστική σκοπιά. Δηλαδή, λέμε ότι ο ρατσισμός δεν είναι μια κακή άποψη που προωθείται από σκατόψυχους απλά επειδή είναι σκατόψυχοι. Δεν είναι ζήτημα «ξενοφοβίας» ή έλλειψης κατανόησης[34]. Ο ρατσισμός είναι γλώσσα των αφεντικών ενάντια στους μετανάστες και τις μετανάστριες, ενάντια στην πολυεθνική εργατική τάξη. Ο ρατσισμός είναι κομμάτι της υλικής εκμετάλλευσης των μεταναστριών. Η αριστερή πολιτική καλλιεργεί την εικόνα του κακόμοιρου μετανάστη που αξίζει την αλληλεγγύη μας λόγω της δύσκολης κατάστασης που βιώνει. Δεν

30 Φιλελεύθερος, *Το μεταναστευτικό ασύμμετρη απειλή για την κυπριακή κοινωνία*, 27 Νοεμβρίου 2018, http://www.philenews.com/f-me-apopsi/paremvaseis-ston-f/article/616494/to-metanasteftiko-asymmetri-apei-li-ga-tin-kypriaki-koinonia

31 Φιλελεύθερος, *Εσκεμμένη διοχέτευση μεταναστών από Ερντογάν*, 23 Σεπτεμβρίου 2018, http://www.philenews.com/eidiseis/politiki/article/584934/eskemmeni-diochetefsi-metanaston-apo-erntogn

32 Φιλελεύθερος, *Ζώνες επιρροής διακινητών ναρκωτικών*, 17 Ιουλίου 2019, http://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/742015/zones-epirrois-diakiniton-narkotikon

33 Φιλελεύθερος, *Γιατί δεν μπορώ να κυκλοφορώ το βράδυ στην παλαιά Λευκωσία*, 08 Αυγούστου 2019, http://www.philenews.com/f-me-apopsi/arthra-apo-f/article/758064/gati-den-boro-na-kyklo-foro-to-brady-stin-palaia-lefkosia?fbclid=IwAR2Vp5jn6RTCHmS3YGcSF7_npgnT4qxJhLJSn-Rz72BLidRuK4ES43N-br5Q

34 Διάλογος, *Αντιμέτωποι με ρατσισμό και μισαλλοδοξία οι μετανάστες*, 21 Ιουνίου 2018, https://dialogos.com.cy/antimetopi-me-ratsismo-ke-misallodoxia-i-metanastes/

διαφωνούμε ότι οι μετανάστριες ζουν σκληρές καταστάσεις. Αντιλαμβανόμαστε όμως ότι η συναισθηματικού τύπου αλληλεγγύη-λόγω-λύπησης από τη μια αναπαράγει μια σχέση εξουσίας ανάμεσα στον αλληλέγγυο (ντόπιος με περισσότερες ανέσεις) και την μετανάστρια (καημένη που δεν έχει στον ήλιο μοίρα) και από την άλλη αποκρύπτει το ταξικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο κινούνται οι μετανάστες. Για να το πούμε με απλά λόγια: το κεφάλαιο δεν βλέπει κακόμοιρους ανθρώπους, βλέπει εργάτριες - αν οικειοποιηθούμε αυτή την αντίληψη μπορούμε να ψάξουμε τα κοινά νήματα που μας ενώνουν, αντί να αναπαράγουμε τους διαχωρισμούς. Ο ανθρωπισμός είναι και αυτός γλώσσα του κράτους και των αφεντικών για τις μετανάστριες, αφού αποτελεί την άλλη πλευρά της κρατικής στρατηγικής. Από τη μία έχουμε τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες και τη μέριμνα που λαμβάνουν, κι από την άλλη τις μετανάστριες χωρίς χαρτιά που το κράτος φυλακίζει και απελαύνει. Προφανώς οι ακαδημαϊκοί που βρήκαν ότι η χαραυγή είναι «υπόδειγμα αντιρατσιστικού λόγου»[35] θα διαφωνήσουν μαζί μας (όχι ότι περιμέναμε και κάτι διαφορετικό), αλλά επιμένουμε ότι η σκοπιά της πολυεθνικής εργατικής τάξης ως ζήτημα ταξικό και κοινωνικό, είναι η μόνη αποτελεσματική απάντηση στον διάχυτο ρατσισμό.

Δεν χρειάζεται και ούτε κερδίζουμε κάτι με το να απαντήσουμε, να διαψεύσουμε ή να εμπλακούμε σε κάποιο διάλογο, πόσο μάλλον αν αναλογιστούμε την πυκνότητα του μιντιακού λόγου για το μεταναστευτικό. Τα ΜΜΕ και όσοι αναπαράγουν τα όσα λένε δεν είναι παραπλανημένοι ή αδαείς. Ο λόγος που χτίζουν τα ΜΜΕ γύρω από τη μετανάστευση είναι η διανοητική πτέρυγα ενός υλικότατου συνόλου συμφερόντων. Οι μετανάστες είναι υποτιμημένοι εργάτες - επομένως η αντιμετώπισή τους κοινωνικά και μιντιακά αντανακλά αυτή τη συνθήκη και την (καθολική) επιθυμία για τη διατήρησή της. Όσο για τις βλακείες περί αλλοίωσης της φυλής και του πολιτισμού μας (αφού όλοι οι κατακτητές που πέρασαν δεν κατάφεραν να τα αλλοιώσουν…) και τους μετανάστες σαν απειλή στην ελληνικότατη ιστορική συνέχεια της νήσου μας, θα θυμίσουμε τα λόγια ενός παλιού συντρόφου: «Μια συνέχεια αναγνωρίζουν οι εργάτες – τη συνέχεια των δικών τους άμεσων πολιτικών εμπειριών, και μια παράδοση – την παράδοση των αγώνων τους».[36]

---

35 Διάλογος, *Υπόδειγμα αντιρατσιστικού λόγου η «Χαραυγή»*, 6 Ιουνίου 2016, https://dialogos.com.cy/ipodigma-antiratsistikou-logou-apo-ti-charavgi/

36 Mario Tronti, *Στρατηγική της Άρνησης*, στο: ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ – απόψεις, αγώνες, μαρτυρίες των Ιταλών Αυτόνομων, 2010 (εκδ. Λέσχη Κατασκόπων του 21ου αιώνα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

+ Όπως δείχνει η στροφή που έγινε στις αρχές του '90, η μεταναστευτική πολιτική είναι πάνω απ' όλα πολιτική διαχείριση της εργατικής τάξης. Οι μεταναστευτικές πολιτικές αλλάζουν, γίνονται πιο «ανθρώπινες» ή πιο «σκληρές» ανάλογα με τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης.

+ Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική απαρτίζεται από ένα στρατιωτικό-πολιτικό-οικονομικό σύμπλεγμα που καθορίζει ποιες ζωές αξίζουν και ποιες όχι. Η στρατιωτικοποίηση και εξωτερική ανάθεση των συνόρων της είναι υπεύθυνες για δολοφονίες, πνιγμούς και ανθρώπους εγκλωβισμένους μέσα ή έξω από τα σύνορα της Ε.Ε. Μέσα στο πλαίσιο αυτό λειτουργεί και η κυπριακή μεταναστευτική πολιτική.

+ Το κυπριακό κράτος ακολουθεί μια πολύ σκληρή μεταναστευτική πολιτική σε ότι αφορά τους αιτητές ασύλου, υποχρεώνοντάς τους να διασχίσουν μια γραφειοκρατική οδύσσεια. Παράλληλα δημιουργεί σώματα που περισσεύουν, που θα βρουν το δρόμο για τη μαύρη εργασία, τα κέντρα κράτησης, την απέλαση.

+ Κανένας ξένος εργάτης δεν λαμβάνει καθεστώς μόνιμης παραμονής. Κάθε μετανάστρια/πρόσφυγας στην Κ.Δ. με προσωρινή άδεια παραμονής, ζει υπό καθεστώς μόνιμου κινδύνου παρανομοποίησης.

+ «Παράνομες» είναι όχι μόνο όσες εισέρχονται «παράνομα» στη χώρα, αλλά και όσες παραμένουν μετά τη λήξη της άδειας παραμονής τους, όσες φεύγουν «παράνομα» από τον εργοδότη τους ή όσες απολύονται από αυτόν. Η παρανομοποίηση δεν υφίσταται μόνο στα σύνορα αλλά μπορεί να διαπερνά κάθε σπίτι και χώρο παραγωγής.

+ Η συνολική μεταναστευτική πολιτική του κράτους αποτελείται από πολλαπλά επίπεδα και χώρους: επιλεκτική αναγνώριση προσφυγικού καθεστώτος και ανθρωπισμός ως λύπηση από τη μια, συνοριακοί έλεγχοι, ελεγχόμενη εργασία κατά την διαδικασία αίτησης ασύλου, παρανομοποίηση, σύλληψη, κέντρο κράτησης, «παράνομη» εργασία, απέλαση από την άλλη. Όλα αποτελούν αναπόσπαστα κομμάτια μιας ενιαίας μεταναστευτικής στρατηγικής.

+ Στα κέντρα κράτησης μεταναστών, σημασία δεν έχει ποιοι είναι έγκλειστοι και για πόσο καιρό, αλλά το να είναι πάντα κάποιοι εκεί. Η Μενόγεια είναι ο συμβολικός αλλά και υλικός χώρος πειθάρχησης των μεταναστριών εργατριών.

+ Η παράνομη εργασία των μεταναστριών δεν έρχεται σε κάποια αντίθεση με το κράτος που αναγκάζεται να τις πειθαρχήσει. Αντίθετα, το κράτος είναι αυτό που οργανώνει ή/και ανέχεται την παράνομη και νόμιμη εργασία των μεταναστών, προς όφελος συγκεκριμένων κομματιών του

ντόπιου κεφαλαίου, ανάλογα με την περίσταση, από τη μικρο- και μεσο-αστική τάξη μέχρι τους αγρότες, από τους ξενοδόχους μέχρι τους μαφιόζους.

+ Για ένα μεγάλο κομμάτι της μεταναστευτικής εργατικής δύναμης δεν χρειάζεται καν η παρανομοποίηση, καθώς οι νόμιμες συνθήκες εργασίας είναι πάρα πολύ κοντά σ' αυτές της παράνομης. Επιπλέον, συχνά υφίσταται ένας συνδυασμός παράνομης και νόμιμης εργασίας. Η εκμετάλλευση και πειθάρχηση υφίσταται όχι μόνο για τους «παράνομους», αλλά και για τους υπόλοιπους, που δεν είναι παρά εν δυνάμει «παράνομοι».

+ Στρατηγική της Κ.Δ. δεν είναι να αποτρέψει την είσοδο κάθε «παράνομου» μετανάστη, ούτε να απελάσει όσους δεν έχουν νόμιμο δικαίωμα να μείνουν. Είναι πολύ περισσότερο να παρανομοποιεί και να νομιμοποιεί ανάλογα με τις ανάγκες σε εργατικό δυναμικό. Είναι μια στρατιγική φτιαγμένη από το κράτος για το κεφάλαιο. Από την άλλη, το κράτος ανταποκρίνεται και στις κοινωνικές πιέσεις που δέχεται. Αυτές μπορεί να προέρχονται από τους φασίστες και τους καθεστωτικούς και μη ρατσιστές που πολεμούν για σκλήρυνση των μεταναστευτικών πολιτικών. Μπορεί όμως και να προέρχονται από τις ίδιες τις μετανάστριες και τους αλληλέγγυους σ' αυτές, διεκδικώντας καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και εργασίας. Εδώ ακριβώς είναι που καλούμαστε να είμαστε στο πλευρό τους.

+ Η επίθεση κατά των ξένων εργατριών είναι επίθεση ενάντια σε ολόκληρη την εργατική τάξη. Οι μετανάστριες σηματοδοτούν τον ταξικό πάτο της κοινωνίας μας, νόμιμο ή παράνομο. Η αναγνώριση πως οι κρατικές μεθοδεύσεις που στρέφονται ενάντια στους μετανάστες, στρέφονται (εκ των πραγμάτων) ενάντια στο σύνολο της εργατικής τάξης, είναι μόνο η αφετηρία για μια οργανωμένη εναντίωση στο κεφάλαιο και το κράτος του. Τα τελευταία χρόνια έχουμε δει και έχουμε βιώσει τα νέα εργασιακά καθεστώτα, βασισμένα στην επισφάλεια που επιβάλλεται εδώ και καιρό στις μετανάστριες, να στρέφονται και εναντίον μας. Οι αγώνες μας λοιπόν είναι και αγώνες των μεταναστών. Οι αγώνες των μεταναστριών είναι και δικοί μας.

+ Στρατηγική της δικιάς μας πλευράς θα πρέπει να είναι το αίτημα για άμεση και μόνιμη νομιμοποίηση των μεταναστριών εργατριών. Η νομιμοποίηση αυτή δε σημαίνει απλά μια μικροαλλαγή στο νομικό τους καθεστώς, αλλά το τέλος της μόνιμης απειλής της παρανομοποίησης. Και όπως η παρανομοποίηση δεν λαμβάνει χώρο απλά μέσα σε κυβερνητικά και νομικά γραφεία, αλλά είναι μια διαδικασία καθημερινή, σε κάθε γειτονιά, σχέση, σχολείο, χώρο εργασίας, τέτοια πρέπει να είναι και η διαδικασία νομιμοποίησης.

+ Στρατηγική μας επίσης πρέπει να είναι να στηρίζουμε και τους αγώνες όλων των μεταναστών. Οι καθημερινές τους μάχες μαίνονται σε πολλαπλά επίπεδα: από την εξασφάλιση κοινωνικών ασφαλίσεων μέχρι την εναντίωση σε ρατσιστικές επιθέσεις και από τη βελτίωση του μισθού μέχρι την οργάνωση ενάντια σε σεξουαλικές παρενοχλήσεις. Οι αξιοθαύμαστοι αγώνες των οικιακών εργατριών τα τελευταία χρόνια αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα.

+ Αν στις φιγούρες του μετανάστη εργάτη και της μετανάστριας εργάτριας αναγνωρίσουμε το κοινό μας μέλλον, το μέλλον και τις μάχες της πολυεθνικής εργατικής τάξης και αν στις δικές μας φιγούρες, των επισφαλών και κακοπληρωμένων ντόπιων, αναγνωρίσουν και εκείνες συμμάχους, θα μπορέσουμε να ξετυλίξουμε το νήμα των κοινών μας αντιστάσεων, των κοινών μας αγώνων.

Οδός Λήδρας, 2014.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κείμενα της συλλογικότητας antifa λευκοșa

Από την Ευρώπη-Φρούριο μέχρι τη Μενόγεια, 2015.

Σώματα Φτηνά, Σώματα ξένα: Η Κρατική Στρατηγική της Μετανάστευσης (1η έκδοση), 2015.

Εισήγηση εκδήλωσης για τις οικιακές εργάτριες στην Κύπρο, 2016.

Αλληλεγγύη στις μετανάστριες εργάτριες, 2019.

Τα κείμενα μπορούν να βρεθούν ηλεκτρονικά στο antifanicosia.espivblogs.net

2. Θεωρητικό υπόβαθρο

Antifa Scripta, *Σχεδόν Αόρατοι: Η παρανομοποίηση της εργασίας ως κρατική στρατηγική για τη μετανάστευση*, 2013.

Αυτοδιαχειριζόμενο Στέκι Νομικής, *Προσφυγική Κρίση, ε; Business as usual*, antifa deltio #9, 2015 https://stekinomikis.files.wordpress.com/2016/03/antifa-9.pdf

3. Για την ιστορία των συνόρων και την Ευρώπη-Φρούριο

New Internationalist, *Simply... The History Of Borders*, 1991. https://newint.org/features/1991/09/05/simply

Hassan Ould Moctar, *A brief History of Fortress Europe*, https://www.jadaliyya.com/Details/33411

Nick Buxton and Mark Akkerman, *The Rise of Border Imperialism*, ROAR Magazine, Τεύχος 8: Beyond the Border, 2018. https://roarmag.org/magazine/border-imperialism-europe-africa/

Transnational Institute, *Επεκτείνοντας το Φρούριο*, Ιούνιος 2018, https://www.tni.org/files/publication-downloads/expanding_the_fortress_-_executive_summary_-_greek.pdf

Human Rights Watch, *No escape from hell: EU Policies Contribute to Abuse of Migrants in Libya*, 2019. https://www.hrw.org/report/2019/01/21/no-escape-hell/eu-policies-contribute-abuse-migrants-libya

4. Σύνορα, σωματεμπορία και σεξ-εργασία:

Juno Mac and Molly Smith, *Trafficking in lies: Sex work doesn't cause human trafficking—borders do*, The Baffler, 2018. https://thebaffler.com/latest/trafficking-in-lies-mac-smith

Niina Vuolajärvi , *Precarious Intimacies: The European Border Régime and Migrant Sex Work*, Viewpoint Magazine, 2015. https://www.viewpointmag.com/2015/10/31/precarious-intimacies-the-european-border-regime-and-migrant-sex-work/

5. Εκθέσεις σε σχέση με τη μετανάστευση στην Κύπρο

Φασισμός, Ξενοφοβία και Ρατσιστική Βία στην Κύπρο: Άρθρα και Ντοκουμέντα από την περίοδο 1999-2017, Πέμπτη Έκδοση, 2017. https://archive.org/details/arxeio_riseup_20170225

Mediterranean Institute of Gender Studies (MIGS), *"I Thought I Was Applying as a Caregiver": Combating Trafficking in Women for Labour Exploitation in Domestic Work*, 2015. https://www.medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/CombatingTrafficking_Book-digitalComplete_v5.pdf

Cyprus Refugee Council, *Asylum Information Database: Country Report Cyprus*, 2018.

Nicos Trimikliniotis, *New Migration and Racism in Cyprus: The Racialisation of Migrant Workers*, στο: Anthias, F. and Lazarides, G. (eds.) Into the margin: Exclusion and migration in southern Europe, 1999.

Η επίθεση κατά των ξένων εργατριών είναι επίθεση ενάντια σε ολόκληρη την εργατική τάξη. Οι μετανάστριες σηματοδοτούν τον ταξικό πάτο της κοινωνίας μας, νόμιμο ή παράνομο. Η αναγνώριση πως οι κρατικές μεθοδεύσεις που στρέφονται ενάντια στους μετανάστες, στρέφονται (εκ των πραγμάτων) ενάντια στο σύνολο της εργατικής τάξης, είναι μόνο η αφετηρία για μια οργανωμένη εναντίωση στο κεφάλαιο και το κράτος του. Τα τελευταία χρόνια έχουμε δει και έχουμε βιώσει τα νέα εργασιακά καθεστώτα, βασισμένα στην επισφάλεια που επιβάλλεται εδώ και καιρό στις μετανάστριες, να στρέφονται και εναντίον μας. Οι αγώνες μας λοιπόν είναι και αγώνες των μεταναστών. Οι αγώνες των μεταναστριών είναι και δικοί μας.

